

tv-15 naš TOVARIS

Št. 51
18. decembra 1986
Leto XXIV

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

Naša armada je udarna sila varovanja našega samoupravljanja

Letos mineva petinštirideset let od ustanovitve Prve proletarske brigade, ki je bila pomemben mejnik v zgodovini revolucionarnih bojev jugoslovenskih narodov in narodnosti.

Nastanek te prve redne enote NOV in POJ je neločljivo povezan z bojem delavskega razreda za temeljne socialne in človekove pravice, v katerem so se prekalili mnogi borci iz vrst Komunistične partije in Skoja. S seboj so nekateri nesli dragocene izkušnje borcev mednarodnih brigad v španski državljanski vojni in z zavestno akcijo vseh tistih domoljubov, ki so leta 1941 popeljali množice v narodnoosvobodilni boj, priborili zmago nad fašističnimi okupatorji in domačimi izdajalci.

Ker se je naša zgodovina pisala v narodnoosvobodilnem boju, nam danes ni potrebno dokazovati, da je 1941. leta edino komunistična partija Jugoslavije lahko stopila na čelo boja proti tujim zavojevalcem, bratomorni vojni in za korenito preobrazbo naše družbe. Ni nam teba dokazovati, kako so se delavci in kmetje po vsej Jugoslaviji dvignili v splošno ljudsko vstajo, niti kako so prvi partizanski odredi v oboroženih bojih osvobajali čedalje večja območja v okupirani Jugoslaviji. S proletarskimi brigadami se je izoblikovalo udarno jedro Narodnoosvobodilne vojske, ki je nato prerasčala v divizije in korpuse. Te enote so izvajale obsežne vojaške operacije proti močnejšim enotam sovražnikov ter enakopravno sodelovale v skupnih operacijah zavezniških sil protifašistične koalicije do konca vojne.

Narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije je bila v končnih operacijah za osvoboditev Jugoslavije organizirana v štiri armade, v 52 divizij vseh rodov vojske in je skupaj štela več ko 800.000 borcev. V sedmih velikih ofenzivah sovražnikovih sil, v posamičnih bojih in v sklepnih operacijah za osvoboditev Jugoslavije so NOV in PO Jugoslavije onesposobili več kot milijon fašističnih vojakov ter na našem ozemlju stalno vezali od 30 do 35

sovražnikovih divizij. To so dejstva, ki jih nihče ne more zanikati.

Zavedajoč se vloge in pomena, ki ga imajo oborožene sile Jugoslavije pri varovanju in zagotavljanju mirnega razvoja revolucije v Jugoslaviji, so vsi družbeni in družbenopolitični subjekti nenehno skrbeli za njihovo stalno prilagajanje stopnji razvoja naše socialistične samoupravne družbe in njihovi učinkovitosti. Ravno na tem področju so se do

kraja izrazile Titova ustvarjalna misel, njegove izrazite poveljniške sposobnosti stratega in politika. Titovi ustvarjalni dosežki tudi na področju vojnih misli predstavljajo danes, in bodo tudi v prihodnje, zakladnico spoznanj in napotkov, iz katere bodo črpale potrebna znanja še mnoge generacije pripadnikov oboroženih sil.

Jugoslavija že vrsto let razvija lastno obrambno in zaščitno zasnovo splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. To je naša izvirna zasnova, katera se naslanja na pripravljenost delovnih ljudi varovati pridobitve revolucije in hkrati braniti našo samoupravno socialistično Jugoslavijo pred vsakršno agresijo. To nas zavezuje, da moramo še naprej razvijati zasnovo SLO in DS in jo vedno znova prilagajati vojaško obrambni in družbeno politični stvarnosti. Na podlagi marksistično zasnovane znanosti, izkušenj iz narodnoosvobodilne vojne in prakse socialističnega samoupravljanja smo idejno, teoretično in ustavno v vsakodnevnih praksi ustvarili najširše pogoje za podružbljanje obrambnih zadev in dose-

gli pomembne uspehe v praktični graditvi sistema SLO in DS.

Naše oborožene sile – Jugoslovanska ljudska armada in Teritorialna obramba – kot sestavina SLO in DS imajo v obrambnem sistemu posebne naloge.

Jugoslovanska ljudska armada ni klasično pojmovana oborožena sila, temveč udarna sila SLO in DS, samostojen in posebej izurjen subjekt obrambnega sistema socialističnega samoupravljanja. Ni treba posebej poudarjati, da je JLA odlično pripravljena tako, da lahko sprejme vsakršno vsiljeno vojno grožnjo na celotnem jugoslovanskem bojišču. Ker se JLA v svojem stalnem razvoju predvsem naslanja na bogate bojne tradicije NOB, ne gre zanemariti visoko moralno in politično raven vseh njenih enot in poveljstev.

Razvoj naših oboroženih sil in zasnova SLO in DS sta omogočila nenehno številčno zmanjševanje JLA v miru. Vendar se je kljub temu znatno povečala njena manevrska in udarna moč, kar je za udarni odred in okostje celotnega sistema SLO in DS posebnega pomena, saj le tako lahko zagotovi učinkovito obrambo v vsakršnih razmerah.

Teritorialna obramba kot enakopraven dejavnik oboroženih sil SFRJ predstavlja najštevilnejši del oboroženih sil in najširšo obliko organiziranega SLO in DS. Danes imamo milijonsko armado teritorialne obrambe, ki jo tvorijo številne enote pod vodstvom štabov in poveljstev. Tudi TO je pomemben subjekt obrambnega sistema socialističnega samoupravljanja, ki temelji na ustavnih pravicah vsakega državljana, ne glede na spol in starost, da se s puško v roki postavi po robu slehernemu morebitnemu zavojevalcu.

Graditev močnih in obrambno sposobnih oboroženih sil ter obrambna pripravljenost širokih ljudskih množic so porok za učinkovit razvoj zasnove SLO in DS, oziroma bistveni pogoj pospešenega podružbljanja obrambe in varnosti.

Zato se vsi delovni ljudje, družbenopolitični subjekti, še posebej pa borci NOB pridružujejo skupnemu prazniku in čestitajo pripadnikom naših oboroženih sil ob njihovem jubileju, 45-letnici ustanovitve JLA.

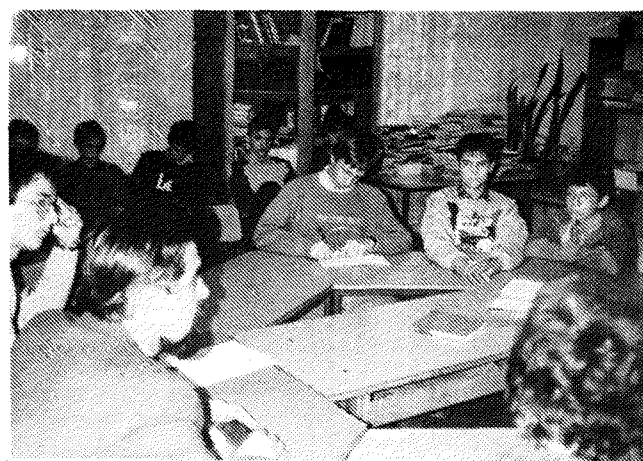
Branko Jerkič

Ob prazniku čestitamo naši armadi
in vsem njenim pripadnikom

Pionirka Darja podarja Jožetu Filu šopek rož

Letos že 24. Festival Kurirček

Eno izmed mnogih Kurirčkovih srečanj – s pesnikom Cirilom Zlobcem

Foto: J. Č.

Vrsta pesnikov in pisateljev iz vse Jugoslavije, ki so jih povabili na letošnji Festival Kurirček v Mariboru, je presegla številko petdeset. Ko so se vsi ti literati podali med solarje, v šole, je nastala mogočna množica, ki si je za urico, dve, vzela čas za umetniško besedo in za spoznavanje pesništva jugoslovanskih narodov.

Kurirčkov festival je bil v znamenju počastitve dneva Jugoslovanske ljudske armade, pa tudi v znamenju številnih pogovorov in posvetovanj: od posvetovanja o tematiki NOB in revolucije v sodobni glasbi, do pogovora o patriotični tematiki v književnosti za otroke in mladino. Podeljevali so tudi nagrade, na srečanju ob partizanski pesmi pa je sodelovalo kar 11 najboljših slovenskih otroških in mladinskih pevskih zborov.

(Več o festivalu na 6. strani.)

Pred petinštiridesetimi leti je bila ustanovljena Prva proletarska brigada Iz Ruda naravnost v boj

Med boji na območju Grošnice, kjer je Kragujevški partizanski odred v zadnjih dneh novembra 1941 razbijal četnike in ljotečevce, sem spoznal tri Slovence, ki so bili tedaj v drugem bataljonu tega odreda. To so bili Mirko Tušek, študent iz Sv. Ane v Slovenskih goricah, Emil Dolinšek, delavec iz Ruš in Vaclav Zdarek, tekstilni tehnik, prav tako iz Ruš. Vsi trije so bili zelo aktivni in pogumni borci. Od njih sem zvedel, da je v drugih enotah našega bataljona še več Slovencev. Po prihodu v vas Radojno so nas obvestili, da se bomo po nalogu tovariša Kardelja priključili slovenski četi, ki je bila tedaj nekje pri Sjenici. V Novi Varoši smo se končno sešli. Slovenska četa je bila v sestavi Šumadijskega bataljona. Komandir je bil Albin Pibernik, politdelegat pa Oskar Šavli.

Dne 15. decembra sta se oba bataljona zbrala na trgu. Slovo od domačinov je bilo ganljivo, saj so se vsi bali, da bodo po našem odhodu spet prepuščeni na milost in nemilost četnikov in Italijanov. Odkorakali smo proti Radojni, kjer nas je čakal tovariš Stambolič. Od njega smo dobili nalogo, da napademo sovražnikovo postojanko v Pribojski banji. Napad ni uspel, ker smo imeli o sovražniku premalo podatkov, bili smo brez vodnikov in brez obveščevalcev; 18. decembra zvečer smo prišli v vas Mioča. Tam so že bili Črnogorci, s katerimi smo se toplo pozdravili. Ponoči smo bili v zasedi, 19. decembra pa smo krenili proti Rudemu. Tedaj smo že vedeli, da se bo tam ustanovila Prva proletarska brigada. Po prihodu v Rudo smo se nastanili v muslimanski šoli. Z nami je bila tudi četa Kragujevčanov. V šoli smo počivali in si urejali opremo. Zaradi izjalovljenega napada na Pribojsko banjo je bil še isti dan zamenjan dotedanji komisar Šumadijskega bataljona, na njegovo mesto je bil imenovan Dragan Pavlovič. 20. decembra se je na povelje zbralo na trgu več bataljonov, vendar le zaradi pregleda, brigada je bila ustanovljena šele naslednji dan. 22. decembra je bilo že navsezgodaj v Rudem zelo živahno. V mestecu je mrgolelo partizanov, manjkalo pa tudi ni civilistov, ki so slutili, da se bo zgodilo nekaj pomembnega.

Vendar pa sovražnik tega dne ni miroval. Napadel je iz več smeri, zlasti pa na področju vasi Mioče, ki jo je branil drugi črnogorski bataljon. Dobili smo tudi obvestilo, da nas nameravajo napasti Italijani iz smeri Višegrada in Medjedje. Kljub temu so se ob 11. uri dopoldne zbrali na malem trgu štirje bataljoni, na čelu s komisarjem Filipom Kljajićem. Zbrani so bili Prvi črnogorski, Tretji kragujevski, Četrti kraljevski in Peti šumadijski bataljon. Drugi črnogorski in Šesti beograjski sta branila dohode k mestu.

Tito in drugi člani Vrhovnega štaba so prišli na trg natanko ob 11.30. Takoj po njihovem prihodu je komisar Fića ukazal mirno in raportiral Titu. Po pregledu enot se je Tito pozdravil s komisarjem, nato pa je imel kratek govor, v katerem je pozdravil navzoče borce in starešine, predstavnike ljudske oblasti in prebivalce. Poudaril je pomembnost ustanovitve Prve proletarske brigade, ki naj bi bila šola za komandni in politični kader prihodnjih brigad in korpusov, šola za vodstvo nove jugoslovanske armade, ki se bo gradila in kalila v ljudski revoluciji in osvobodilnem boju.

Govoril je tudi komisar brigade Fića, brigada pa je nato prisegla zvestobo revoluciji, ljudstvu in partiji. Za druge pozdravne govore že ni bilo več časa. Brigada je takoj odšla na položaje, v prvi skupni ognjeni krst, in sicer Prvi črnogorski bataljon proti Medjedji, Tretji kragujevski, Četrti kraljevski in Peti šumadijski pa na položaje med vasi Gavčici in Mioče. Tako je brigada imela že prvi dan svojega obstoja priložnost, da v neposrednem stiku s sovražnikom pokaže svojo borbeno moralno in upraviči zaupanje, ki ji je bilo izrečeno ob ustanovitvi.

Med ustanovitvijo je bil slovenski vod skupaj s Kragujevčani, takoj zatem pa je bil dodeljen kot samostojni

vod prvi četi Petega šumadijskega bataljona, ker je bil ta bataljon številčno najšibkejši. Raja Nedeljković je kot komandant Tretjega bataljona zahteval, da bi ostali v tem bataljonu, ker nas je osebno poznal in vedel, da smo politično zavedni in borbeno sposobni fantje. To pa se ni zgodilo.

Po enournem maršu smo prispeli na določene položaje in se takoj začeli bojevati. Zaustavili smo napredujočega sovražnika in črnogorskega bataljona na desnem krilu dali možnost, da je reorganiziral svoje vrste. Na naši levi so se borili Kraljevčani in Kragujevčani in zaustavili sovražnika. Naša bojna črta je bila dolga več kilometrov, napadali pa so nas Italijani

in četniki komandanta Dju-rića.

Proti večeru se nam je posrečilo zajeti del njihove predhodnice, sedem italijanskih vojakov, enega četnika in enega italijanskega pod-

ficirja. Od njih smo dobili natančne podatke o moči in razporeditvi sovražnika. Potem smo se pripravili za napad. Naš vod je dobil nalogo, da zaobide sovražnikov bok in ga napade v hr-

bet. S tem bi tudi drugim enotam omogočili, da napadejo sovražnika in ga prisilijo k umiku. To nam je tudi uspelo. Sovražnika smo razbili še pred večerom.

Ponoči je bilo na naših položajih slišati le osamele strele, zjutraj 22. decembra pa smo se ločili od Kragujevčanov. Oni so podili Italijane proti Priboju, mi pa četnike proti Višegradu. Po celod-

Tito govori Prvi proletarski brigadi

Slovinci, ki so bili ob ustanovitvi borci Prve proletarske brigade

Emil Dolinšek, borec, rojen 1920 v Rušah, učenec tekstilne šole; član Skoja od 1941; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Feliks Trček, borec, rojen 1912, delavec, begunec v Srbijo; leta 1942 poslan v Slovenijo.

Bogo Jere, borec, rojen leta 1919 na Igu, trgovski pomočnik; član Skoja od 1941; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Ivan Manfredo, borec, rojen 1915 na Idrijskem, delavec, član KP od leta 1941, poslan v Slovenijo leta 1942, pogrešan v bojih pri Kobaridu 1943.

Anton Milič, borec, rojen 1908, Mali Repič pri Trstu, kamnoseški delavec, član KPI od leta 1926.

Ivan Mužik, borec, rojen leta 1908, Kovarje pri Trzinu, delavec; član KP od 1941; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Albin Pibernik, vodnik slovenskega voda, rojen 1905, Šmarje pri Kamniku, železničarski delavec; član KPJ od leta 1932; poslan na politično delo v Slovenijo 1942; padel konec istega leta.

Albin Pibernik, otrok, rojen leta 1931.

Julka Pibernik, bolničarka, rojena 1904, Jesenice, testilna delavka, članica KPJ od 1935; umrla kot igmanka za posledicami tetanusu leta 1942 v Foči.

Edi Roš, borec, rojen 1913, Ljubljana, delavec; član KPJ od 1941; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Franc Salomon, borec, rojen 1919, Trbovlje, delavec; član KP od leta 1941; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Oskar Šavli, politični delegat voda, rojen 1914, Koper, diplomirani filozof, predvojni član KP.

Vinko Telban, borec, rojen 1919, Sovodenj, šofer; član Skoja od 1941, padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Mirko Tušar, borec, rojen 1916, Anton pri Mariboru, študent visoke ekonomsko-komercialne šole; član Skoja od 1941; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Vaclav Zdarek, borec, rojen 1915 na Češkoslovaškem, tekstilni delavec; član KP od leta 1942; padel v Pjenovcu 21. januarja 1942.

Pavle Žavcar, politični delegat voda, rojen 18. decembra 1914 Selnica, Maribor, inženir agronomije; član KPJ od 1936.

Seznam je iz knjige Prva proletarska

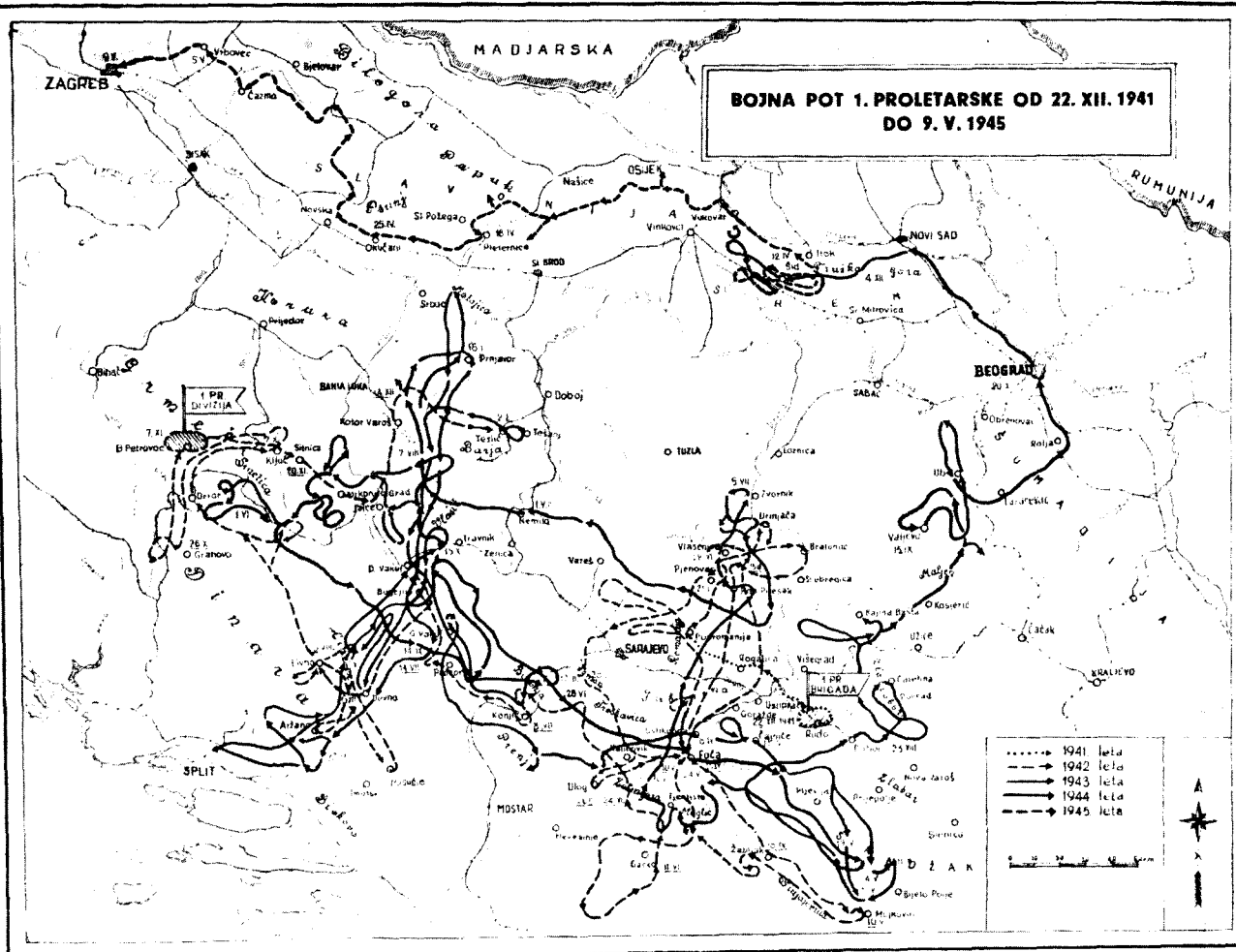
nevem boju je tudi Kraljevčanom in Kragujevčanom uspelo razbiti sovražnika pri vasi Gavči. V noči med 22. in 23. sta dva bataljona obkolila Italijane in četnike v osnovni šoli in jih so zjutraj popolnoma razbila. Okoli osemdeset sovražnikov je bilo mrtvih in ranjenih, ujeli pa smo jih sto trideset. Zaplenili smo pet težkih minometov, šest težkih in dvanajst lahkih mitraljezov, precej pušk, nabojev, bomb in drugega materiala. V teh bojih se je slovenski vod dobro izkazal, štirideset ur je bil nepretrgoma v napadu, za kar je dobil od štaba bataljona posebno zahvalo. Posebno sta se odlikovala puškomitraljezec Slavko Kante in njegov pomočnik Emil Dolinšek, ki sta jurišala na čelu voda in stoje streljala na sovražnika. Pohvalo pa so zaslužili tudi vsi drugi borci.

Po boju je naš bataljon prevzel del plena in se z njim vrnil v Rudo. Tam smo dobili nekaj kuhanih krompirjev in kosček mesa ter takoj odšli proti Medjedji. Tja smo prišli po petintrideset kilometrov dolgi poti v jutranjih urah 24. decembra. V Medjedji nas četniki niso napadli in tudi mi smo jih pustili pri miru. V bližini železniške postaje so bile požgane vse hiše, dohršen del prebivalstva so bili že pobili. Samo na mostovih čez Lim in Drino smo našli nad petdeset zaklanih otrok. Nekateri so bili presekani na dvoje.

Čez noč smo se nastanili v majhni kmečki hiši. Zunaj je pritiskal hud mraz – okrog 15 stopinj pod ničlo.

Naslednji dan smo že odšli v Rogatico. Tam se je zbrala vsa brigada s komandantom Titom na čelu. Tam se nam je pridružil Pavle Žavcar, ki je bil že prej v Slovenski četi v Užicu, a se je umikal čez Zlatibor proti Bosni, tako da je izgubil stik z drugim delom čete, ki se je umikala proti Sandžaku.

Pričevanja Antona Miliča iz knjige Prva proletarska

Novinarji in uredniki v enoti Rifata Šehovića

VRHNIKA: Pred praznikom naših oboroženih sil je v Domu JLA na Vrhniki poveljnik Ljubljanskega armadnega območja, generalpodpolkovnik Svetozar Višnjič, priredil vsakoletni sprejem za urednike in novinarje uredništev slovenskih časopisnih hiš, radia in televizije. Poveljnik je v svojem uvodnem nagovoru poudaril, da tudi JLA želi, da bi bile javne be-

sede vedno izraz vseh pojavov v JLA, pa naj si kritične ali pozitivne, vendar pa morajo biti vedno objektivne. Odgovore na vsa vprašanja v zvezi z JLA naj bi novinarji poiskali med vsakodnevnim delom enot in ustanov naše armade. Vse to pa, kot je poudaril poveljnik LAO, dostikrat zakrivajo vsiljene teme, ki se bolj kot o sami armadi ukvarjajo s sistemskimi reši-

tvami v JLA. Takšne teme sicer niso nepomembne, vendar pa je takšno pisanje dostikrat usmerjeno k senzacionalizmu in iskanju vročih tem. Seveda pa je ob tem okrnjena celovita informacija.

Po tem sprejemu in pogovoru so novinarji obiskali enoto starešine Rifata Šehovića, oklepno enoto, ki nadaljuje tradicije 1. tankovske brigade NOVJ. Ta

enota je bila ustanovljena 16. julija 1944 v Gravini pri Barju. Ta dan naše

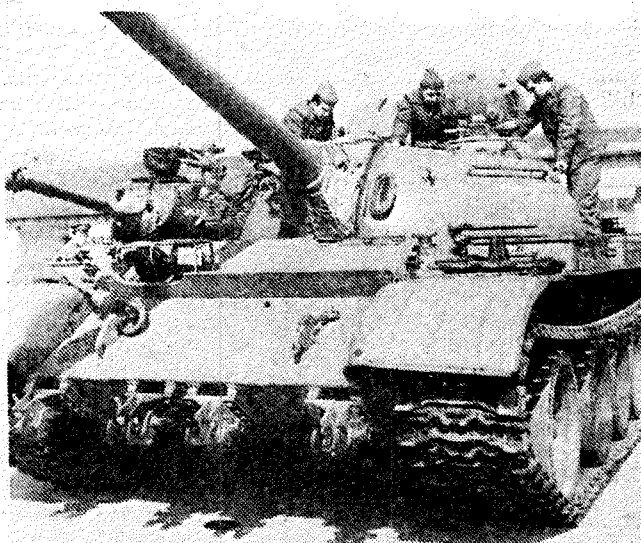
navzoči v delu enote in prenašajo svoje izkušnje na mlajše rodove. Danes v enoti poveljujejo mladi starešine, ki dosegajo zelo dobre rezultate pri izgrajevanju bojne pripravljenosti.

Pomemben je njihov delež pri razvoju infrastrukture in gradnji objektov, pomembnih tako za SLO kot za potrebe prebivalstva. Pripadniki enote so letos sodelovali pri gradnji vodovodnega omrežja v Litiji in na Vrhniki, rezultat pa je 9 km vodovodnega omrežja. Še posebno pa so se letos poleti izkazali pripadniki enote pri odstranjevanju posledic velikega neurja, ki je zajelo Vrhniko in okolico ter poškodovalo stanovanjske objekte prebivalcev, povzročilo pa tudi precejšnjo škodo na objektih enote.

Ker je enota opremljena z veliko oklepne tehnike, to zahteva posebno skrbno vzdrževanje in tehnično usposabljanje. Prav pri tehnikah in usposabljanju pa ni moč varčevati drugače kot s kakovostnim usposabljanjem in dobrim tehničnim vzdrževanjem. Tudi na tem področju je enota med najboljšimi v LAO.

(Bok)

oklepne enote slavijo tudi kot svoj praznik. Prvo tankovsko brigado so v avgustu in septembru leta 1944 prepeljali na Vis, ki je bil baza za priprave na desantiranje. Iz te enote je nekaj borcev odšlo na usposabljanje v Sovjetsko zvezo in prav ti so postali temelj 2. tankovske brigade NOVJ. Obe pa sta potem sodelovali v zaključnih bojih za osvoboditev Jugoslavije.

V enoti zdaj ni več niti enega udeleženca NOB, vendar pa so ti še vedno

Prav zaradi teh dobrih rezultatov so enoto kandidirali za vsakoletno tekmovanje »Izbiramo najboljšo enoto v JLA«.

Enota, ki ji poveljuje Rifat Šehović, ima poleg uspehov, doseženih pri usposabljanju in urjenju, tudi zelo razvito sodelovanje z družbenopolitično skupnostjo, z delovnimi organizacijami, šolami in ostalimi strukturami ne le na območju Vrhnike, pač pa tudi širše v republiki.

Na Igu končali dvodnevno usposabljanje pripadnikov TO

Načrt diverzantov v hipu zbledel

Ig pri Ljubljani minulo soboto popoldne. Pripadnike enot mestnega štaba Ljubljane so krajan Iga obvestili, da se na njihovem območju zadržujejo sumljive osebe, njihovo vedenje je nenavadno, poleg tega pa so oboroženi. Operativni štab teritorialne obrambe je takoj pričel z mobilizacijo pripadnikov rezervnega sestava in že na predvečer istega dne je bil v operativnem štabu izdelan načrt, ki naj bi z dobro vodeno akcijo onemogočil morebitno sovražno dejavnost sumljivih oseb na območju Iga. Kmalu se je izkazalo, da so bila obvestila krajanov upravičena, kajti na pobočju, v gozdnatem predelu Iga, so se skrivali štirje diverzanti...

Da so diverzanti oboroženi in hočejo napasti objekte, so ugotovile tudi patrulje, ki so se vrstile z opazovanja. Takoj je na širšem območju stekla akcija, zlasti v smeri premikanja sovražnika, medtem pa se je že stemnilo. Tudi sovražnik ni miroval. Diverzanti so ugotovili zmoto, da so na območje Iga prišli neopaženi. Noč jim je vlivala precej zaupanja v uspeh akcije, vendar niti slutili niso, kako hitro se jim bo klavrno končala. Pripadniki teritorialnih enot o sklenili obroč, dobro izurjeni vojaki, pripravljeni na vse, pa so ča-

kali, kdaj in iz katere smeri se bodo diverzanti pojavili. Prva patrulja, ki je bila v zasedi na robu gozda, je nekaj po polnoči zaznala premike in šelestenje listja pred seboj. Sovražnik se je približeval.

Še nekaj sekund in čakajoči v zasedi zagledajo štiri sence, ki so se premikale proti večjemu objektu. V naslednjem hipu so bili štirje diverzanti v obkoljeni in razoroženi, od strahu in presežnega so tudi pozabili na vsakršni odpor... Toda ki sreči pravih diverzantov ni bilo. Bila je to vaja, ki so jo

skrbno pripravili in odlično izvedli pripadniki teritorialne obrambe z območja mesta Ljubljane. Odkrivanje sovražne skupine je bil le del programa dvodnevnega rednega usposabljanja na Igu, ki smo se ga udeležili tudi mi.

Nedelja dopoldan. Daljši premor smo izkoristili za pogovor s starešinami iz rezervne sestave, ki so vajo tudi vodili. Za okroglo mizo, ki

seznanili s sodobnim orožjem in tudi s sodobnim vojskovanjem. Mnogi so se tudi prvič srečali z napravami za nočno opazovanje (geofoni in infrardeče naprave), samo odkrivanje sovražnih skupin pa je bilo prirejeno za zimske

Ena od vaj pripadnikov teritorialne obrambe

starešine čakala še zadnja naloga: ocena in analiza dvodnevnega usposabljanja.

družbenopolitični delavec in član kolektiva Dekorativne v Ljubljani. V svoji oceni do-

Stanislav Omerzu

Andrej Strle

Vladimir Kočevar

Rudi Gornjak

smo jo v te namen organizirali so bili: Stanislav Omerzu, Jernej Strle, Rudi Gornjak in Vladimir Kočevar.

»Pred začetkom dvodnevnih vaj smo takoj ustanovili aktiv Zveze komunistov in mladine. Izdelali smo natančen program dela, dobili pa tudi ljudi, ki bodo opravljali nevhvalno vlogo diverzantov. Nočna vaja – iskanje in zasledovanje »diverzantov« je bila najtežja, pa tudi uspešna. Danes, v nedeljo, smo opravili streljanje in predavanje na temo varnostnopolitična ocena doma in v tujini. Pripadniki TO so se

razmere in na zasledenem ozemlju. Obnavljanje vojaških veščin, idejnopolitično usposabljanje starešin in vojakov in nenazadnje krepitev medsebojnega tovarštva in vojaškega kolektiva, so tudi sestavni del usposabljanja. Mislimo, da smo v teh dveh dneh dosegli zastavljene cilje. Tudi napake smo delali, vendar bomo le-te analizirali ob koncu vaje«, smo strnili vsebino pogovora z okroglo mize, kajti čas odmora se je iztekkel.

Vaje so se končale v nedeljo popoldne. Ko se je večina pripadnikov TO razšla, je

Čprav so bili nad uspehi zadovoljni, predvsem nad disciplino in udeležbo, so starešine, ki smo jih že prej imenovali, spregovorili tudi o napakah. »V prihodnje bo treba nameniti več pozornosti varovanju objektov in pa orientaciji. Tu je znanje namreč nekoliko zatajilo«, smo slišali ob koncu. Dvodnevno vajo so tudi posneli na video-trak, ki jim bo v prihodnje dragocen pripomoček pri nadaljnjem usposabljanju pripadnikov teritorialne obrambe.

Vladimir Kočevar, eden od starešin, je že dolgoletni

daja, da pridobljene izkušnje na tovrstnem usposabljanju in vajah velja prenašati na mlajše rodove, zlasti na mladino in osnovnošolce. Obramba v morebitni agresiji je dolžnost slehernega državljanja, je človeška dolžnost do sebe, sodržavljanja in nenazadnje do družbe. Pametnim ljudem, ki so za mir in sožitje med narodi, ni potrebna oboroževalna tekma, toda v današnjem času in razmerah, kakršne so, je sožitje med narodi, zaenkrat, žal, le iluzija.

Pripravil Jože Curin

Skrb za urejeno orožje ni le skrb pripadnikov JLA, pač pa tudi slehernega, ki ga uporablja teritorialci pri čiščenju orožja;

Zunanjepolitični komentar

Dogovori, razčiščevanja

Med obiskom jugoslovanske delegacije CK ZKJ v Sovjetski zvezi in v pogovorih s tamkajšnjim državnim in partijskim vodstvom sta imeli obe strani v ospredju pozornosti zlasti vprašanja nadaljnje poglobitve dvostranskih odnosov, še posebej gospodarskih. Obe strani sta med drugim soglašali v ugotovitvi, da je dosledno uresničevanje načel suverenosti in ozemeljske celovitosti, enakopravnosti, neodvisnosti in nevmešavanja v notranje zadeve, vsebovanih in zapisanih v Beograjski deklaraciji iz leta 1955, tudi v Moskovski izjavi iz leta 1956 in poznejših skupnih dokumentih, postalo trajna praksa dvostranskih stikov med državama. Takšna politika med drugim pomeni tudi spoštovanje specifičnosti poti socialistične graditve in različnega mednarodnega položaja obeh držav, vse to pa se je že izkazalo kot solidna podlaga za razvoj nadaljnjih stikov in sodelovanja v politiki, gospodarstvu, znanosti, tehnični kulturi in na številnih drugih področjih dela.

V najvišjih sovjetsko-jugoslovanskih partijskih pogovorih sta se obe strani zavzeli, da na temelju teh načel in dosedanjih izkušenj nadaljujeta dvostransko sodelovanje in odnose, ki naj bi jih obogatili z novimi oblikami in vsebino, v smislu skupnih interesov za krepitev vzajemnega razumevanja in zaupanja.

Bolj kot z zadevami iz zunanje politike, je Reaganova administracija še nadalje zasedena z vedno novimi podrobnostmi nevhvaležne afere v zvezi s tajno prodajo orožja Iranu in pošiljanjem denarja nikaragovskim protisandinistom. Medtem ko trajajo zaslisevanja v raznih telesih Kongresa, pa je v zakulisju še nadalje opaziti izrazit pritisk na šefa kabineta Bele hiše, Donalda Regana. Zdaj sta postala glasna tudi predsednikova osebna prijatelja Spencer in Deaver, ki naj bi imela zlasti podporo Reaganove soproge Nancy. Vsi trije zdaj pritiskajo na ameriškega predsednika, naj odsluži šefa kabineta, kajti po njihovem mnenju je to najboljši način, da bi med Američane vrnili zaupanje in ugled Bele hiše. Deaver in Spencer sta Reaganova politična prijatelja iz kalifornijskega obdobja, podobne sugestije pa so predsedniku Reaganu posredovali tudi že nekateri drugi iz vrst »uglednih« republikancev. Sklep o odstavitvi Donalda Regana bo najverjetneje sprejel predsednik sam. V eni novejših anket, ki jo je opravil New York Times, pa 65 odstotkov vprašanih Američanov meni, da je vodja štaba Bele hiše Donald Regan vedel za manipulacije s skrivnimi skladi, preko katerih je denar od prodaje ameriškega orožja Iranu dotekal nikaragovskim protisandinistom in morda še komu.

Po vrhunskem srečanju evropske dvanajsterice v Londonu se je grenak priokus, da na vrhu niso rešili ali se vsaj dogovorili o kakšni zgoči temi znotraj skupnosti, nadaljeval. Margaret Thatcher se je namreč po vrhu v Londonu sešla tudi s poslanci Evropskega parlamenta v Strassbourgu, sogovornike pa je poskusila prepričati, da je temeljna skrb Evrope namreč usmerjena zlasti k ukrepom za preprečevanje in širjenje AIDS-a, proti terorizmu in narkomaniji, druga številna zgoča vprašanja pa malodane ne obstajajo. O drugi, temni strani »londonskega srečanja« se ne govori, kajti zdi se, da je britanska ministrska predsednica s svojo »neevropsko« politiko prepričala članice skupnosti, da pač do leta 1992 združijo svoja tržišča. Bistvene probleme kot so brezposelnost, vprašanje kmetijske politike in proračuna skupnosti pa naj z načelnim soglasjem trenutno pustijo ob strani. Kaj kmalu pa se utegne pokazati, kam lahko pripelje politični konservativizem in zatiskanje oči pred lastnimi problemi.

Bojna dejavnost Kurdov

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Na severu Iraka je že pred dvema letoma propadel pakt, ki ga je baasistična vlada v Bagdadu sklenila s kurdskim voditeljem Džalalom Talabanim, tekmečem slovitega kurdskega klana Barzanijev. Talabani je voditelj »Kurdistanske rodoljubne fronte« (PUK), koalicije treh bolj ali manj levo usmerjenih skupin Kurdov, ki so v preteklosti opozarjale nase tudi z ugrabitvami zahodnih strokovnjakov, ki so bili zaposleni v Iraku. Talabani je imel občutek, da ga je hotela iraška vlada z omenjeno pogodbo politično diskreditirati in onemogočiti. To ji je skoraj uspelo, kajti druge kurdske organizacije so njegovo zblíževanje z vlado ocenile kot izdajo. Poleti leta 1948 so na univerzi v Erbilu izbruhnile velike demonstracije, prav tako pa tudi v Sulejmanijahu, glavnem mestu iraškega Kurdistanu.

Vlada je reagirala po svoje. Okoli 30.000 vojakov je obkolovalo mesto, za tri dni je prepovedovala vsakršen izhod in uka-

zala policiji, da je preiskala hišo za hišo in iskala simpatizerje kurdskega Pešmergov. Med akcijo je bilo veliko hiš porušeni, odpeljali pa so več sto Kurdov, med njimi tudi otroke, stare od 10 do 14 let. Po vsem iraškem Kurdistanu se je dvignil val protestov. Znova je pomegl vmes vojska in zatrla demonstracije. Poročali so, da je najmanj 2000 Kurdov brez sledu izginilo.

Vlada je imenovala novega komisarja za kurdsko območje severno in vzhodno od Musula Mohameda Hauzarja. Vsem Kurdom, ki kakorkoli pomagajo pešmergom, je zagrozil s smrtjo. Grožnje niso zalegle, kajti vzrok za razširjanje nemirov ni le odpoved pakta med Talabanim in vlado v Bagdadu, temveč predvsem nadaljevanje tako imenovane zalivske vojne med Irakom in Iranom, saj se vedno bolj širi tudi na kurdsko območje. Vojaki Islamske republike stojijo tik ob iraški meji, pri Ravanduzu pa so celo nekaj iraškega ozemlja tudi zasedli. Talabanijevi Pešmergi obvladujejo ta-

Kaže, da imajo več sreče pri dogovarjanju naftni ministri držav izvoznice nafte OPEC. Na zasedanju v Ženevi naj bi se namreč približali skupnemu imenovalcu za določanje proizvodnje in okvirnih naftnih cen. Prvič brez dolgoletnega »naftnega šefa« Jamanija, ki ga je zdaj v fotelju zamenjal bolj pragmatičen Nazer, naj bi bili naftni ministri zelo blizu sporazumu, po katerem naj bi določili proizvodne kvote držav članic za leto 1987. Kaže, da se bodo naftni ministri lotili korenitega proučevanja naftnega položaja v svetu, najprej pa naj bi se dogovorili o načinu vplivanja na naftni trg, šele nato pa naj bi se lotili konkretnih ukrepov. To med drugim pomeni zmanjšanje črpanja nafte, lahko pa tudi preprečevanje goljufij, h katerim se v boju za večje dobičke zatekajo nekatere izvoznice nafte. Pred letom dni je sod nafte veljal 28 dolarjev, delna razbremenitev naftnega trga pa naj bi omogočila dvig cene nafte od sedanjih 15 dolarjev na 18 za sod.

Kako je s sporazumi, ki bi jih bilo potrebno po podpisu spoštovati, pa se med drugim sprašujejo še neke druge. Na Filipinih, kjer se izteka prvi teden premirja med filipinsko vlado in pripadniki Nove ljudske armade, ki šteje približno 23 tisoč oboroženih mož. Sporazum se kaže kot pomembna politična zmaga predsednice Corazon Aquino, ki je s tem med drugim dokazala, da bo izčrpala vse demokratične poti in načine sporazumevanja preden bi utegnla napovedati vojno oboroženi gverilci. S podpisom sporazuma se odpirajo možnosti za prenehanje spopadov, ki med gverilci in oblastmi trajajo že sedemnajst let. Mir v državi nedvomno pomeni velik prispevek, k nadaljnji utrditvi oblasti, potem ko je predsednica Corazon Aquino zamenjala malodane ves vladni kabinet. Pogajanja z gverilci in predstavniki Nove ljudske armade se nadaljujejo, vlada v Manili pa težišče svojega dela usmerja k obnovitvi gospodarstva in k pripravi na izvedbo referendumov za novo Filipinsko ustavo.

Za narodno spravo si prizadeva tudi novo afganistansko vodstvo, generalni sekretar afganistanske partije pa je po navdih za nova dejanja te dni odpotoval v Moskvo. Nekdanji šef tajne policije doktor Nadžibulah zdaj torej poskuša tam, kjer je odstavljenemu Babraku Karmalu spodletelo. Po udarnih vesteh naj bi se že kazala nekatera znamenja, ki bi utegnla govoriti v prid utrditvi režima. Uradni krogi imajo v mislih zlasti priprave na splošne volitve in delo okrog osnutka prve afganistanske ustave. Vzrokov za obisk v Moskvi pa je bilo verjetno vsaj še nekaj, kajti po mnenju opazovalcev »politika pomiritve« ne daje takšnih sadov, kot bi jih uradno želeli prikazati, tako v Moskvi, kot v Kabulu. Večina Afganistancev namreč ne sprejema Nadžibulahove platforme, ki jo je objavil po prevzemu partijskega krmila, pa čeprav bi želel vanjo zajeti vse »konstruktivne muslimane«. Najverjetneje pa ob tem ne gre prezreti tudi nekaterih uporniških govorov in domnev, da bi utegnili tudi novega generalnega sekretarja, zaradi nepopularnosti in zaradi nesposobnosti zadrževati odpora Karmalovih privrženecv, zamenjati. Točnost takšnih trditev je težko preveriti, toda tam, kjer je dim, je tudi ogenj.

Sovjetska zveza je kot izraz dobre volje že umaknila šest svojih polkov iz Afganistana in čeprav glede reševanja afganistanske krize ponavlja svoja stara stališča, bi najverjetneje iz najrazličnejših vzrokov rada naredila še kakšen korak v smeri politične rešitve. Za takšno dejanje bi seveda imela rada trdna zagotovila, da se utegne režim v Kabulu, v smislu reprezentativnosti in neodvisnosti, obdržati. Takšnih zagotovil pa doktor Nadžibulah šefu sovjetske partije najverjetneje ni bil sposoben, ali vsaj ni mogel, dati.

Florijan Laimiš

nimi separatisti in vladnimi silami. Središče spopadov in napadov je območje v bližini meje z Irakom in Iranom, zlasti v bližini mest Siirt in Hakkari. Kurdi v jugovzhodni Turčiji imajo to prednost, da imajo zavetnike v iraških in iranskih rojakih. Po akcijah na turškem ozemlju se umaknejo na iraško ali iransko planinsko ozemlje. Za Ankaro je bil položaj že tedaj, pred dvema letoma, tako resen, da je poslala posebne garnizije v mesta Mardin, Siirt, Van in Urfa.

V vseh treh državah, tudi v Siriji, kjer sicer živi le malo Kurdov, se pešmergi bojujejo za večjo avtonomijo oziroma za samostojno kurdsko državo. V svojih prizadevanjih se ne sklicujejo zgolj na zgodovino – ne smemo pozabiti, da so v prejšnjih stoletjih kurdski knezi skoraj neomejeno vladali na kurdskem ozemlju – temveč tudi na pogodbe. Pogodba s Sirijo je na primer obljubljala Kurdom samoodločbo takoj, ko bo razpadajoče turško cesarstvo umaknilo svojo roko s teh krajev. Turčija ne spoštuje dogovora iz Lausanne, temveč se sklicuje na utemeljitelja sodobne Turčije Atatürka. Ta je v krvi zatrl kurdsko vstajo leta

Pismo bratski organizaciji

Republiški odbor
ZZB NOV Hrvaške
Ulica 8. maja 15
41000 Zagreb

Nedavno pisanje Radovana Stipetića v glasilu Republiške konference SZDL Hrvaške Vjesniku je med borci sprejeto z začudenjem. Pisanje, kakršno je objavljeno v Vjesniku 3. decembra 1986 pod naslovom »Pogled na drugo stran obale«, je dobilo svoj odmev tudi na nedavni seji predsedstva naše organizacije. Predsedstvo Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije je 8. decembra 1986 obsodilo skrajno neprimeren način obravnavanja jugoslovanske zunanje politike, še posebej pa je obsodilo stališča Radovana Stipetića do slovenske narodnostne skupnosti v republiki Italiji. Omenjeni novinar namreč proglašuje zahteve Slovencev v Italiji za globalno zakonsko zaščito za »nerealistične privilegije«, na katere ne more pristati nobena država.

V teh zapletenih dneh, ko postajajo vse bolj očitna prizadevanja italijanskih nacionalističnih sil, da bi izrabili in zlorabili strele v Tržaškem zalivu tudi proti slovenski manjšini v Italiji in njenim zahtevam po zaščitnem zakonu, je takšno pisanje še toliko bolj škodljivo.

Slovenci, ki živijo v Italiji, se ne potegujejo za nikakršne privilegije ali celo neutemeljene pravice. Odločno in vztrajno zahtevajo samo izpolnitev določil italijanske ustave in spoštovanje mednarodnih obveznosti. V tem pogledu so Slovenci v Italiji gotovo diskriminirani, saj nekatere druge narodnostne skupnosti (predvsem Francozi in Nemci) v Italiji že dolgo uživajo zaščito, ki ji gre. V teh prizadevanjih jim mora matična domovina SFR Jugoslavija stati ob strani.

Tendenciozno pisanje v Vjesniku gre na roko samo skrajno reakcionarnim silam italijanske družbe. Skupni boj zoper takšne sile smo borci Furlanije-Juljske krajine, avstrijske Koroške in Štajerske ter SR Hrvaške in Slovenije ponovno, kakor že mnogokrat doslej, izpričali tudi na uspelem 11. srečanju omenjenih organizacij 6. decembra 1986 v Celovcu.

Prepričani smo, da so, kakor vedno doslej, tudi o teh vprašanih stališča vaše organizacije enaka našim. Prepričani pa smo tudi, da boste zastavili ves svoj vpliv in sile, da se popravi s tem člankom narejena škoda ugledu naše politike.

Predsednik
Božidar Gorjan

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna ■ Od tedna

Washington: Ameriški predsednik Ronald Reagan si s pomočjo konzervativnih privrženecv iz svoje stranke prizadeva začeti »protiofenzivo« in potisniti v ozadje skandal, ki je nastal zaradi dobav Gani ameriškega orožja Iranu. Po eni strani so konzervativci že začeli kampanjo, da bi podprli predsednika, po drugi strani pa sam predsednik Reagan poskuša oživiti skoraj paralizirano zunanjo politiko.

Budimpešta: Mednarodna finančna ustanova IFC je odobrila Madžarski svoj prvi investicijski znesek v višini približno 3 milijone dolarjev, kar naj bi bil del akcijskega kapitala nove banke v Budimpešti. Banka bo začela delovati na začetku leta 1987., ukvarjala pa se bo z financiranjem državnih podjetij.

F. L.

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna ■ Od tedna

1925 pod vodstvom šejka Saida, prav tako pa tudi kurdske upore v tridesetih letih. Ankara se boji razkosanja svojega ozemlja, kolikor ga je še ostalo po razpadu osmanskega cesarstva, bojita pa se tudi Irak in Iran.

Turški notrjni minister Yildirim Akbulut je že lani posredno obtožil Sovjetsko zvezo, da sistematično podpira in vodi gverisko vojskovanje Kurdov v jugovzhodni Turčiji. V intervjuju za carigradski časopis »Milliyet« minister sicer ni izrecno omenil Sovjetske zveze, dejal pa je, da je »natančna analiza oborožitve in dejavnosti gverilcev pokazala, da jih vodijo iz enega centra zunaj Turčije«.

V Turčiji ni navada, da bi ministri po časopisih razpravljali o tako »nepomembnem« vprašanju za vlado v Ankari, kakršno je nezadovoljstvo Kurdov. Zato je razumljivo, da so na podlagi tega takoj začeli raziskovati, kakšne so resnične razsežnosti kurdskega upora in kaj namerava vlada storiti v zvezi s tem. Iz množice poročil v časopisih ni bilo težko razbrati, da imajo vladne čete med boji v Kurdistanu veliko večje težave, kakor pa jih priznava uradni bilteni. »Nobeno območje v vzhodni Anatoliji ni destabilizirano; varnostne sile so povsod,« je pisal carigradski »Džumhuriyet« in obenem objavil, da je po uradnih podatkih v bojih padlo 38 vojakov in 65 separatistov in da so

ujeli več kakor 700 Kurdov. Padlo je tudi 50 civilistov, med njimi devet otrok.

Že oktobra 1984 se je začela »Operacija Sonce«, katere cilj je bil zlomiti kurdski upor. Vojakom, ki napadajo pod varstvom zakona o izrednem stanju, ves ta čas ni uspelo uničiti kurdskega oporišča v teh težko prehodnih krajih. Tuji diplomati v Ankari imajo podatke, po katerih je položaj za uradno Ankaro precej neprijetnejši, kakor pa uradno priznavajo. Notranji minister Akbulut ne govori več o kurdske bandah, temveč o gverilcih: »Imajo brozastrelke vrste kalašnikov, imajo reaktivne minometalce, avtomatske puške, daljnogled, kompose in dobro organizacijo.« »Če pogledamo in analiziramo njihovo opremo,« je dejal minister, »ni težko ugotoviti, da jih podpirajo naši sosedje. Ne gre za skupine, ki bi delovale posamično, imajo skupno, osrednjo organizacijo.«

Kakor trdijo pripadniki turške tajne službe, kurdske vojaške voditelje šolajo v sosednji Siriji. Ker je Siriji precej navezana na Sovjetsko zvezo, ni težko ugotoviti, na kaj merijo turški obveščevalci s svojim namigovanjem. Turški strokovnjaki za vzhodno Anatolijo Ugur Mumcu trdi, da se kurdske armenejske gverilce že nekaj časa skupaj urijo nekeje v Siriji. Armenci pa so narod, ki tudi še nima urejenih vseh računov s Turčijo.

-fl-

Miro Kocjan

Jugoslovansko-italijanski odnosi na Jadranu

Kje smo (oziroma, kje nismo)

Pri vprašanju sodelovanja med lukami so na konferenci, ki je bila v Benetkah, posvarili, da navsezadnje ne gre samo za neposredno sodelovanje na Jadranu, pač pa tudi za njegove odseve navzven, na Sredozemlje, na Oceane in na Severno morje. Priporočili so ustanovitev skupnih teles, ki naj bi sproti preučevala možnosti sodelovanja ter se zavzela, da bi pri tem sodelovanju čim bolj »sprostili« administrativno in carinsko nadzorstvo. Predlagali so obenem tesnejše infrastrukturne povezave, priporočili kajpak kar najbolj sodobno tehnologijo, naposled pa menili, da bi bilo treba kar najbolj odpravljati »izolacionistična pojmovanja pri posameznih lukah, saj so ta še kako varljiva. Nihanja so domala vsakodnevna.

In tudi ob tej priložnosti ni izostalo vprašanje ribolova, češ, da je to bogastvo, »ki je enakovredno luškim aktivnostim«. O ribolovu so spet govorili na naslednji konferenci, čeprav je zadevala bolj kulturno problematiko. Udeleženci so vztrajno navajali, da bi bilo treba sprejeti nov in obojestransko koristen sporazum o ribolovu, ki da je »ključnega« pomena za razvoj stikov na Jadranu. Glede raznih kulturnih vidikov pa so v glavnem menili, da je Jadransko morje dragocena možnost tudi za kulturno sodelovanje. Le-to pa ne sme biti samo stvar takoiimenovanih kulturnih delavcev in da bi morali mnogo bolj zainteresirati tudi gospodarske organizacije.

Naši so s svoje strani razlagali vlogo samoupravnih interesnih skupnosti in kriterije svobodne menjave, priznavali pa, da gospodarstvo takorekoč ne »čuti«, da bi moralo sodelovati s kulturno sfero. Razlage italijanskih dejavnikov so bile v glavnem podobne našim. S stališča arhitekture pa so naši in italijanski predstavniki sprožili idejo, da bi na obeh straneh zgradili takorekoč »vzorni« jadranski središči, v kateri bi vključili nekdanje in sodobne elemente gradnje, seveda v skladu z veljavnimi življenjskimi pogoji.

Konferenca v Anconi...

Posebno zanimiva je bila konferenca v Anconi. Tema je tokrat bila gospodarsko sodelovanje, ugotovitve pa večinoma na-

slednje: da je Osimo dal »zgodovinski in politični impulz« krepitvi gospodarskega sodelovanja, da pa se to še zmeraj razvija v mejah tradicionalne »trgovinske« menjave. Skratka, tako imenovanih višjih oblik sodelovanja v bistvu še ni, morje pa še vedno pomeni najkrajšo relacijo. Udeleženci so se zavzeli za bolj »zainteresirano« sodelovanje zbornic na obeh straneh Jadrana, za večjo navzočnost na sejamskih manifestacijah, pogostejše medsebojno obveščanje. Pri problemu ribolova pa so priporočili, da bi morali »strokovno preučiti vprašanje ribiških resursov« na Jadranu, sprejeti ustrezen dogovor o sodelovanju v ribolovu, naposled pa so predlagali ustanovitev »mešanih podjetij«.

... in v Bariju ...

Problem ribolova je prodril tudi na naslednji konferenci, ki so jo posvetili planiranju jadranskega prostora. Že na začetku so pojasnili, da se sodobni kriteriji planiranja nanašajo tudi na morske površine, pri čemer pa je pomembno ne le vprašanje ribolova, pač pa predvsem ribogojništva. Jadransko ribo so tudi ob tej priložnosti ocenili kot najbolj kvalitetno na Sredozemlju, nekatere njene vrste pa da so naravnost izjemne. Podobni poudarki v zvezi z jadransko favno so bili dani tudi na predzadnji konferenci, ki pa so jo imeli v Bariju v Italiji, namenili pa so jo dejavnostim in vplivu krajevnih organizmov na razvoj jadranskih območij.

... ter letos aprila v Budvi

Zadnja konferenca pa je bila aprila letos v Budvi, v Črnogorskem primorju. Tema je bila posvečena turizmu, udeleženci pa so imeli vrsto pripomb predvsem s tega zornega kota, da turizem pomeni v najširšem smislu odpiranje, seveda predvsem proti sosedu, naši premiki pa so žal sila počasni in zapleteni. Celo v turizmu nam primanjkuje idej. Turistične organizacije na obeh straneh se niso izkazale, pa tudi potrudijo se ne, da bi pridobile takorekoč tretje države, čeprav se o tem pogovarjamo domala na vseh sestankih med turističnimi predstav-

niki. Premalo je trajektnih zvez med dvema obalama, da ne govorimo o telegrafskih in telefonskih zvezah, ki so na tej progi, kot so dejali zadnjič v Budvi, redkeje kot na primer med ameriško in evropsko obalo.

Tudi v pomorskem turizmu žal ni skupnih vlaganj (v marine in podobno), dejansko nobenih aranžmajev ni v zvezi z navtičnim turizmom. Seveda so na tem zadnjem srečanju vsi bili mnenja, da se bomo morali turistično še bolj povezati, če nam gre za obvladovanje turistične konkurence, ki nam grozi z vseh strani. In tudi ob tej priložnosti je srečanje običalo pri problemu ribolova. Predstavniki naše in italijanske obale so se spet zavzeli za sporazum, za izmenjavo izkušenj, za sodelovanje pri valorizaciji ribjih rezervatov in za ustanavljanje mešanih podjetij.

Morje vzajemnega sodelovanja

Nekak skupni imenovalac ugotovitev, ki jih je moč oblikovati na temelju dejavnosti Konference jugoslovanskih in italijanskih mest in občin na Jadranu, je, da je to morje dejansko že postalo »morje miru« in da ga bo treba vedno bolj smelo odpirati raznim oblikam vzajemnega sodelovanja. To »morje miru« pa je seveda pomembno in služi kot neposreden vzor vsemu sredozemskemu prostoru, pa tudi Evropi, kot je bilo ugotovljeno že na helsinški konferenci leta 1975.

Vendar so praznine, ki jih bo treba še hitreje zapolnjevati. Zanesljivo je utemeljena pripomba, ki ji lahko prisluhnemo posebno v zadnjih mesecih. Ta ustanova bi se namreč morala bolj »organsko« povezati tudi z dejavniki v sferi Alpe-Adria. Jadransko sodelovanje ni sebi namen, ter izhaja in mora biti objektivno usmerjeno v širši prostor. Formula Sever-Jug je zategadelj ne le priporočljiva, pač pa tudi povsem sprejemljiva zlasti v jadranski razsežnosti.

Primer naj bo le blagovna menjava med dvema sosednjima deželama. Zadeva obalna mesta dveh dežel samo v višini (ki niha)

do največ 15 odstotkov vse menjave Višjih oblik (industrijska kooperacija, skupna vlaganja in podobno) pa domala ni, saj ne pomenijo niti enega odstotka tovrstnega sodelovanja. Bržkone enotno je tudi stališče, da sodelovanje med dvema sosedoma ni zastavljeno dovolj dolgoročno ter da gre pretežno za občasne iniciative, ki pa so seveda zanimive samo v določenem času. Tudi na zadnjih konferencah jadranske ustanove (seveda pa tudi na drugih pogovorih med predstavniki Jugoslavije in Italije) smo lako prisluhnili zanimivi ugotovitvi, da so sicer sila aktivni tako jugoslovanski kot italijanski dejavniki, da pa se ta aktivnost zaključuje dejansko sredi poti, parafrazirajoč bi lahko rekli, sredi Jadrana. Vsaka stran namreč razlaga probleme in predloge samo za svoj del, medtem ko ni ne organa in ne instrumenta, ki bi jih »potegnil« tudi na drugo stran.

Vprašanje »operacionalizacije« je potemtakem bistveno in je značilno za vse panoge, pri katerih sodelujemo, kakor tudi kot kaže, za tiste, pri katerih bi želeli sodelovati. Fasada je mikavna, gradnje in njene notranje opreme pa domala ni. Že na konferenci, ki je bila v Portorožu (bila je peta in se je nanašala na Perspektive gospodarskega sodelovanja na Jadranu v luči prostorskega planiranja) so bila kar pogosta priporočila, da bi morali čimprej iz »makro« v »mikro« rešitve.

Na tem srečanju, na katerem so brez pomislekov poudarjali pomen prostorskega planiranja, so hkrati zlasti navajali, da izhajajo potrebe po tesnem sodelovanju večinoma iz dejstva, da je Jadransko morje »majhno« in da je že bolj podobno večjemu jezeru. Dolžina njene obale ob Jugoslaviji znaša nekaj več kot 2000 kilometrov (vendar še 4000 kilometrov, če upoštevamo otoke in polotoke), za Italijo pa okrog 1250 kilometrov.

(Se bo nadaljevalo)

JAVOR

65280 Idrija, Jugoslavija, p. p. 88

telefon: (065) 76-010 • telegram: Lesna industrija Idrija

TOZD Pohištvo Spodnja Idrija

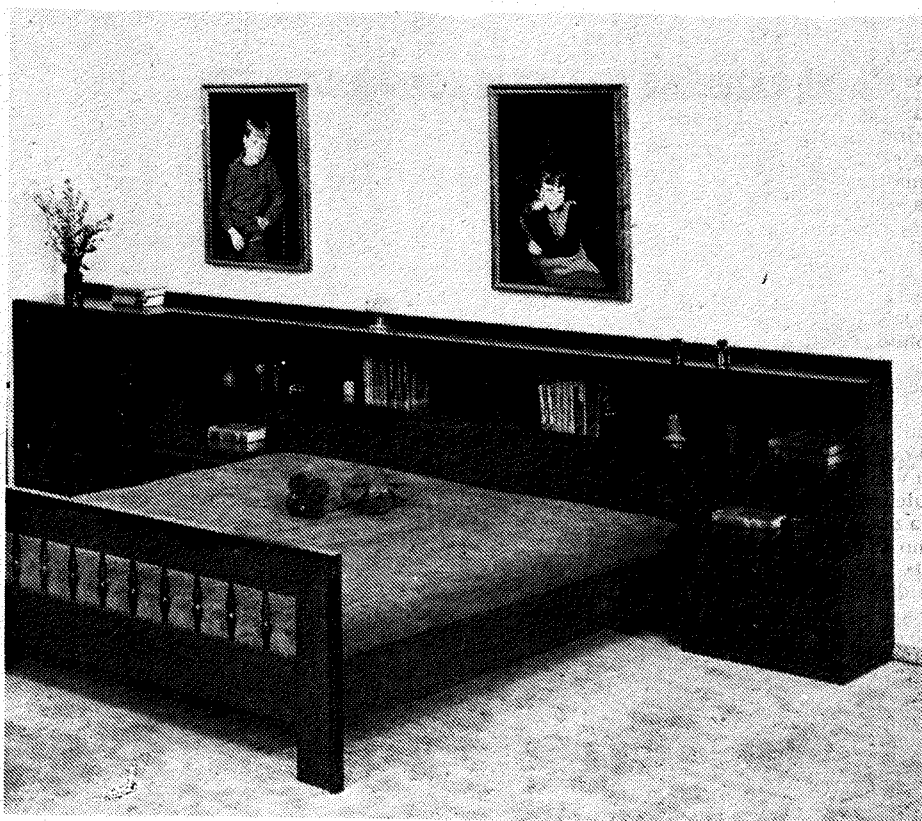
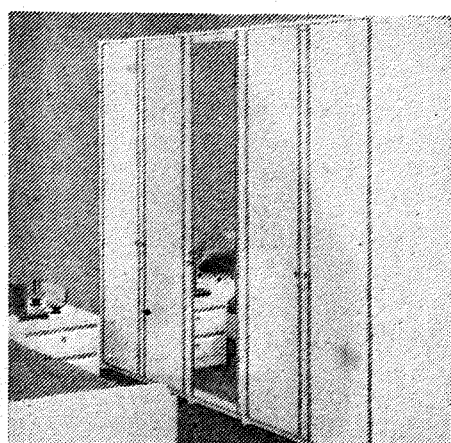
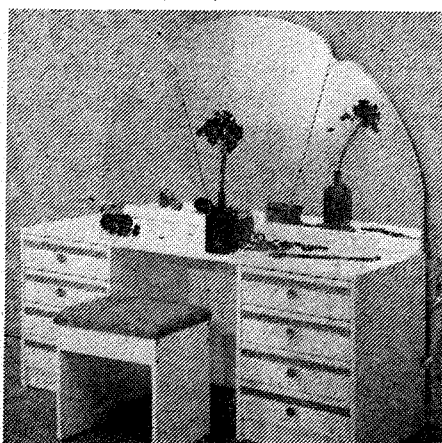
telefon: (065) 76-010

TOZD Masivno pohištvo Cerkno

telefon: (065) 75-020

TOZD Žaga Godovič

telefon: (065) 78-015

Mariborski festival Kurirček dobiva vse širše razsežnosti

Domovinska ljubezen in še kaj

V mariborskem Domu Jugoslovanske ljudske armade je bilo na otvoritveni festivalski dan večina občinstva mlajše iz mariborskih in okoliških osnovnih šol. Zbranim je uvodoma spregovoril Jože Filo, predsednik izvršnega odbora Festivala Kurirček, za njim pa Slavko Kobal, ki je v imenu mariborske borčevske organizacije in drugih družbenopolitičnih organizacij mlade opozoril na potrebo po ljubezni do domovine in vsega, kar so borci in delovni ljudje doslej lepega ustvarili. Pri tem spomin na narodnoosvobodilni boj, kot je dejal govornik, ni sam sebi namen, ampak naj tak spomin pomaga ustvarjati spoznanje, da se takšne in podobne grozote ne smejo več ponoviti.

Ob tej priložnosti je zbranim spregovoril tudi predstavnik naše armade in Doma JLA major Stojan Sparović, ki je mladim predstavil tudi pomen njihove

po tistem želeli (in v festivalovih prvih korakih pred leti še niso mogli vedeti, ali bo postal le formalna prireditelj ali pa res nekaj, kar bo znalo zrasti z zahtevami

Zgodovinski, domoljubni in socialni vidiki in tematika NOB bo naslov Festivala Kurirček v letu 1987, ko bo ta prireditelj doživela svojo okroglo, petindvajseto obletnico. K takšni obletnici pa seveda sodi tudi malo slavlja. Tega bodo prinesli s seboj tržaški, ljubljanski, celovski in mariborski partizanski pevski zbor s samostojnimi koncerti in tudi s skupnim nastopom ter izvedbo nove skladbe.

ga razvoja v dobre državljane in tudi branilce domovine, če bi bilo to potrebno.

Ker so bili na uvodni slovesnosti navzoči tudi nekateri kulturni delavci, predvsem književniki, je poseben pozdrav pionirjev veljal njim.

Da je prireditelj res doživela širši odmev, oziroma že skoraj takšnega, kakršnega so si nekdanji borci

in hotenji mladih), je pokazala letošnja priljubljenost. Tako je na primer Slobodan Marković, udeleženec festivala, povedal, kako daljnosežen odmev je doživel že lanski Festival Kurirček, ki je bil ubran na temo partizanske ljudske pesmi, menda je ta glas segel celo do Združenih držav Amerike (tja je prišel s posredovanjem enega od

učencev znamenitega profesorja slavistike in folkloristike na kalifornijski univerzi Johna Fawlerja, ki je v Beogradu dobil v roke Kurirčkov zbornik in bil navdušen nad vsebino...)

Tisto, kar so v referatih zapisali strokovnjaki o tematici NOB in revolucije, bo zbrano v Kurirčkovem zborniku (in nekaj tudi v Borcu). Kar je bilo razstavljeno na številnih priložnostnih likovnih razstavah po vseh šolah, ki so sodelovale v festivalu, je bilo na ogled predvsem šolarjem, pesmi z literarnih večerov pa so se mehko vsedle v mlada ušesa. Mi ob tem lahko zapišemo le še kratak vtis o našem obisku v ljubljanski osnovni šoli Nede Grzinič, bolj znani kot Ledina, kjer smo pokukali v knjižnico, šolsko avlo in, v najvišjem nadstropju, v enega od četrtih razredov, kjer se je odvijalo dogajanje v okviru letošnjega Festivala Kurirček.

Oster posluh za čas in pesem

Podpredsednik predsedstva RK SZDL Slovenije Ciril Zlobec ni imel lahke naloge, ko je v knjižnici ledinske šole odgovarjal na vprašanja osmošolcev o aktualnem družbenopolitičnem trenutku. Nabita knjižnična soba je govorila

o zanimanju mladih, vprašanja, ki so bila ostra in naravnost postavljena, pa so se dotikala tudi teme nacionalizma, sožitja s prebivalci in državljani, ki se preselijo v naše kraje... Spraševali so pač o tistem, s čimer se v vsakodnevem življenju srečujejo, a v svojih glavah včasih vsega ne morejo sami postaviti na pravo mesto.

Tam na morju

Tam na morju, na obzorju, plujejo ladje sem ter tja. Ena je mala, druga velika, tretja se nam veselo smehlja. Iz megle daljine nekdo nam mežika: morda je to zvezda, ki pravkar utripa.

MAŠA GASPERŠIČ, 4. c
O. Š. LEDINA

(pesem je avtorica prebrala sošolcem in pesniku, ki je navdušen bil zlasti nad utripajočo zvezdo.)

»Četrčki,« ki jih je za debelo uro vzel pod okrilje pesnik Tone Pavček, so prvo zadrego premagali kar z lastnimi literarnimi prispevki in so ponosnih, zardevlih lic odhajali z »odra«, ko jih je pesnik pohvalil, oziroma ob kakšni prav posebej lepo speljani strofi celo vzkliknil: »O!«.

B. Ž. J.

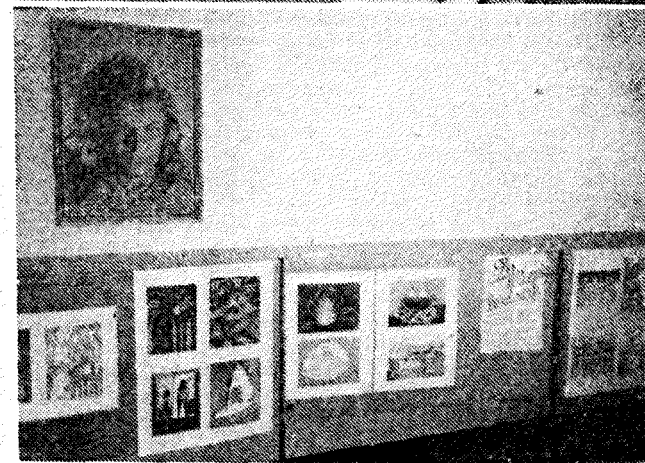
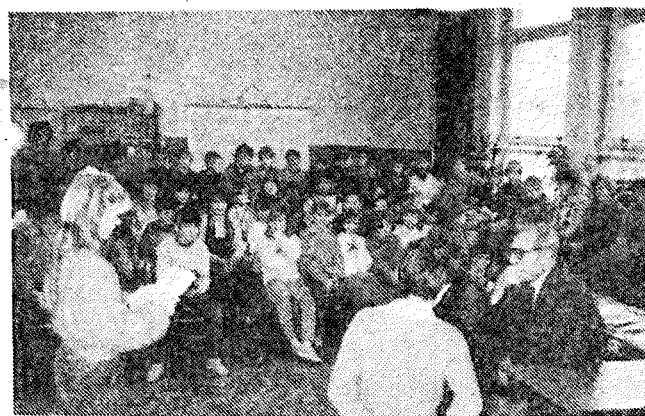

Foto: J. Č.

JEKLO

RUŠE

TOVARNA BAZENSKE TEHNIKE IN KOVANIH IZDELKOV

ODKOVKI:

KMETIJSKE – AVTOMOBILSKE – ELEKTRO – LADJEDELNIŠKE – RUDARSKE – STROJNE – PREHRAMBNE INDUSTRIJE

UTOPNI ODKOVKI

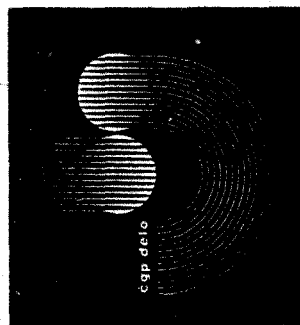
JEKLO 62342 RUŠE, POGAČNIKOVA 13

TELEFON: (062) 66-226, 66-266 • TELEX: 33-347 YU JEKLO • TELEGRAM: JEKLO – RUŠE

ČGP DELO

Časopisno in grafično podjetje
Delo

TOZD Tisk časopisov in revij
TOZD Grafična priprava
TOZD Knjižni in komercialni tisk
TOZD Grafična dodelava

61000 LJUBLJANA, Titova cesta 35

p. p. 29

Telefon (061) 315-366

Telex: 31291 yu dtlj

Predstavništvo Beograd:

Moše Pijade 12

Telefon (011) 336-094 in 335-089

Dejavnost TOZD

- stavljanje (foto, lino, mono), izdelava enobarvnih in večbarvnih filmov in klišejev
- roto-ofset časopisni in revijalni tisk
- ofset in knjigotisk (eno in večbarvni)
- grafična dodelava (knjigoveznica)

K odprtemu pismu KO ZB NOV dr. Petra Držaja občine Ljubljana Šiška Trezna presoja

TV-15 je v rubriki »Odmevi« 4. decembra letos objavil med drugimi tudi Odprto pismo KO ZB NOV Dr. Petra Držaja iz občine Ljubljana Šiška.

Ker se s posameznimi ugotovitvami, še posebej pa z zaključki nikakor ne morem strinjati – predvsem zato, ker moramo vsi, ki nam je zdravo življenje, naše in prihodnjih generacij, pri srcu, po končanem referendumu za 4. samoprispevek trezno in objektivno analizirati vzroke neuspelega referenduma. Vsako neodgovorno zaletavanje in prehitri, neargumentirani in neobjektivni zaključki povzročajo več škode kot koristi in po nepotrebnem tudi politično zmedo. Zato je prav, da tudi borci priznavamo dejstva in argumente, vendar s tem nočem reči, da moramo mirno mimo pomanjkljivosti in napak. Odprt in demokratičen dialog je vedno nujno potreben in dobrodošel v vsaki organizirani akciji in tudi v življenju nasploh. Vendar pa vedno v pravem času, takrat, ko se taka ali drugačna naloga načrtuje. Iz tega izhaja tudi slovenski pregovor, da je

po zmagi ali porazu vedno nekaj »brihtnih«.

V pripravi na 4. samoprispevek je sodelovalo tudi naše članstvo. Po ugotovitvah občinskih odborov ZZB NOV v Ljubljani se je naše članstvo aktivno vključilo v prvi krog razprav o programu IV. samoprispevka. Mnogo pripomb na ponujeni program je posredovalo tudi naše članstvo in resnici na ljubo moram povedati, so bile tudi kasneje upoštevane. Treba je seveda tudi povedati, da smo se vsi zavedali, da je v Ljubljani treba nujno, brez odlašanja nekaj storiti za izboljšanje ekološkega stanja, ki je pogoj za zdravo življenje. Zavedali smo se tudi, da je to nedvomno zahtevna in odgovorna naloga. Še posebej zato, ker je bil predvideni program bistveno drugačen od predhodnih treh programov samoprispevkov. Zato manj otipljiv v KS in občini, a izredno pomemben za celotno področje vseh petih ljubljanskih občin. Zaradi tega so se družbenopolitične organizacije Ljubljane (tu mislimo vseh pet ljubljanskih občin in mesta Ljubljane) odločile za de-

mokratsko pot v obliki referenduma. Naj prebivalci vseh petih ljubljanskih občin odločijo sami, ali so za tako obliko in način ter za tak program! Mar ni to pošteno in tudi politično odgovorno?

Globoko sem prepričan, da je mnenje večine naših prebivalcev še danes, kot je bilo tudi pred referendumom, enotno: ekološke pogoje življenja v Ljubljani je nujno čimprej izboljšati. Enotni pa so bili najbrž v tem, da to problematiko ne gre reševati v obliki samoprispevka. Zavedati pa se moramo vsi, da ostaja še druga alternativa; cena, ki nas vse udari po žepu. Strinjam se seveda, da bi organizacije združenega dela, ki so v Ljubljani zadolžene za ta področja, z boljšim in odgovornejšim delom lahko in morala že sedaj storiti več. Demokratska in odprta razprava pa je tudi pokazala, da so nekateri posamezniki in tudi skupine izgubili vsakršen kriterij med resnico, tvornostjo in podtikanji. Zlorabljanje pravil demokratičnega obnašanja onemogoča na-

predek in enotnost v akciji. Odprtost dialoga v predpripravi vsake akcije je nujna. Ko pa se na vseh nivojih o vsebini in načinu dogovorimo, potem moramo enotno v akcijo brez držanja fige v žepu. Najbrž smo imeli pri tem referendumu tudi take. Borci pa taki nikoli nismo bili in tudi ne bomo. Vedno bomo z vsemi silami podpirali vse akcije, ki nas vodijo naprej. Tudi naš TV-15 bi najbrže moral dati svoj delež pri informiranju našega članstva o 4. samoprispevku v Ljubljani. Pa ga ni dal.

Odprto pismo poziva vse strukture, da o neuspelem referendumu globoko razmislijo in brez dolgih demagoških govoranc odstopijo. KO ZB dr. Petra Držaja je potemtakem za rezanje glav, brez poznavanja vseh dejstev, brez poznavanja že omenjenih okoliščin (med njimi trenutnih gospodarskih in političnih razmer v družbi ter vpliva premalo intenzivnega, poglobljenega in učinkovitega družbenopolitičnega dela).

Take prenačljene in enostranske ugotovitve pa nam v naši politični enotnosti le škodijo.

Stane Vrhovec,
predsednik odbora ZZB
NOA
Ljubljana

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Trbovlje – delegati borcev 3. brigade VDV so opravili volilni zbor

V sredo, 19. novembra 1986, so se v Trbovljah na svojem volilnem zboru zbrali delegati borcev vseh štirih bataljonov 3. brigade VDV. Udeležba je bila polnoštevna, saj so prišli delegati iz vse Štajerske in člani štaba: načelnik Ante Jukić iz Zagreba, namestnik komandanta Zdravko Gomezelj iz Maribora, Milan Krajnc in Jože Štok iz Ljubljane, tajnik divizijskega odbora Bogomir Štibilj in kot gosta predsednik občinskega odbora ZZB NOV Trbovlje tov. Marko Orožen in načelnik tajništva za notranje zadeve Trbovlje.

To je bil prvi zbor novega sklica, na njem pa so ocenili delo skupnosti borcev 3. brigade VDV vseh njenih štirih bataljonov v štiriletnem obdobju (od leta 1982) in začrtali delo v prihodnje.

Poročilo o delu je podal predsednik odbora brigadne skupnosti tov. Milan Kožuh. Imel je kaj poročati, saj je delo bilo pod njegovim vodstvom in z njegovim osebnim prizadevanjem zelo uspešno.

Glavna pozornost vedevejevcev na Štajerskem je bila usmerjena v negovanje, ohranjanje in obeleževanje revolucionarnih tradicij NOB.

Borci obiskujejo šolsko mladino na svojem področju, se udeležujejo pohodov na kraje bojev in razlagajo zgodovinske dogodke. Bataljonski odbori imajo podobno kot borci občine Maribor – Rotovž posebne skupine za razlago tradicij NOB.

Kakor je med vojno, tako tudi danes brigada VDV deluje predvsem po bataljonskih odborih. Ti so se trudili, da bi obeležili zgodovinske dogodke, postavili spomenike na krajih bojev in vzdali spominske plošče pomembnim dogodkom. Tako so skupno z Okrožnim odborom aktivistov OF Šaleško-mislinskega okrožja vzdali spominski plošči na Prosvetnem domu v Šentilju pri Velenju in na Osnovni šoli v Šmiklavžu na Graški gori v zahvalo prebivalcem teh krajev za njihovo enotno in neomejeno podporo v boju za svobodo. To sta najbrž tudi edinstveni tovrstni plošči. Brigadi je uspelo skupno s prebivalci postaviti vsa pomembnejša obeležja njene bojne poti.

Odbor borcev III. brigade VDV je v tem času navezal stike in se pogovarjal z vsem občinami na Štajerskem o poimenovanju objektov in ulic po enotah VDV, po enotah, ki so opravljale akcije na njihovem območju. Tako je po 3. brigadi VDV poimenovana ulica v Trbovljah, v Šaleku v občini Velenje nosi ulica ime 3. bataljon VDV. Tu je bila iz Lipe proti Šaleku nekoč pot, po kateri so borci tega bataljona večkrat korakali v bojnem razporedu. To daje temu poimenovanju še poseben pomen. Občina Slovenske Konjice je poimenovala Osnovno šolo v Vitanju v Osnovno šolo 3. bataljon VDV. To je resnično najlepša obeležitev spomina na ta pohorski bataljon VDV. Mnoge druge občine na Štajerskem, kot na primer v Mariboru, pa še pripravljajo poimenovanja po VDV.

Drugo zahtevno delo, ki se ga je lotil odbor 3. brigade VDV, je pisanje njene zgodovine – monografije. Pisanje je zaupal pisatelju in novinarju Dragu Vresniku že v letu 1982. Ta je delo pričel z njemu lastno zagnanostjo, prebrskal praktično vse vojne arhive in muzeje (v Trbovljah, Ljubljani, Sarajevu, v Beogradu), o 3. brigadi ni našel kaj prida. Arhiv je izgubljen. Dobil je le nekaj osnovnih dokumentov, prebrskal še okupatorski arhiv na Štajerskem in tako v grobem rekonstruiral bojno pot bataljonov 3. brigade VDV. Mnogo spominov pa so prispevali borci in tako so s skupnimi močmi uspeli knjigo le napisati. Predložena je v pregled recenzentom in zgodovinarjem. Pričakujemo, da bo monografija 3. brigade VDV izšla v letu 1987.

Monografijo VDV težko pričakujejo borci in mladina, saj bo pojasnila mnoge posebnosti o delovanju in razvoju

naše varnostne službe, ki je prav v Sloveniji bila na svojevrstni način organizirana. Kako sta VOS in pozneje VDV zaščitila organe narodnoosvobodilnega gibanja in način njunega delovanja, je še vse premalo napisanega in javnosti objavljenega. Zato prihaja do precejšnjega nerazumevanja in, kot so delegati na zboru v Trbovljah ugotovili, se zaradi te praznine mnoge uspešne akcije VDV pozabljajo ali preprosto pripisujejo drugim enotam. Taki primeri so ob osvoboditvi Maribora in Celja in podobni.

Res sta o 3. brigadi VDV že izšli dve knjigi. Prvo je napisal Jože Štok – Korotan, namestnik komandanta brigade in opisuje akcije 1. bataljona VDV. V drugi pa je spomine borcev 2. bataljona zbral pisar v štabu tega bataljona tovariš Stane Rycgly. S tema dvema knjigama je nekaj le odtrgano pozabi, nimata pa celotnega zgodovinskega prikaza delovanja VDV, na katerega bi se lahko oprli vsi razlagalci in preučevalci zgodovine NOB.

Izid monografije 3. brigade VDV se zdi odboru tako pomemben, da razmišlja ob izidu sklicati srečanje borcev brigade. Tako bi jo predstavili, odbori bataljonov pa bi poskrbeli, da bi jo prejel vsak borec in za prodajo.

Ko so govorili o nalogah, so menili, da se morajo bataljoni čimbolj povezati s svojim okoljem in z organizacijami ZZB NOV. Ne smejo se »zaplankati« v delovanje samo svoje enote. Nikoli niso bili sami sebi namen. Izšli so iz VOS, izvrševali naloge OZNE in varovali organe nove ljudske oblasti. Takšno vez z delovnimi ljudmi morajo ohraniti tudi danes. Ni slučajno, da med vedevejevci tudi v sedanjem težkem gospodarskem in političnem času in opaziti malodušja in omahljivcev. Zavedajo se, da so težave prehodne, ker so predvsem subjektivne narave, ki jih bomo s pametjo tudi odpravili in premagali.

Odbor skupnosti deluje s skromnimi sredstvi, ne plačuje dnevnice ali sejnin. Do sedaj je povrnil le stroške javnega prometa za upokojence. V prihodnje pa bodo celo potne stroške za brigadne seje prevzeli bataljonski odbori za svoje delegate. S takim varčevanjem naj bi vedevejevci bili zgled tudi drugim. Zbor je izvolil nov brigadni odbor, (predsednika in po dva člana iz vsakega bataljona).

Tov. Milan Kožuh, ki je zbor zelo skrbno organiziral, ni pozabil niti na kulturni program. Ženski tercet upokojenk iz Trbovelj je delegate prijetno presenetil. Pred njimi je izvedel pravi mali partizanski miting ter zapel mnogo priljubljenih partizanskih in ljudskih pesmi.

Franjo Marošek

Bukovica – Borci Goriškega vojnega področja so zborovali

V soboto, 18. 10. 1986, so se borci Komande Goriškega vojnega področja (GVP) zbrali na svojem 4. rednem zboru v dvorani Kulturnega doma v Bukovici na Goriškem. Zbora se je udeležilo 184 borcev. Prišli so iz vseh krajev Slovenije in celo iz Splita. Zbor so s svojo navzočnostjo počastili predstavniki družbenopolitičnih skupnosti in delovnih organizacij, ki so nam dodelili domicil. Še posebno pa je zbor počastil predsednik Skupnosti borcev Gorenjskega vojnega področja Janko Urbanc, ki je Skupnosti borcev Goriškega vojnega področja izročil plaketo, spominski znak in knjižico, ki opisuje delovanja Gorenjskega vojnega področja v NOB.

Borci so na začetku zbora pregledali delo v pretekli mandatni dobi in sprejeli bogat program aktivnosti za naslednje dveletno mandatno dobo; soglasno so sprejeli sklep o spremembi nekaterih določb Pravil skupnosti borcev. Med zavezujočimi nalogami je na prvem mestu sklep skupnosti borcev, da se postavi doprtni kip pokojnemu Francu Hvaliču-Bolteju, španskemu borcu, majorju NOV in politkomisarju Komande Goriškega vojnega področja, ki je padel 23. marca 1945. leta v Kobjeglavi na Krasu.

Sposojene vrstice o delu borčevskih organizacij po Jugoslaviji

Vsakršno »tavanje« je drago

Borčevska organizacija Skopja je zelo odgovorno in temeljito razpravljala o Načrtu resolucije, na podlagi katere bo temeljila tudi politika družbenoekonomskega razvoja do 1990. leta. Borci so zlasti izpostavili, da je v načrtovanju osnutka resolucije občutiti veliko bolj študijski pristop v primerjavi s prejšnjimi leti – glede določanja stopnje rasti. Zdaj je po mnenju borcev daleč bolj poudarjen način, kako doseči načrtovano; to temelji na osnovnih opredelitvah dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije in na kongresnih dokumentih. V veliki meri je to tudi zagotovilo za izrazitejšo naslonilo na ekonomske kategorije v gospodarjenju, s tem pa tudi na celoten razvoj mesta v naslednjem obdobju.

Z boljšo organizacijo je mogoče storiti več

Ob podpori osnovnim smernicam, zapisanim v načrtu resolucije, ZZB NOV Skopja še posebno vztraja pri doslednem spoštovanju določil, ki izhajajo iz programske usmerjenosti k povečanju obsega proizvodnje in produktivnosti, k nadaljevanju rasti izvoza, racionalnejši izrabi obstoječih zmogljivosti... Borci so prav tako mnenja, da je treba stopnjo predvidene kmetijske rasti proizvodnje v privatnem sektorju podrobneje preučiti. Kajti, prevladovalo je mnenje, da je predvidena stopnja rasti premajhna in da je z boljšo organizacijo, z bolj angažiranim družbenopolitičnim delom vseh družbenopolitičnih struktur mogoče doseči boljše rezultate.

Potem ko so podprli prizadevanja za dosledno uresničevanje načrtovanega in po uvodnih besedah Evgenija Zografskega, direktorja Mestnega zavoda za družbeno planiranje, so borci še poudarili, da je treba za doseganje določene stopnje rasti nujno zagotoviti predpogoje. Ti pa so, kakor je bilo slišati na seji, vsebovani predvsem v zaostrovanju odgovornosti nosilcev, oziroma vodstvenih delavcev, v racionalnejši porabi in varčevanju razpoložljivih finančnih sredstev, zlasti pa tistih iz neproizvodne sfere. Končno pa so borci dali poseben pomen vodenju kadrovske politike.

Sodelujoč v razpravi je Angele Mihajlovski-Džače dejal, da kadrovske politike v mestu ne vodijo dosledno in organizirano. Zato, po njegovem mnenju, tudi v načrtu resolucije vloga kadrovske politike ni ustrezno zajeta. Zavzel se je za to, da bo prihodnje leto končno v znamenju realnega pregledovanja kadrovskih potreb urbanega mesta, kakršno je Skopje. V nasprotnem primeru bodo še naprej plačevali davek h gospodarskemu tavanju nestrokovno naravnanih vodilnih skupin.

Nujni prioritetni programi

Glede na to, da se, tako kot v drugih okoljih v republiki, tudi Skopje iz leta v leto spopada vse resneje s produktivnim zaposlovanjem, so menili, je treba k tem vprašanjem pristopiti s pravilno in dolgoročno usmerjeno kadrovsko politiko.

Na seji so poudarili, da moramo biti resno pozorni tudi pri investicijskem programu. Ta program je treba zožiti v realne okvire. V duhu takšnih prizadevanj v gospodarski zbornici je izpostavil uvodničar Zografski, je treba pripraviti prioriteten program za porabo sredstev iz sklada za nerazvita področja. Kajti, je menil, če bi prišlo do odlaganja investicijskega programa za mesto do leta 1990, ne bi bilo mogoče uresničiti predvidene dinamike razvoja, niti ne zaposlovanja.

Predvidene opredelitve iz resolucije pa ne bodo mogle biti dosledno uresničene brez ustreznega pristopa vseh subjektov k njihovem izvajanju. Zato se zahteva polna mobilnost vseh družbenopolitičnih dejavnikov, s konkretno odgovornostjo!

Na seji so še podprli načrt proračuna mesta za 1987. leto, delegati mestnega borčevskega odbora pa so bili tudi seznanjeni z načrtom dela skupščine mesta v prihodnjem letu. Prav tako so sprejeli informacijo o dosedanjem toku akcije evidentiranja stanovanj udeležencev NOB v Skopju.

M. Stanić (Četrti jul)

DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Iz poročila o delu odbora v pretekli mandatni dobi so ugotovili, da je bil program za to obdobje zelo obširen in zahteven, vendar tudi uresničen.

Velike uspehe je Skupnost borcev s pomočjo delovnih organizacij dosegla na področju pokroviteljstva nad posameznimi dejavnostmi Goriškega vojnega področja v času NOB. Transavto Postojna je postavil spominsko obeležje mehaničnim delavnicam in transportni dejavnosti NOV, SGP Gorica pa je ob svoji 35-letnici obstoja z našo prisotnostjo odkrilo spominsko obeležje dejavnosti in padlim borcem NOVGRADA.

V sodelovanju z družbenopolitičnimi organizacijami je odbor skupnosti v pretekli mandatni dobi uspelo postaviti še spominska obeležja: Komandi Goriškega vojnega področja, Pokretni bolnišnici VERA na Erzelju pri Ajdovščini, zalednim enotam NOV v Trebenčah in Komandi mesta Črni Vrh nad Idrijo. Zbor skupnosti je sklenil, naj novoizvoljeni odbor nadaljuje z obeležji in naj predlaga skupščinam občin v goriški regiji, oziroma njihovim pristojnim organom, da poimenujejo ulice, trge in ustanove po imenih Komand mest in drugih enotah Komande Goriškega vojnega področja, ki so delovale za časa NOB na teh območjih.

Za uspehe in posebne zasluge pri razvijanju tradicij iz NOB je ZZB NOV občine Nova Gorica podelila odboru Skupnosti borcev Goriškega vojnega področja posebno priznanje in srebrni znak, za kar so borci te skupnosti ponosni in hvaležni. Spodbuda jim bo za nadaljnje delo in aktivnost na tem področju.

Po zaključnem zboru je sledil kulturni program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole iz Renč, Mladinski pevski zbor iz Bilj pod vodstvom Davorina Bizjaka pa je zapel nekaj narodnih in partizanskih pesmi.

Vasilij Jurca

Alojz Zidar

Med grškimi rodoljubi

Zima 1941–1942 je bila najbolj tragično obdobje v zgodovini Grkov po turških vpadih. Ljudje so morali prosjačiti, če so hoteli preživeti. Stene so bile polne vonja po počasnem umiranju. Grki so bili pod Italijani do dna ponižani...

Pozneje sem od italijanskih vojakov zvedel za vso bedo njihovega obnašanja do tega umirajočega in ponižanega naroda. Neki Grk mi je pripovedoval, kako sta dve sestri prosili vojaka za košček kruha. Ena mu je ponudila v plačilo svoje telo, vendar je on hotel sestro. Bila je namreč mnogo lepša, čeprav je bila bolna in na koncu svojih moči. Prosila ga je, naj se vendar za košček kruha zadovolji s sestro, ker je sama pred časom rodila in je zelo slaba. Nič ni pomagalo. Če je hotel košček kruha, je morala ustreči njegovi želji.

Večkrat se je kak moč od sramote in ponižanja skril, ker je dovolil svoji ženi, da se preda za košček kruha, da bi tako rešil življenje svojim otrokom. Spomnil sem se milanskega škofa Schertera, kako je na trgu Duomo blagoslovljal to italijansko soldatesko, ki sedaj ponižuje ta ponosni grški narod, ki sedaj umira od lakote in ga kot živino nakladajo na kamione in vozijo na pokopališča, da jih kot živino zagrebejo v skupni grob. Kje ste bili tedaj italijanski škofje, ko ste v imenu vsemogočnega blagoslovljali in opogumljali vojake, ko so šli na roparske pohode, kjer so uničevali osnovno ljudsko dostojanstvo? Kje je bil papež Pij XI., ki je dejal, da je Mussolini prišel z zelo dolge poti, da bi bolje opazil, da je bila ta pot označena od boga in da se je lahko pripravil na to veliko božje poslanstvo, da je treba gledati v Mussolinija kot resničnega angela, poslanega od boga, da reši Italijo in evropsko civilizacijo? Najgnusnejša dejanja, ki jih je kdajkoli počel italijanski vojak, so se dogajala v Grčiji. Za to je nosila svojo odgovornost tudi rimska cerkev, kajti nihče ne bo verjel, da papež Pij XI. ni vedel za to tragedijo grškega

naroda. Verjetno je bilo tudi med duhovniki italijanske vojske poštenih ljudi, ki so ga o dejanjih italijanske vojske in o bedi grškega naroda obvestili. Res, da je bil večji del pripadnikov italijanske vojske nadut s svojo prepotenco, verjetno pa je bilo med njimi tudi poštenih, ki jim ni bilo vseeno, ko so gledali to nečloveško postopanje in genocid grškega naroda.

Julija 1942 je »duce« Benito Mussolini prišel v Atene in se povzpel tudi na »svete skale« Akropole. Bili so časi, ko je nemški maršal Rommel še gospodaril v severni Afri-

s posegom na balkanski fronti rešil Mussolinija razsula. Kako se je Hitler pripravil na balkansko odpravo in kakšno je bilo njegovo mnenje glede italijanskega poraza, zgovorno priča pogovor, ki ga je imel 19. aprila 1941 nemški diktator z grškim ambasadorjem v Berlinu. »Moja dolžnost je poudariti« – je rekel Hitler – »da je boj v Grčiji pomemben pri izjemnem uspehu, ki smo ga hitro dosegli. Grčija ni bila primeren teren za Angleže, njihov protinapad je bil neuresničljiv. Sedaj na žalost Grke razorožamo, toda niti enega nismo poslali v Nemčijo v ujetništvo. Italija Grkov ne bi nikdar premagala.«

Tudi Grčija je imela svoje kvizlinga in okupator svo-

ca, v al'bando (pregnanstvo). V tej vojaški enoti sem bil kot ostali vojaki, le da sem se jim zdel oseba, vredna nezaupanja. Ko sem dobil pismo od očeta, so me večkrat klicali »Internati civili di guerra«. Kot obsojenec in interniranevec sem jim bil sumljiv, zanje sem bil »un allogloto ribelle«. Ko pa so se zavezniki izkrkali v Afriki, so me gledali bolj s spoštovanjem in so me pustili z ostalimi vojaki tudi v vas. Tako sem prišel v stik z ljudmi. Še posebno sem postal prijatelj gostilničarja, ki je že poprej izvedel od italijanskih vojakov, da je med njimi neki »Serbo« (Grki so vse Jugoslovane imenovali Serbo). Postal sem njihov zaupnik. Podatki, o katerih so govorili italijanski vojaki in mnenja o njihovih kolegih, so bili za Grke zelo pomembni.

Nekega dne sem bil povabljen v nek mlin za vasio. Tu sem prvič videl grške partizane »Andartes«. Imeli so neko predstavo. Lepo dekletje je stalo ob vojaku, imelo odprto knjigo in iz nje bralo. To je bila Atena, ki govori o svoji zgodovini. Zaprla je knjigo in podala vojščaku puško ter dejala: »Pojdi in brani svojo domovino, Atena te blagoslovja in pošilja.«

Nestrpno sem pričakoval, da bi šel tudi jaz z njimi. Odgovorili so mi, da jim bom več koristil kot zaupnik med Italijani kot pa v hribih. Govorili so, da nimajo dovolj orožja in da je mnogo »Andartes« – partizanov brez orožja. Nekega dne, bilo je nekaj mesecev pred kapitulacijo Italije, je prišel v taborišče nek civilist z majhnimi brki, ki je bil podoben policaju. Videl sem, da se pogovarja s komandantom, nek vojak pa me je obvestil, da je imenoval moje ime. Tisti hip mi je postalo jasno, da so morali Italijani nekaj izvozhati o mojih zvezah z Grki. Prav nič nisem premišljeval, ampak sem še isti hip pobegnil. Do večera sem bil skrit v vasi pri nekih terencih, zvečer pa sem odšel v hribe blizu Makrinice. Tam sem se priključil grškim partizanom ELAS.

V Grčiji so obstajale naslednje organizacije v boju proti okupatorju.

Grška partizanka

KKE – Komunistična partija Grčije,

EAM – Grško osvobodilno gibanje,

ELAS – Grška narodno osvobodilna vojska,

EPON – Nacionalna vsegrška organizacija mladine.

Te organizacije so predstavljale fronto, na čelu katere sta bila general Safaris in Aris. Le-tega so imenovali »Capetanus«, to je bil za »Andartes« mit, heroj. Bil je zelo priljubljen. Razen navedenih sta bili še dve odporiški organizaciji: EDES in EKKA. Zadnja je predstavljala veleposestnike, EDES pa je bila monarhistična organizacija, v kateri so bili v glavnem nekdanji oficirji. Ti niso imeli velike zaslombe pri širokih ljudskih množicah in v teh enotah je bilo skoraj več oficirjev kot vojakov. Predstavnik EDES je bil general Zervas, zato so jih imenovali Zervisti. Predstavnik je bil general Psaro. Predstavljala sta enotno fronto, ker sta imela enoten

cilj boja. Po končani vojni naj bi se namreč zopet vzpostavil star način vladavine pod kraljevo krono kralja Konstantina. EAM in ELAS sta bili pripravljeni za sporazum z »Zervisti« EDES in EKKA, ker je to narekoval višji cilj, da se namreč združijo in osvobodijo Grčijo. Elasovci so govorili, da čas stiska in so pozivali »Zerviste«, naj razumejo in da je to čas, ko lahko pokažejo vero v narod in domovino. ELAS pa je hotela vedeti, kaj bo jutri z Grčijo, ko bodo izgnali okupatorja iz izmučene domovine. »Mi nočemo več tujih gospodarjev v naši deželi,« so govorili, »dovolj smo krvaveli in garali za tuje interese; te račune moramo sedaj razčistiti, ker nočemo potem spletak z imperialisti«. Pogovarjali so se, pogajali in na tihem pripravljali za končni obračun. Zato do sporazuma ni nikdar prišlo in ta obračun, ki je pozneje prišel, je bil za Grčijo zelo krvav in tragičen.

(se bo nadaljevalo)

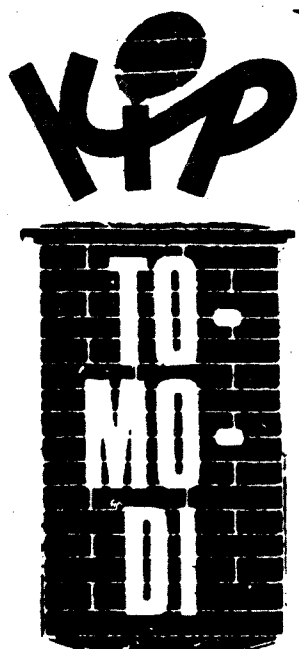

Metropolit Giakino v Binani (Grčija)

ki in je fašistični diktator govoril, da bodo prvi prišli v Aleksandrijo Italijani. To je bilo upanje, grajeno v zraku kot tistikrat, ko je bil prepričan, da bo s svojimi divizijami preplaval Grčijo in vkoral v Atene v nekaj dneh. Odpor Grkov je razpršil Mussolinijevo nadutost in priča smo bili prvi zmagi zaveznikov med drugo svetovno vojno. Upanje Rima za absolutni vpliv na Balkanu je bilo spomladi 1941 popolnoma odpravljeno z velikim zadovoljstvom Hitlerja, ki je

jega zvestega hlapca. To je bil Georgi Tsolakoglu, človek brez solidnih političnih izkušenj in dotlej javnosti neznan. Bil je zato samo orožje v tujih rokah, zadolžen, da vzpostavi sodelovanje z osvajalci, pri čemer je imel omejene možnosti. Tudi pozneje se je izkazal za nesposobnega, da bi izkoristil boj obeh diktatorjev za prevlado na balkanskem položju.

V začetku poletja 1943 so me poslali v topniško enoto v vas Anavolos kot kaznjen-

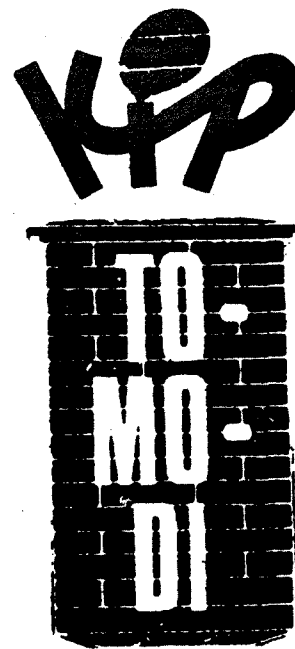
**MONTAŽNO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE**

**Ljubljana,
Opekarska 13**

TELEFON: centrala 212-011 ● ŠEF KOMERCIALE: 218-347 ● TELEGRAM: KIP LJUBLJANA ●
Tekoči račun 50101-601-23238 ● TELEX: 31420 YU KIP

**TOPLEJE
IN CENEJE**

*topli montažni dimnik
z gibljivo kisloodporno
ognjestalno šamotno cevjo*

Albert Klun

V južni Italiji

Ob dnevu republike – po sledih našega narodnoosvobodilnega boja

(nadaljevanje)

Sprejem v Tukuranu

Sprejema jugoslovanskih izletnikov v osnovni šoli v Tukuranu, kjer je bil med vojno Centralni odbor zbljega, se je udeležilo velikansko število domačinov.

Pozdravni govor so imeli Antonio Preso, župan občine Tukuran, Francesco Leoci, župan mesta Brindisi in Luigi Demichele, podpredsednik administracije province Brindisi. V imenu izletnikov se je za prisrčen sprejem in

guncev. Tudi okrog mesteca Nardo na obalah Taranskega zaliva so bili številni tabori partizanskih beguncev v mestih: Santa Maria al Bagno (sredi meseca januarja 1944 je tu bilo 6149 partizanskih beguncev in sedež Centralnega odbora zbjega), Santa Catarina, Santa Croce in Santa Clara.

Monopoli

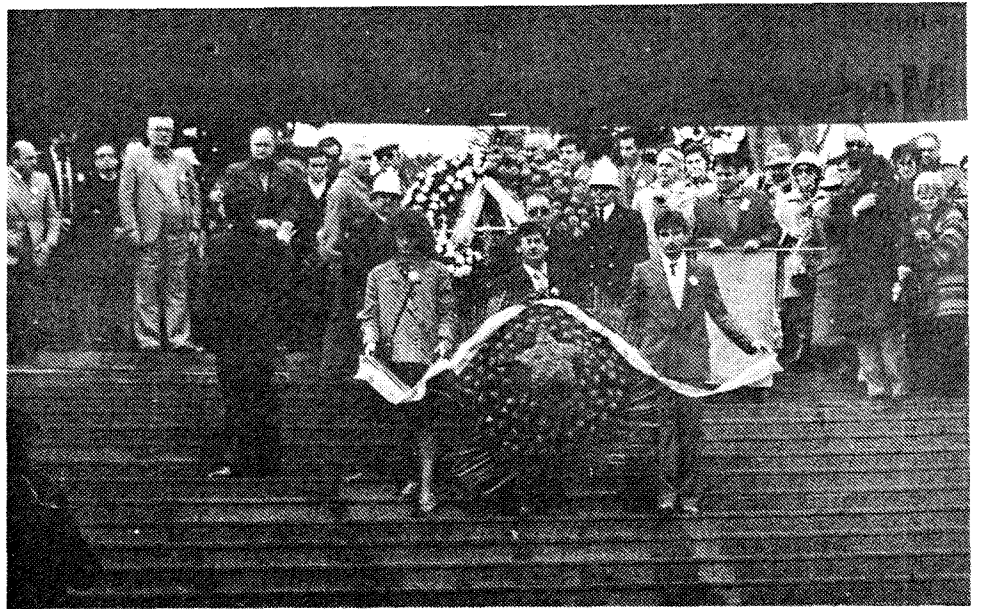
Pri povratku v Bari so izletniki obiskali tudi pokopališče v kraju Magle, kjer je

morske brigade NOVJ in njen 2. bataljon ter druge pomorske enote in ustanove naše armade. V tem kraju so venec v morje (na vходу v luko) vrgle delegacije Dalmacije, otoka Visa in NK »Hajduk« iz Splita. Sledil je ogled nekaterih krajev – objektov, kjer so bile v času NOB razmeščene različne pomorske ustanove in štab pomorske baze NOVJ.

Gravina

V ponedeljek (1. decembra) so izletniki prispeli v mesto Gravina in obiskali bolnišnico, v kateri so se zdravili samo ranjenci NOVJ (zdaj se imenuje Santa Maria del Piede). Na zgradbi je spominska plošča (v italijanščini) o bivanju naših ranjencev in bolniškega osebja v njej. Nedaleč od bolnišnice je bila porodnišnica, v kateri so Jugoslovanke rodile 32 otrok (zdaj je v zgradbi osnovna šola).

Največ časa so izletniki uporabili za ogled nekdanjega partizanskega tabora Gravina, od mesta Gravine oddaljenega okrog 5 km. V letih 1943–1945 je bil centralni sprejemni – zbirni tabor za vse novo oblikovane enote NOVJ. Tu je bilo oblikovanih pet prekomorskih brigad (pehotnih), Prva tankovska brigada (612 izšolanih tankistov so poslali v SZ za oblikovanje 2. tankovske brigade).

Polaganje vencev Jugoslavije in Italije h grobnici naših ljudi, umrlih v letih 1943–1945 v Južni Italiji.

iz Afrike. V tem taboru so leta 1944 bili tudi bataljoni: »Stalingrad«, »Tito«, bataljon NOVJ, ki je prišel iz Sassarija na otoku Sardiniji. Skozi tabor Gravino je šlo več kot 32.000 borcev NOVJ. O delovanju partizanskega tabora Gravina in v njem oblikovanih enotah NOVJ je izletnikom pojasnil Albert Klun. Nekdanji tabor Gravina ni več tako urejen, kakor je bil takrat, ko so v njem bili naši fantje in možje. Betonske barake sicer še obstajajo, toda brez oken in vrat, vhod v tabor je zapuščen. Ne smemo tudi mimo dejstva, da je

vsak po svoje razmišljali, kaj bi bilo treba storiti, da bi tabor še ostal in kako bi preprečili nadaljnje razpadanje. V zgradbi, kjer je dr. France Hočevar (bil je prvi komandant partizanskega tabora Gravina) imel svoj štab, je še vedno na zidu freska s slovenskim motivom iz Gorenjske. Sedaj je bila tarča številnih fotoreporterjev.

Obisk v mestecu Grumo Appula

Sledil je obisk Grume, v kateri je bila med NOB največja bolnišnica NOVJ (zdaj je v tej stavbi osnovna šola).

V avli šole pa je postavljena spominska plošča v italijanskem jeziku. Na mestnem pokopališču je bilo pokopanih 128 naših državljanov, leta 1969 pa so bili ekshumirani in prenešeni v spominsko grobnico v Barletto. Na pokopališču, kjer so bili pokopani naši borci, se nahaja še originalen spomenik (s križem in tremi rdečimi zvezdami) in napisi v srbsko-hrvatskem jeziku. Spomenik je bil postavljen leta 1945.

(Nadaljevanje in konec zapisa prihodnjic)

Potniki pri vstopu v ladjo Slavija I, obdarjeni z darili donatorjev; prva vstopa inž. arh. Dušanka Šantel, najstarejša v slovenski skupini.

pogostitev zahvalil tovariš Marinko Papić, predsednik odbora ZZB NOV Dalmacije. Sledil je obisk kraja Santa Maria di Leuca, kjer je bil med NOB tabor okrog 1900-tih ljudi ter porodnišnica, v kateri je bilo rojenih 183 otrok. Umrli iz tega tabora in drugih begunskih taborov so bili pokopani na občinsko pokopališče v kraju Castrignano del Capo. V matičnih knjigah je 126 imen tistih, ki so bili pokopani v tem kraju. Na Jadranski obali, 34 km od Leuche, v Santa Cesarei Terme, je prav tako bil stalni tabor naših partizanskih be-

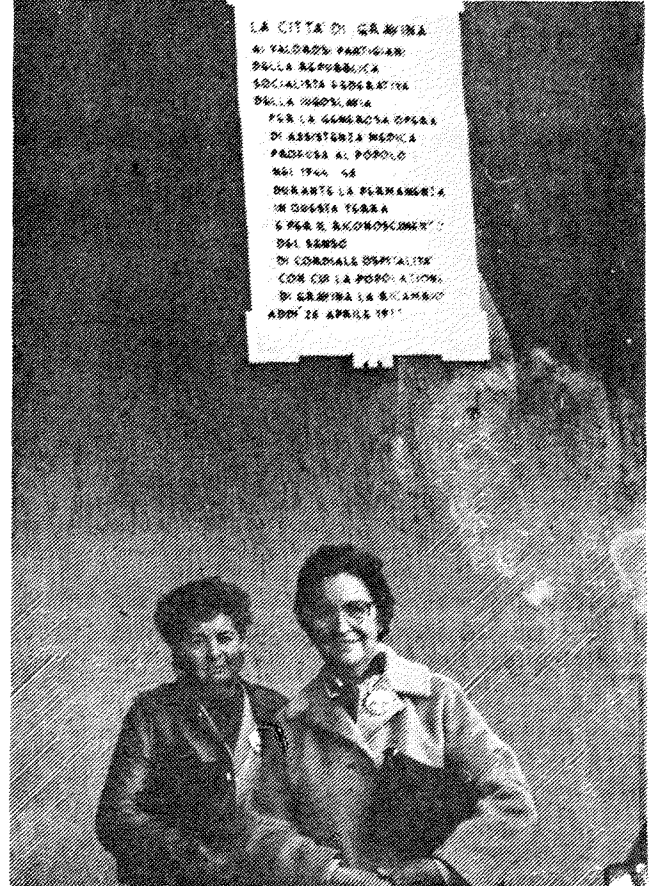
bilo pokopanih 107 oseb in ob kratki komemoraciji položili venec. Sledil je obisk Monopolija, kjer je bila od 7. februarja 1944 do polovice decembra 1944 baza mornarice NOVJ. Le-ta je štela okrog 40 različnih ladij in več kot 1000 borcev – mornarjev. Prvi komandant je bil Jakov Odrlić, Luka Dančević pa je bil politični komisar. Iz te luke so v domovino odhajale skoraj vse prekomorske brigade in druge prekomorske enote NOVJ, zavezniška materialna pomoč NOVJ itd. V luki Monopoli je bil tudi štab 4. preko-

Prijetni trenutki v Tukuranu. Na šolskem posloplju jugoslovanska zastava, godba na pihala, prisrčni pozdravi z eno samo željo – da bi Jadransko morje ostalo morje prijateljstva in miru.

Štiri artilerijski divizion, Prvi padalski bataljon, Prvi letalski mladinski bataljon (ki je bil poslan na šolanje v SZ), Minometni bataljon, bataljon KNOJ-a, dva prometna avto-bataljona, številne dopolnilne brigade (ki so bile poslani v dopolnitev enot NOVJ v domovino), itd. V taboru je delovala tankovska, artilerijska, minometna, minerska in prometna šola in številni tečaji za bolničarje, enote za zvezo in druge specialnosti. Tu je bil ustanovljen tudi pevski zbor NOVJ »Srečko Kosovel« – člani so bili borci, ki so prišli

to taborišče vrsto let po vojni služilo tudi kot begunsko taborišče za številne begunce iz vzhodnoevropskih držav, med njimi so bili tudi Jugoslovani, ki so nato odhajali v Kanado, Avstralijo in Južno Ameriko. Nekoč urejen partizanski tabor je danes torej zapuščen prostor, podoben predvsem kavbojskemu filmu. Občasno ga uporablja italijanska vojska za vežbališče in poligon za razne svoje enote bližnjih garnizonov. Toda kljub temu so bili nekdanji prekomorci – izletniki zadovoljni, saj so si ga še enkrat dodobra ogledali in

Bolnišnica v Gravini. Spominska plošča v italijanščini je dokument časa. Na sliki Dragica Rome in njena v Gravini zdravljena soborka Anica Mele-Zalka.

Tuturano – ostanki nekdanjega zbirnega taborišča. Od tod so naše ljudi prepeljevali v taborišča v Egipt, tudi v zloglasni El'Shat.

alples

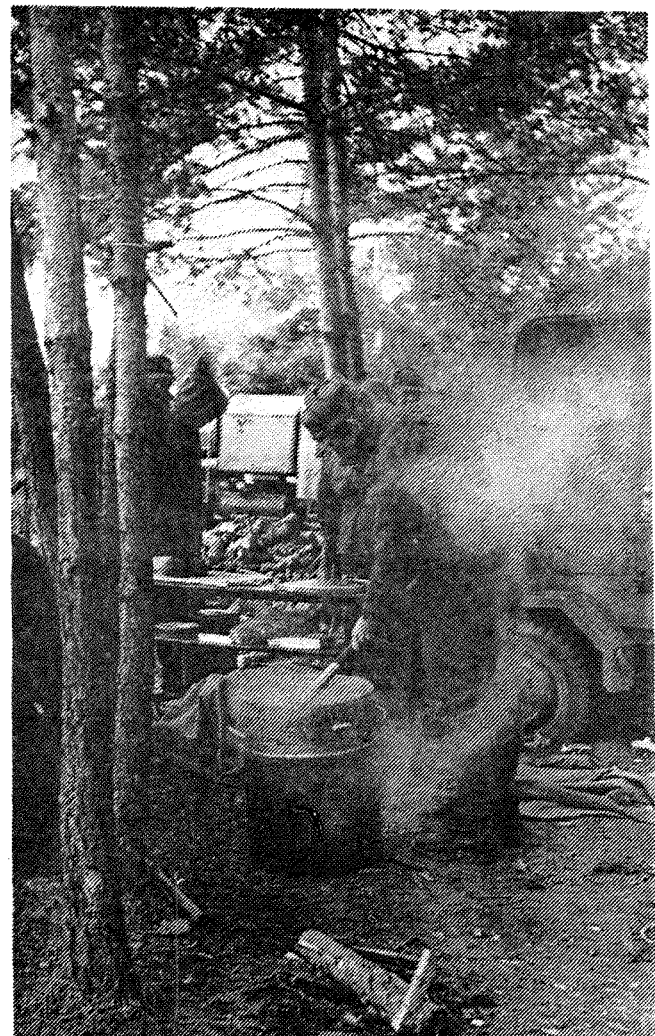
industrija pohištva

ŽELEZNIKI

NAŠA V

Pontonirski vojniki morajo biti pripravljeni, da lahko v vseh vremenskih razmerah prepeljejo oklepne, tanke in tovornjake na drugi breg rek in jezer.

Kuharji tudi na terenih skrbijo, da imajo vojaki dovolj toplih napitkov in tople hrane.

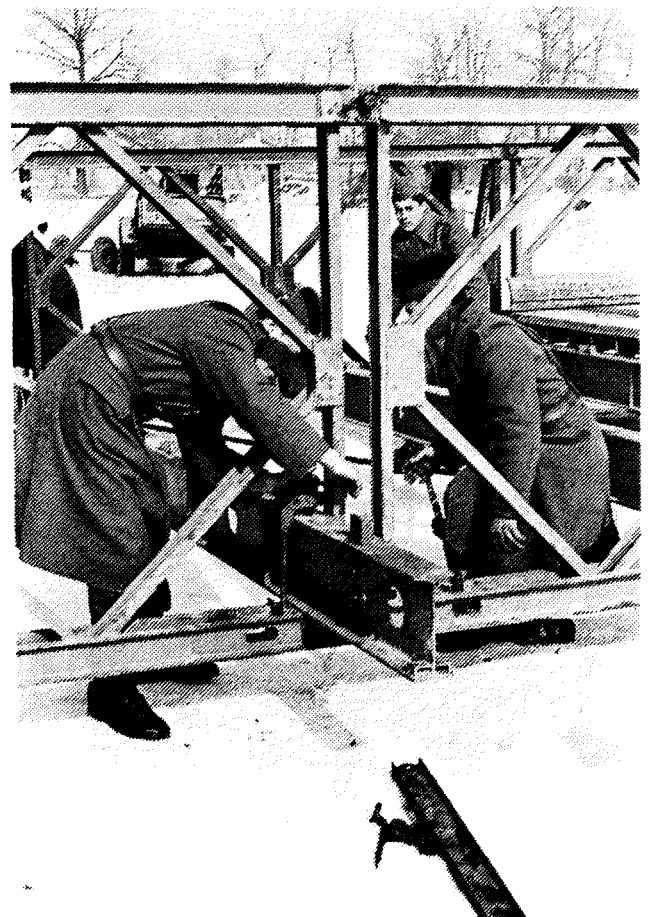
V naši armadi se vsako leto usposobi veliko upravljalcev težke gradbene mehanizacije.

Najpomembnejša naloga vsakega pripadnika naše armade je ureditve.

Na vajah ne sme biti nobene ovire za vojake, zato tudi bosi prebredo rečice in potoke.

Inženircem je vseeno, ali sestavljajo most na poligonu, ali pa ga zgradijo na reki in tako skrajšajo pot krajanov na delo ali do zdravnika.

OJSKA

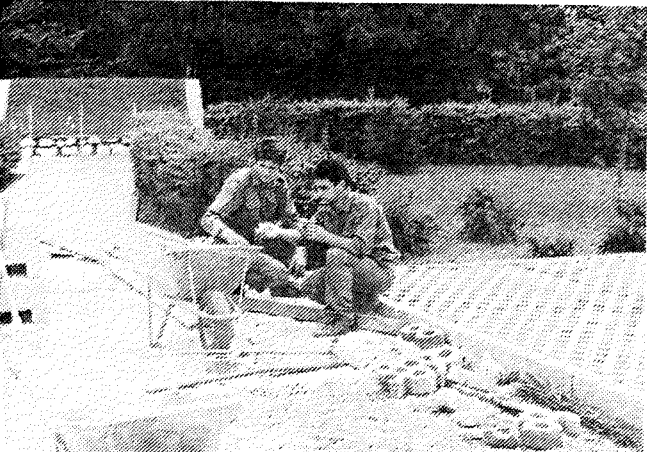
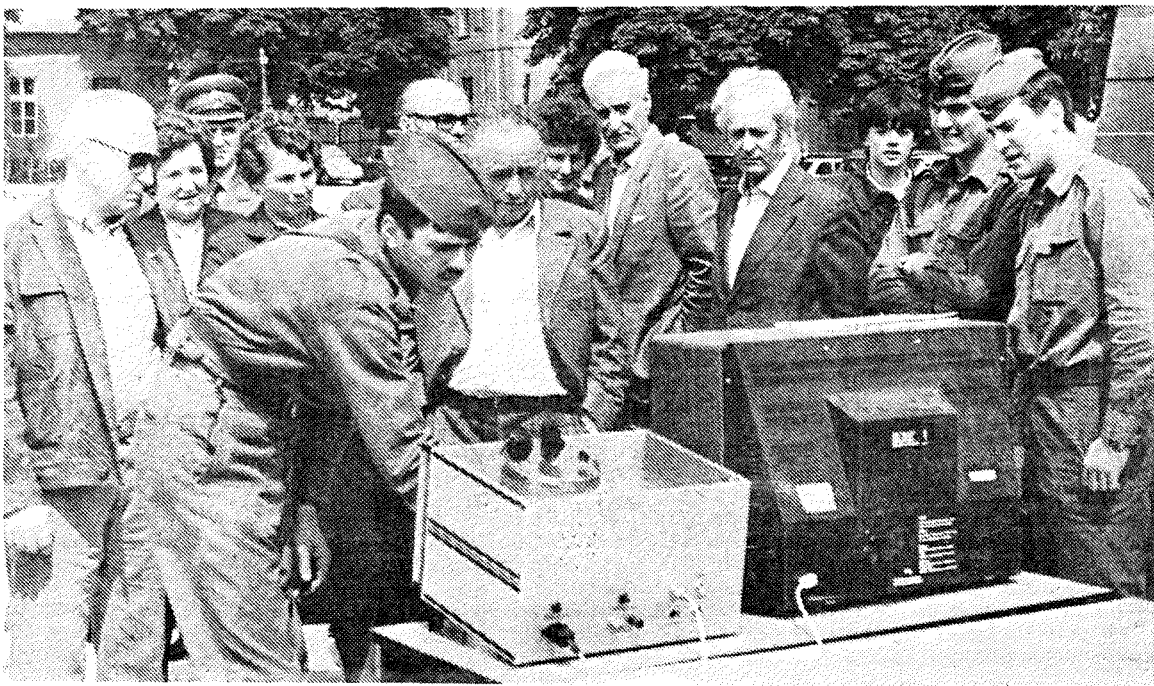
petinštirideset let naporov za čim večjo bojno otovo je bilo najtežje obdobje njenega obstoja ne revolucije. Partizani so morali skoraj vso ili lačni kot siti, ranjenci so bili prepuščeni kih sester.

vijala tako, kot se je vsa naša družba. Čeprav je izurjenost in usposobljenost za obrambo naše enopolitičnimi skupnostmi in organizacijami v opravljajo vrsto dejavnosti in opravil, ki sicer ti od tistih v civilnem življenju. Zato lahko naši krajev in območij. Ponavadi so tam, kjer sta nima samo moralnopolitičnega učinka, ampak pri svoji pomoči krajanom izstopajo inženirske in usposobljene za takšno delo.

majo boljšo povezavo s svetom zato, ker so jim most, tretjim napeljuje telefon in električni tok. škodo in se bi lahko naštevati.

loge pri obrambi naše domovine naporno in da i tudi čas, da se v vojašnicah posvetijo kulturno-ostim. Po številnih vojašnicah in domovih JLA ajo naslikati, kako znajo recitirati, kako igrajo enis, nogomet, rokomet, košarko in še bi lahko ja pokažejo na prireditvah, ki poživijo tovrstno la je njihov program »jugoslovanski«, zbližujejo rugih, prispevajo h krepitvi gesla o bratstvu in so umrli številni borci in borke, med njimi, pred

Vsakega dobro-
namernega obi-
skovalca radi
sprejmejo in
mu tudi poka-
žejo, kaj znajo.

Z lastnimi močmi so pripadniki armade obnovili številne vojaške objekte, ki tako omogočajo boljše shranjevanje opreme in dajejo boljše življenjske pogoje njim samim.

Kjer je najtežje, poprimejo vojaki in delo je opravljeno v dogovorjenem času.

Tudi v našo armado vse bolj prodirajo računalniki in sodobna tehnika.

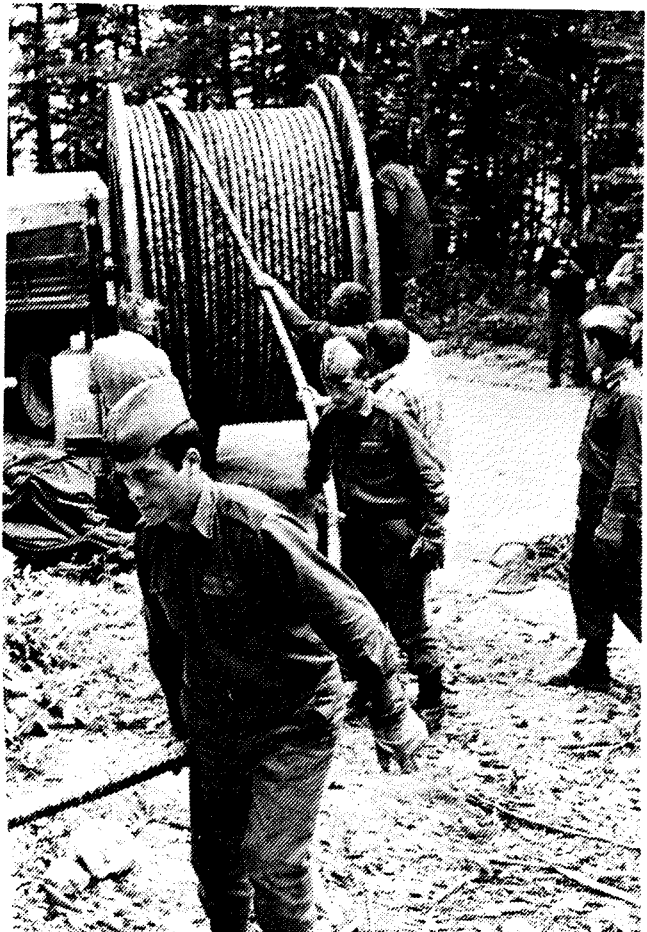
Terenska urjenja so še posebej naporna poleti, ko je vroče. Ponekod so to rešili tako, da si postavijo kopalnice pod šotori, kjer se vojaki lahko oprhajo in dobro umijejo.

vrhunska usposobljenost za obrambo Jugoslavije in njene

Pozorno opazovanje dela starešine pomaga, da se vojak hitro nauči svojega dela.

Enote za zveze so napeljale že na stotine in stotine kilometrov telefonskih vodov.

Dobra telesna pripravljenost je temelj za uspešno opravljanje nalog.

(fot: B. K.)

Ivan Jan

Drobci iz velikih dni decembrske vstaje in dražgoške bitke

Ob 45-letnici vznemirljivih dogodkov na začetku vstaje

Prav slučaj je, da se letošnji koledar sklada s koledarjem iz 1941. leta, prihodnji pa iz leta 1942. Zato in pa tudi zato, ker ta mesec slavimo tudi rojstni dan naše armade, ko je bila 22. decembra v Rudem ustanovljena 1. proletarska brigada, nas datumi izzivajo, da o teh dogodkih rečemo kaj več. Natanko na dan ustanovitve 1. proletarske brigade, to je 22. decembra, je zaradi vstaje takratni okupatorjev komandant angažiranih sil za Gorenjsko polkovnik Rudolf Handl sporočal in opozarjal s tistim znanim, a nikoli prevečkrat ponovljenim stavkom:

»V zadnjem tednu se je na tukajšnjem ozemlju začelo dobro organizirano, bliskovito uporniško gibanje...«

Taka ugotovitev za pokrajino, ki so jo šteli domala za svojo, res ni bila nič začudujoča, kajti v tem množičnem poskusu vstaje je sodelovalo okoli 800 ljudi. Največ v Poljanski dolini in škofjeloški okolici, in sicer okoli 350. Podobno število ljudi je sodelovalo v vstaji ali bilo pripravljenih, da se upornikom pridružijo tudi v gorjansko-blejsko-bohinjskem okolišu. Pod Jesenicami pod Stih jih je prišlo 52, a jih je bilo pripravljenih še najmanj toliko. V Zgornje-savski dolini na Dovjah, v Mojstrani ter Belci se je pridružilo upornikom 142 ljudi. V Senčurju in pod Krvavcem pa je tamkajšnja četa v drugi polovici decembra narasla na 24 borcev.

Ce upoštevamo, da je v poljanski občini sodelovalo kar iz 47 krajev 325 ljudi, izmed katerih se je potem bojev v Dražgošah udeležilo 97, ni čudno, da se mi je 1961. leta, ob dvajsetletnici vstaje med drugim zapisalo:

In kar je tlelo, se je razgorelo, zajelo v svoj ples je sleherno vas!

Očitno je torej, da kljub slabostim te vstaje, ne bi moglo biti potem tudi dražgoške bitke. Premalo borcev bi bilo za kaj takega. Zato sta ta dva dogodka med seboj tesno povezana, vmes pa se je zgodilo še veliko vznemirljivega. To je bil na primer posvet o zimski mobilizaciji, pa 1. decembra kaznovanje okupatorjevih sodelavcev, ali požig mostu v Praprotnem ponoči na 8. december ter najučinkovitejše dejanje: 12. decembra je bil v Rovtu uničen 52 glavi policijski vod. To in še vrsto drugega je bilo vezano na znameniti Cankarjev bataljon, ki je bil središče in jedro uporniških podvigov, čeprav je tedaj premogel le od 65–72 borcev.

Zanimivi so tudi datumi posameznih partizanskih akcij, ki so bile kljub snegu, slabim vezam in na različnih krajih izvedene ob istem času. Tako na primer: 16. decembra so borci Cankarjevega bataljona napadli okupatorjevo carinsko postajo na Črnem vrhu; istega dne se je začel poskus vstaje v Bohinjskem Nomnju in istega dne se je začel upor na Dovjem in v Mojstrani.

Iz teh in drugih dogajanj bomo tu iztrgali nekaj podrobnosti. Take, ki se tedaj niso dogajale nikjer drugod v okupirani Evropi!

I. Iz decembrske vstaje

Sestanek organizatorjev pri Kocjanu

Gorenjska, ta najbolj severozahodni del Slovenije in

Jugoslavije, sega najbolj v osrčje Evrope, zaklinjen med Mussolinijev Italijo in Hitlerjevo Nemčijo. Med Romane in Germane, ki so že stoletja ogrožali mali slovenski narod. Zdaj bolj kakor kdaj poprej je grozilo, da bo nacistična poplava Slovence, a najprej Gorenjce in Štajerce, uničila na različne, a v vsakem smislu zločinske načine: z izganjanjem po svetu, s pobijanjem ob kolih, z mučenjem po taboriščih smrti, po krematorijih. Nacistični glavarji so takoj po okupaciji spomlad 1941. leta »čistili« in ponemčevali pokrajino v smislu razvpitega Hitlerjevega naročila, naj mu »to deželo spet napravijo nemško«. To je pomenilo, da je nekdo to že bila in zato so se poleg tega oholo obnašali kot osvoboditelji, a ne uničevalci prebivalstva, Slovencev! Nacistično zločinstvo in njihova vojaška moč sta grozljivo napovedovali, da bosta odplavili in poplavlili naše ljudstvo. A tu je bilo nekaj ljudi, je bila Komunistična stranka, ki ni klonila, že pred tem pripravljena na najhujše preizkušnje naroda. Zato so tedaj in še danes prav njej veljale Cankarjeve besede:

»Kakor posamezni človek, je stranka živo bitje, ne mrtev kamen. Raste in razvija se z narodom, iz katerega se je porodila, življenje naroda je njeno življenje, trpljenje naroda njeno trpljenje, moč naroda – njena moč.«

Ni slučaj, da sem navedel te Cankarjeve besede. To iz dveh razlogov. Prvi je, da si je ta neuničljiva partizanska enota, sestavljena poleti 1941 iz prekaljenih komunistov in domoljubov predvsem iz gorenjskih delavskih središč: z Jesenic, Kranja, Tržica ter Lesc in okolice, nadela ime po preroškem Cankarju! Drugi pa v tem, da je bilo vodstvo Komunistične stranke in njeno članstvo zvesto tem besedam.

Zdaj je to že dolgo znano vsakemu poštenemu Slovencu. A tedaj, ko Hitlerjeva soldateska ni zasužnjila le osrednji in zahodni del Evrope, temveč je zmlela že velik del Sovjetske zveze in grozila predmestjem Moskve, se ni bilo lahko imeti za Slovenca. In kaj šele za upornika nasilniku, kakršnega zgodovina dotlej še ni poznala. Bili so ljudje, ki se niso pustili pregnati s tega lepega koščka Evrope, obdanega z gorami, gozdovi, ravnici in morjem. Ob tem dandanašnja človeka spreletavajo podobni in celo hujši občutki, kajti tudi tedaj je bilo na svetu vse več orožja, a sprotja so bila vse hujša. A sodobna oborožitev valesil bi povzročila ne le delno uničenje, temveč konec človeštva. In to večkratni!

Zato ob primerjanju tedanjega s sedanjim časom moramo ugotoviti, da je osrednje strankino vodstvo in Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih sil narodnoosvobodilnemu gibanju na Gorenjskem neprestano posvečalo veliko pozornost. Vse od začetka vstaje.

Sicer v zvezi z decembrsko vstajo med dokumenti ni veliko tozadevnih podatkov, vendarle pa jih nekaj je. Da je šlo za osvobodjanje vsaj dela Gorenjske že v 1941. letu, lahko zvmemo iz tistega dela Kardeljevega pisma Titu z dne 29. marca 1942, kjer pravi:

»...Mi smo spričo tega na osnovi Tvojega lanskega načrta (mišljeno je

1941. leto – op. I. J.), nekoliko razširjenega zaradi novih razmer, sestavili načrt po katerem bi se dvignilo vse ljudstvo in očistilo vsaj del Gorenjske...«

Ta načrt je bil seveda spričo trdih okupacijskih dejstev preoptimističen.

Drugi, še bližji dokument, pa je poročilo CK KPS, ki ga je v imenu vodstva 5. decembra 1941 poslal CK KPJ-u Tone Tomšič-Gašper. Med drugim piše:

»Na Gorenjskem stvari v dolini (Partija in OF) dobro teko, partizani (60 mož), (mišljen je Cankarjev bataljon – op. I. J.) pa so pasivni (kar je bilo zaradi slabih zvez že napak in zastarelo – op. I. J.). Postavili smo nov štab (Som., bivši sekretar PK za Gorenjsko in pa Jože). (To sta Stane Žagar in Jože Gregorčič – op. I. J.).

Načrt po predlogu Tita bomo skušali z vsemi silami realizirati. Vse je ugodno, razen snega...«

No, tudi to o ugodnostih ne drži povsem. Tu ni zadosti prostora za širšo obdelavo, a tedaj je bilo tako. Načrt je bil v okrepljeni mobilizaciji in pridobivanju osvobodjenega ozemlja. Vrhovni komandant Tito je imel v mislih Poljansko dolino (ki naj bi bila središče tega) s kraki proti Jesenicam, proti blejsko-bohinjskemu predelu in proti zgornji savski dolini. Torej – pred vsem po odročnejših in gozdnatih predelih. To je ustno ter s približno skico na zemljevidu potem prenesel slovenskim in gorenjskim organizatorjem vstaje Franc Leskošek, takratni komandant slovenske partizanske vojske. Poljanska dolina je temu namenu ustrezala najbolj.

Zaradi predvidevanja, da bo Cankarjev bataljon, tedaj največja partizanska enota na Slovenskem, z mobilizacijo pridobil veliko novincev in da bodo ustanovili nove enote, je osrednje vodstvo v Ljubljani konec novembra 1941 postavilo tudi **Gorenjski štab**. Stane Žagar kot komandant in hkrati član Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet; Jože Gregorčič njegov namestnik, ki je bil hkrati še komandant Cankarjevega bataljona, ter Lojze Kebe kot politkomisar.*

Novo politično vodstvo pa so poslej sestavljali: Tone Dolinšek Metod, ki je postal sekretar PK, člani pa so bili: Mira Kebe-Svetina, Tomo Brejc in Lojze Kebe, ki je hkrati povezoval PK z Gorenjskim štabom.

Kako je torej gorenjsko partizansko vodstvo začelo realizirati ta, sicer tvegan, zato pa toliko vznemirljivejši načrt?

Najprej – seveda po drugih političnih pripravah – so organizatorji pod Žagarjevim vodstvom imeli v naslovu omenjen sestanek. Takoj moram omeniti, da glede tega sestanka navajamo in bomo različne datume, toda zdaj, po obsežnih raziskavah je ugotovljeno, da je bil vse-kakor tik pred 1. decembrom 1941. Tudi natančnega števila udeležencev ni mogoče ugotoviti, kajti dokumenta o tem ni. Edini preživeli udeleženec je še Maks Krmelj, ki pravi, da jih je bilo na tem sestanku šestnajst. A preživeli je tudi Ivan Bertoncelj-Johan, politkomisar Cankarjevega bataljona, ki je umrl 1968. leta in je precej napisal a še več povedal. Pomembna priča pa je tudi še živeči Kocjanov sin Ivan Tomažin iz Bikovščice, kjer je bil posvet.

Tako vemo, da so na posvetu poleg Stanka Žagarja sodelovali še: Jože Gregorčič, Lojze Kebe, Ivan Bertoncelj, Stane Bokal in Polde Stražičar (ki sta z desetimi tovariši takoj za tem in sicer 1. decembra 1941 odšla čez Jelovico proti Bohinju in Jesenicam), Stane Bečan, Avgust Barle, Ivan Tomažin, Maks Krmelj. Kaže pa, da so bili prisotni tudi Franc Potočnik, četni politkomisar – španski borec in morda tudi proslavljeni četni komandir Jaka Bernard, le iz bližnje Škofje Loke ni bilo nikogar. Tako so bili poleg vojaških tu zastopani tudi politični organizatorji kranjskega in jeseniškega okrožja, iz Poljanske in Selške doline ter iz Medvoda.

Da bi skušali oživeti tamkajšnje in takratno uporiško vzdušje, si pomagajmo s spomini obeh preživelih organizatorjev: Ivana Bertoncelja in Maksa Krmelja. Najprej nekaj Krmeljevih besed:

»...Čeprav nihče ni bil pozvan s predloženim dnevnim redom, smo vendar vsi dobro vedeli, da bomo razpravljali o vstaji na Gorenjskem...«

Predsedujoči (verjetno bi bil boljši izraz vodeči, ker tedaj postopek ni bil tako uraden – op. I. J.) Stane Žagar je vstal izza mize in z dvignjeno pestjo pozdravil navzoče... Začel je govoriti nekako takole:

»Vsi, ki smo zbrani v tej kmečki hiši, smo komunisti. KPS nam je zaupala veliko zgodovinsko nalogo. Stojimo pred veliko odločitvijo. Pogovoriti bi se morali za datum vstaje proti okupatorju na Gorenjskem... Ne moremo in ne smemo več prenašati takega poniževanja in trpljenja... Da dvignemo narod k upor, je naša dolžnost. Uporno ljudstvo (moramo) povežati v čete in udarne bataljone, da z njimi na vse mogoče načine uničujemo fašistične razbojnike... (seveda je M. K. to zapisal po spominu, zato vse ni moglo biti isto tako). Močno me je prevzelo zanosno čustvo, ko sem gledal te odločne, resne in neuklonjive obraze. Kaj takega doslej še nisem doživel. V meni je rasla neomajna vera v stvar. Med temi ljudmi sem se počutil močnega... in bil sem ponosen, ker mi je uporiško vodstvo Gorenjske tako zaupalo...«

Ivan Bertoncelj pa je povedal:

»...Spominjam se sklepa, ki smo jih tedaj sprejeli in tudi izvajali...«

Tako je poveljstvo sklenilo, da odpravi brez odlašanja 12 borcev v jeseniško-blejski kraj, kajti po odhodu jeseniške in Gorjanske čete (tedaj je bil to le vód – op. I. J.) so na tem območju večidel ostali le terenski aktivisti (tedaj datumi niso bili važni, a prav odhod te skupine nam pomaga ugotavljati čas tega važnega sestanka – op. I. J.).

(Se nadaljuje)

Obvestili

BORCEM BRIGAD, USTANOVljenih V ZSSR

Predsedstvo skupnosti obvešča vse borce brigad, da bo 20. decembra 1986 ob 10. uri letni zbor skupnosti, na katerem bo izvedena po programu letna konferenca z izrednimi volitvami. Po končanem zboru bomo nadaljevali s tovariškim srečanjem, katerega se poleg borcev članov naše skupnosti gorenjske regije kot gosti lahko udeležijo tudi borci iz ostalih regij naše republiške skupnosti. Vabimo tudi bližnje svoje umrlih in padlih borcev brigad.

Zbor bo v Domu jugoslovanske ljudske armade v Kranju, Nazorjeva ulica.

Krajevna konferenca SZDL Loška dolina in aktiv ZB Kovinoplastike Lož obveščata vse medvojne pripadnike dekliske čete in ostale borce, da bo otvoritev in poimenovanje lekarne v Starem trgu pri Ložu 21. decembra 1986 ob 11. uri.

Nova lekarna se bo poimenovala po tragično padlih sestrah partizankah Franci in Veri Palčič.

Krajevna konferenca SZDL
Loška dolina

Španci, moji soborci

Moje prvo srečanje s Stanetom

ga pogleda, redkih besed. Naš komandant pa je bil španski borec, verjetno tudi član Partije in prav gotovo se bomo z njim dobro sporazumeli.

Z očiščnim orožjem smo stali v dveh vrstah in dočkali našega komandanta Staneta. Prišel je s cigareto v ustih in nas pozdravil. Z njim je bil Lojze Hohkraut iz revirjev. Stane nas je obšel in veselo pogledal, posebej pa tri puškomitraljeze, ki smo jih prinesli s seboj s Pohorja.

Štajerski bataljon se je po napadu na Šoštanj umikal čez Paško Skorno na Dobrovlje. Savinjo smo prešli v bližini Mozirja. Vso pot z Grmade nad Plešivcem, kjer je bil bataljon ustanovljen, do Dobrovelj je bataljon vodil Jože Letonja-Kmet. Komandant bataljona Stane se nam je predstavil in pridružil tu na Dobrovljah že nekje v drugi polovici oktobra.

Taborili smo v gozdu. Bil je lep, jesenski dan, ko so nam tovariši iz štaba naročili, naj se pripravimo za pregled za »smotro«. Vsi, ki smo že služili vojsko v stari Jugoslaviji, smo vedeli, kaj pomeni smotra, saj smo norali nekdanji prestati mnogo neprijetnosti, predvsem kadar so bili starešine slabe volje. Zato smo se tudi sedaj z vso vnemo lotili predvsem čiščenja orožja. Ker smo bili v civilu, zato obleka ni mogla biti razlog za slabo oceno, po udarek je predvsem na orožju. Prišel je komandant bataljona – španski borec Stane. V mnogih izmed nas je plala še stara kri, zato smo z različnimi pomisleki sprejeli to sporočilo. Morda smo si komandanta predstavljali velikega, strogega moža, srepe-

Spregovoril je. Marsikaj nam je povedal, najbolj pa sem si zapomnil besede, ko je dejal: »Vojna bo dolga. Nikjer ji ni videti kraja. Od nas vseh in od vsega naroda bo ta vojna zahtevala še ogromno žrtev. Tovariši« je rekel, »vsak od nas, kolikor nas je sedaj tukaj, bo ob zaključku vojne in naše NOB, komandant partizanske enote ali pa odgovoren politični funkcionar Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Se razume – kdor bo vojno preživel.«

Tedaj sem se zamislil. Sedaj nas je tukaj dvainpetdeset, če jih preživi polovica, bo zares moralo dolgo trajati, da se zbere vojska, kateri bo poveljevalo takšno število komandirjev in komandantov!

Takrat pač nismo razmišljali o tako silnem in močnem razmahu vsenarodnega upora proti okupatorju in domačim izdajalcem. V našem razmišljanju v tistih dneh je živelo predvsem vprašanje, kako bo jutri in potem.

Naletavati je začel sneg in 25. oktobra ga je na Dobrovljah zapadlo že do pasu...

Tone Ulrih-Krošel

Monografija briško-beneškega odreda

Že precej let je minilo, odkar si je Skupnost borcev Briško-beneškega odreda zastavila v svoj dolgoročni program dela izdajo monografije Briško-beneškega odreda. Celotno delo je prevzel tov. Franc Črnugelj-Zorko. Pisanje monografije je bilo dolgotrajno, naporno, polno neznank, toda z vztrajnostjo zbiranja podatkov in gradiva na terenu, po arhivih in drugih virih je avtorju uspelo, da bo zajetna knjiga v založbi Partizanske knjige zagledala beli dan še ta mesec.

Ljubljanska sekcija briško-beneškega odreda je bila avtorju ves čas v pomoč in je mnogo prispevala, da je delo v zadnjih dveh letih pospešeno steklo, da je gradivo, ki zajema čas od septembra 1943 do konca leta 1943 res preverjeno in avtentično.

Sekcija Briško-beneškega odreda v Ljubljani vabi vse, ki se še niso naročili na knjigo, naj to storijo čimprej.

Janez Deisinger

V 68. letu starosti je umrla nosilka Partizanske spomenice 1941 Katarina Senica iz Črnomlja.

Že pred vojno je bila članica Vzemnosti in je po okupaciji nadaljevala aktivno delo na terenu. V NOV je vstopila junija 1942 v 1. četo Belokranjskega odreda. Januarja 1943 je bila ujeta in obsojena. Po kapitulaciji Italije je bila internirana v nemška taborišča, kjer je nadaljevala politično delo.

Ves čas po vojni je bila tovarišica Katarina Senica aktivna družbenopolitična delavka v krajevni skupnosti in v občini, še posebej pa v borčevski organizaciji. Za svoje delo je prejela več odlikovanj in priznanj.

Umrl je nosilec Partizanske spomenice 1941 Ignac Miklič-Nace, Slovenjgradčan, rojen leta 1909 v vasi Cesta-Dobrepolje.

Že pred drugo svetovno vojno je bil aktiven v sindikatu gradbenih delavcev.

Član Osvobodilne fronte je postal leta 1941 in deloval na rajonskem odboru OF Mozelj pri Kočevju. Od avgusta 1942 do septembra 1943 je bil komandir zaščitnega voda pri okrožnem odboru OF Kočevje, nato komandant kočevskega zaščitnega bataljona, komandant 3. bataljona II. brigade Ljube Šercerja, šef obveščevalnega centra štaba 14. divizije in nato do konca vojne 1945 v štabu 4. operativne cone NOV in POS.

Po vojni je bil vseskozi družbenopolitično aktiven. Za svoje delo je prejel več odlikovanj in priznanj.

Janez Celarc

Avgusta smo se na pokopališču v Stični poslovili od rezervnega oficirja in borca Janeza Celarca. Rodil se je pred 76-imi leti v Bevkah pri Vrhniki. Ob razpadu stare jugoslovanske vojske je bil odpeljan v Nemčijo.

Okusil je tudi italijansko koncentracijsko taborišče. Po kapitulaciji Italije je odšel v partizane. Vključil se je v Kosovelo brigado kot vezist. Sodeloval je v številnih bojih med drugimi tudi na Poreznu, pri osvoboditvi Trsta pa je bil komandant bataljona za vezo. Po

vojni je ostal v JLA. Prejel je več odlikovanj in priznanj. Leta 1955 je bil upokojen s činom kapetana 1. razreda.

Jože Vidovič

Vsaka ločitev je težka, posebno še, ko se poslovljamo od borca. Njegova življenjska pot se je začela 1902. leta v Vidmu pri Ptujju v delavski družini. Postal je aktivni oficir bivše jugoslovanske vojske v Skofiji Loki. Že avgusta 1941. leta se je aktivno vključil v OF in v njej aktivno deloval do odhoda v partizane. Njegove vojaške izkušnje so ga privedle v prve vrste Vojske državne varnosti. In ko je bila leta 1944 organizirano OZNA, je postal njen član in v njej sodeloval še kasneje v organih za notranje zadeve vse do upokojitve. Po upo-

kojitvi je bil dolgoletni tajnik KS Ajdovščina v Ljubljani, več kot 10 let pa je bil tajnik kluba upokojenih delavcev organov za notranje zadeve. Za svoje delo je prejel veliko odlikovanj in priznanj.

Janez Šeme

V 75. letu je umrl Janez Šeme iz Stične. Ob razpadu stare jugoslovanske vojske je bil zajet in kot vojni ujetnik odpeljan v Nemčijo. Proti koncu leta 1941 se je vrnil domov in se vključil v delo in organizacijo OF. Spomladi 1942 so ga Italijani internirali v taborišče Gonars. Po kapitulaciji Italije je bil borec Dolenjskega odreda in aktivist OF ROOF Stična. Po vojni se je vključil v obnovo porušene domovine. Bil je predsednik KLO-ja, predsednik občinske skupščine Stična in dolgoletni predsednik KO ZZB NOV Stična. Prejel je več priznanj in odlikovanj.

V spomin naši Francki

Sredi sončnega septembra je skoraj neopazno ugasnilo bogato in s trnjem prepleteno življenje naše Francke Kranjčec. Utrujeno, plemenito srce je omagalo v zadnjem boju z boleznijo, kateri je kljubovala vsa po vojna leta z neizmerljivo voljo. Njeno žaro smo položili v ozkem krogu družine in njenih prijateljev na novem mariborskem pokopališču. Skromna in poštena kot je bila vse življenje, je želela tiho, intimno slovo.

Rodila se je 20. novembra 1913 v železničarski družini Škerbinc na Pragerskem. Zgodaj je izgubila očeta in skromna pokojnina je komaj zadoščala za preživljanje devetih otrok. Brez sredstev, bolj lačna kot sita je nadarjena in vztrajna Francka maturirala na mariborskem učiteljskem - postala je učiteljica, kakor je sanjala že v otroških letih.

S prvim dekretom je leta 1935 prišla v odmaknjeno prekmursko vasico Trnje. Brez popotnice od doma, v novem neznanem okolju, obremenjenem z revščino in trahomom, je z ljubeznijo do poklica in trdnjo voljo premagovala začetne težave svojega poslanstva. Domačini so jo kmalu sprejeli za »našo učiteljico«. Med njimi ni bilo malo takih, ki niso premogli osnovnih šolskih potrebščin. Od skromne učiteljske plače je učenec kupovala zvezke, da bi jih usposobila za pot v življenje, lepše, kot so ga živeli njihovi starši. Ko se je ozirala po širši okolici, je v sosednji Veliki Polani srečala Miška Kranjca in njegov krog naprednih Prekmurcev. V njihovi sredini je iskala oporo in podporo za svoja prizadevanja, ob njih dozorevala z novimi spoznanji, ki so

oblikovala njeno opredeljevanje za napredne ideje, doumela je in vedela, da je na obzorju nov čas, kjer je njeno mesto in delo za jutrišnji dan.

Ob podpori naprednih učiteljev sosednjih vasi se je razdajala delu v stanovskem društvu in z mladino ter tako kmalu postala trn v budnih očeh lokalne režimske oblasti. Čeprav navidez plaha in krhka, poti nazaj ni poznala. Taka je ostala do konca svojega življenja. Pri Mišku je spoznala njegovega mlajšega brata Nacijo, tedaj študenta prava, ki je deloval v naprednem gibanju študentov ljubljanske univerze. Leta 1940 sta se poročila in maja 1941 je rodila hčerko Tanjo. Njunjo srečo ob prvorojenem otroku je kmalu skalila aretacija Nacija, ki je kot član KPS sodeloval v organiziranem odporu Prekmurja pod vodstvom Štefana Kovača. Obsodili so ga na težko ječo. Tri leta je vzdržal v zloglasni ječi - trdnjavi nad Donavo v Vacu pri Budimpešti, po nemški zasedbi Madžarske pa so ga odgnali v koncentracijsko taborišče Dachau, kjer je umrl na pragu svobode.

Leta okupacije so bila za Francko najtežja v njenem življenju. Sama z otrokom ob večnem pomankanju hrane, pod stalnim policijskim nadzorom in grožnjo z aretacijo, dolga in naporna potovanja v ječo k možu, so načela njeno zdravje. Težko bolna je dočakala svobodo s trpko bolečino, da sta s Tanjo ostali sami.

Pet let zdravljenja v sanatorijih je premagovala s samodisciplino in voljo do življenja, da se ohrani za otroka, od katerega so jo vsa ta leta ločili. Ko je zapustila sanatorij, se je leta 1950 preselila v Mari-

bor in tu živela med nami, s hčerko in njeno družino.

Čeprav se je z invalidsko upokojitvijo morala posloviti od šole, je ostala učiteljica in mentor v zlahtnem pomenu - hčerki, vnukom, otrokom padlih borcev in odraslim. Vrsto let je delala v Okrajnem odboru Zveze vojaških vojni invalidov in pozneje v združeni organizaciji ZB NOV v Mariboru, v družbenih organizacijah socialnega varstva in izobraževanja. Ko je postala zunanja sodelavka Muzeja narodne osvoboditve v Mariboru, je med drugim zbrala arhivsko gradivo in spominska pričevanja bork in aktivist na Štajerskem za zbornik Slovenke v NOB, ki je izšel leta 1970 pri založbi Borec. Zbrala je dokumente in spominska pričevanja o narodni junakinji Slavi Klavora in o njej napisala krajšo monografijo, ki je izšla v zbirki »Narodni heroji« leta 1963 pri založbi Obzorja. Nekaj spominskih zapisov o borkah v NOB je objavila v lokalnem časopisu in v borčevskem glasilu.

Vsakega dela se je lotila temeljito, z izostrenim poslušanjem za jezik, nikoli se ni zadovoljila s tem, kar je napisala, a tudi ni prizanašala s kritiko pri-

jatelj. Znala je strpno prisluhniti sogovorniku. Povsod, kjer je delala in živela, je bila priljubljena zaradi človeške topline, skromnosti, a tudi iskričevega, razgibanega duha.

Zadnja leta, ko so ji pojemale moči, je velik del vsakdana preživljala v oazi duhovnega sveta - med svojimi knjigami in revijami. Kot njen Naci je tudi ona izpovedovala svoja doživljanja in čustva v pesmih, ki jih je skrbno uredila v zbirko z naslovom Luč in tema. Zupustila nam jih je v svoji duhovni zapuščini - neobjavljene. Njeni pesniški prvenci pa segajo že v prvo povojna leta. Kako boleče je doživljala smrt svojega moža in stisko, da ne more biti ob otroku, je izpovedala v pesmih Pisma v Dachau, ki so bila objavljena v Naši ženi s psevdonimom Barica Dominko. Vse do zadnjih dni se je zanimala tudi za dogajanja doma in v svetu. V njeni tankočutni duši je boleče odmevalo naraščajoče nasilje v svetu, množično umiranje otrok od gladi, brezumno povečevanje materialnih dobrin, ki siromašijo človeške vrednote in katerim se podreajo kulturne vrednote. Težave tega burnega časa je izpovedala v pesmih, in ko je o tem razmišljala, je ob letošnjem dnevu borca med drugim zapisala:

»...Svet, v katerem živimo, je surov, razklan, poln nečlovečnosti, toda v njem je še vedno dovolj prostora za ljubezen, zvestobo, pa tudi za borbo, ogorčene proteste, upor. In plameni humane kulture razsvetljujejo črno časa...«

To je Franckino zadnje sporočilo - nam vsem v razmišljanje in v stregitev.

Linka Ksela

Pravni svetovalec

Oprostitev samoprispevka

F. K. I. Ali so glede na določbo 3. odstavka 12. člena Zakona o samoprispevku (Urad. list SRS, št. 35/1985) neplačniki samoprispevka vsi občani, stari nad 60 let (moški) oziroma 55 let (ženske) ne glede na višino pokojnine?

Odgovor: Napačno ste razumeli določbo 3. odstavka 12. člena zakona o samoprispevku oziroma ste prezrli, da se ta določba nanaša le na samoprispevek v delu. Zakon o samoprispevku pozna namreč poleg prispevka, ki se praviloma uvede v denarni obliki, tudi samoprispevek, ki se uvede v delu, v materialu, prevozu in drugih storitvah. Tretji odstavek 12. člena zakona o samoprispevku pa izrecno določa, da zavezanci samoprispevka v delu ne morejo biti: noseče žene in matere, ki imajo otroke do 7 let, občani, ki so zaradi bolezni in invalidnosti nesposobni za delo, otroci do 15. leta starosti ter moški, stari nad 60 let, in ženske, stare nad 55 let.

Dodatek za samohranilce

A. Z. K. Ob izpolnitvi katerih pogojev se prizna vojaškim vojnim invalidom še dodatek za samohranilce. Koliko znaša ta dodatek? To bi radi vedeli zato, ker ste 99% vojni vojaški invalid. Preživljate se sami oziroma s pokojnino, invalidnino in invalidskim dodatkom še v celoti preživljate svojo ženo.

Odgovor: Po 2. odstavku 6. člena zakona o vojaških invalidih (Urad. list SRS, št. 24/1985) pripada dodatek za samohranilce invalidom in uveljavcem družinske invalidnine, ki prejema invalidski dodatek in se sami preživljajo. Ta dodatek znaša 60% osnove za invalidski dodatek, to je vsakokratno najnižjo pokojnino, ki jo določa Skupščina pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji. Ne gre pa ta dodatek tistim samohranilcem, ki tudi izpolnjujejo pogoje za uveljavitev dodatka za postrežbo in tujo pomoč, ki prav tako znaša 60% osnove za invalidski dodatek.

Zajamčena pokojnina kmetov-borcev NOV pred 9. 9. 1943 oziroma do 13. 10. 1943

I. K. M. Koliko znaša sedaj zajamčena pokojnina kmetov-borcev NOV pred 9. 9. 1943 oziroma do 13. 10. 1943?

Odgovor: Po zadnjem sklepu o uskladitvi pokojnin med letom (Urad. list SRS, št. 40/1986) pripada pokojnina kmetov-borcev NOV pred 9. 9. 1943 oziroma do 13. 10. 1943 najmanj toliko, kot najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo (65.614,42 din) in sicer od 1. 1. 1986 dalje.

Izredna uskladitev prejemkov duševno in telesno prizadetih

A. V. C. Ali in od kdaj so se povečali denarni prejemki po zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb?

Odgovor: Po sklepu o izredni uskladitvi materialnih pravic po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb so se povečali od 1. novembra 1986 prejemki po tem zakonu takole: nadomestilo za invalidnost - 31.160 din, dodatek za tujo nego in pomoč v polnem znesku - 17.820 din, v zmanjšanem znesku - 8.910 in dodatek za tujo nego in pomoč po socialno-skrbstvenih merilih - 8.910 din

Sedemdesetletni Karel Mikulič

6. decembra, v soboto je praznoval sedemdeseti rojstni dan nosilec partizanske spomenice Karel Mikulič.

Že pred vojno je bil član Sokola, ki ga je v Laškem potoku vodil učitelj Lado Vrtačnik, kasnejši organizator OF v Loškem potoku. Predvsem pod njegovim vodstvom se je kalil Karlov značaj. Ob razpadu stare Jugoslavije je takoj vedel, kje je njegovo mesto. Že maja 1941 so ga Italijani aretirali, ker je trgal njihove Musolinijeve slike in propagandne lepake. Zaprt je bil v Ljubljani, na Sušaku in na Reki, a po treh mesecih zaradi pomanjkanja dokazov na sodišču oproščen.

Po prihodu iz zapore je do odhoda v partizane (v aprilu 1942) delal kot aktivist OF. Kot prvi partizan iz Loškega potoka je skupaj s Cirilom Debeljakom prišel v bataljon Miloša Zidanskega; po veliki italijanski ofenzivi se je pridružil Loškemu odredu, a je moral v skladu s sklepom komiteja KPS Ribnica v pozni jeseni 1942 znova na »teren«. Postal je član rajonske-

ga komiteja KPS Ribnica in sekretar rajonskega odbora OF za Loški potok in Drago.

Terensko delo takrat ni bilo lahko. Ne samo, da je bilo vsepovsod polno italijanskih in belogardističnih postojank, zaradi katerih je bilo gibanje po terenu izredno nevarno; še huje je bilo to, da so postali ljudje zaradi tolikih človeških žrtev in požarih domov prestrašeni in

nemalokrat tudi nezaupljivi.

Njegova neomajna zavzetost, vztrajnost in zagnanost pa so kmalu spet povrnile zaupanje v OF. Karlu Mikuliču je uspelo, da je delo znova zaživel.

Iz nemogočega je včasih naredil mogoče. Vajen je bil trdega dela, nikoli ni besedičil, bil je človek dejanj, pošten in skromen. Do svojega dela je bil vedno kritičen. Kar je terjal od sebe, je terjal tudi od drugih.

Julija 1943 je bil imenovan za člana okrožnega komiteja KPS Ribnica. Bil je odposlanec Kočevskega zbora. Od oktobra 1943 do oktobra 1944 je delal kot namestnik organizacijskega sekretarja KPS na okrožju Kočevje-Ribnica. Ob koncu vojne je bil komisar komande mesta Celje, oktobra 1945 pa je bil na lastno željo demobiliziran.

Po demobilizaciji je bil v Kočevju sekretar okrajnega komiteja KPS, predsednik LO Kočevje, predsednik OK ZZB NOV Kočevje, predsednik okrajnega odbora OF. Od leta 1950 do 1951 je bil

sekretar okrajnega komiteja KPS Grosuplje, predsednik skupščine OLO in republiški poslanec. Do združitve kočevskega in ljubljanskega okraja je bil predsednik Združene zveze Kočevje, nato pa podpredsednik okrajne Zadržne zveze Ljubljana, kar je ostal do upokojitve.

Po upokojitvi je še naprej aktiven v družbenopolitičnih organizacijah, še posebej v občini Ribnica, kjer je še vedno član občinskega odbora ZZB NOV, podpredsednik komisije za tradicije v občini in častni občan občine Ribnica. Vrsto let je bil predsednik okrožnega odbora medvojnih aktivistov Barje-Kolpa, zdaj pa je član odbora.

Veliko truda je vložil za ureditev pomnika Ogenjca, kjer se je poleti 1942 odigrala velika tragedija partizanskih ranjencev. Ogenjca je danes

znana po vsej Sloveniji. Obiskujejo jo šolarji, številni zdravstveni delavci pa tudi mnogi drugi.

Dolga leta je Karel Mikulič skrbno zbiral gradivo o delu OF v Loškem potoku. Brskal je po arhivih, pogovarjal se je z ljudmi, podatke preverjal. Nameraval je napisati kroniko o tem času, vendar se zaveda, da je to odgovorno delo in da zbrano gradivo še vedno ni popolno.

Karel je ostal zvest svojim idealom, katerim je posvetil vse svoje življenje. Marsikaj ga boli, ker ni vse tako, kot bi moralo biti, še vedno pa verjame, da bomo vse stiske, ki nas pestijo, premagali.

Dragi Karel, ob tvojem jubileju ti želimo še mnogo zdravih, zadovoljnih in ustvarjalnih let.

Njegovi nekdanji skojevci

Fran Rustja-Čanči se s ponosom ozira na svojo pot

Tiho in skromno, v družinskem krogu, je naš viceadmiral Franjo Rustja-Čanči praznoval visok jubilej 70 let razgibanega življenja.

Njegov življenjepis se začne v rojstnem kraju, kjer je okusil vso trpkost tuje okupacije. Rodil se je v številni družini železničarja Rustje januarja 1916. leta v Trstu. Kot zaveden Slovenec oče ni mogel trpeti šopirjenja italijanskih oblasti, zato se je z vso družino izselil v Maribor. Ta je bil Franju novi dom; v njem je preživel svoja mlada leta, končal osnovno šolo in z veliko očetovo podporo tudi gimnazijo. Oče mu je želel boljši kos kruha; toda za nadaljnje šolanje ni bilo sredstev. Franjo se je tako odločil za Vojno-pomorsko Akademijo bivše vojne mornarice Jugoslavije. Uspešno je končal šolanje in postal oficir vojne mornarice, prav v času, ko se je po Evropi že začel vojni vihar hitlerjevskih in fašističnih vojsk. Služboval je na križarki »Dalmacija«, ko se je vojna vihra približala tudi mejam nekdanje Jugoslavije.

Sledil je napad na Jugoslavijo, kjer so fašistično letalstvo in vojna mornarica pohiteli, da bi osvojili Jadransko morje. Mornarji in starešine so se začeli boriti z napadalci in tudi »Dalmacija« se je uspešno otepala italijanskega letalstva v zalivu, Boki Kotorški. Mornarica je bila pripravljena za nadaljevanje boja, toda kapitulacija bivše Jugoslavije je zahtevala od mornarjev, da se brez boja predajo fašistični italijanski floti. To niso storili vsi; večinoma so se izognili ujetništvu, nekaj ladij pa je uspelo pobegniti v Afriko. Tudi Rustja se ni hotel predati in je v težkih pogojih uspel prebiti se iz Boke Kotorške proti Mariboru.

Toda tam ga je dočakalo novo razočaranje. Nemški okupator ga je že imel v evidenci. Od domačih je zahteval, da se jim oglasi takoj ko pride domov. Tega ni storil, temveč je ilegalno odšel v Ljubljano. Tam se je povezal z naprednimi oficirji in OF. Medtem pa je okupator v Mariboru izgnal njegovo družino iz njihove okupacijske cone.

Franjo je odšel v Maribor, da bi zvedel, kaj je z njegovim domom. Pri tem ga je gestapo ujel in odgnal v zloglasno taborišče v Begunjah. Tam so gestapovci hoteli zvedeti, zakaj se jim ni hotel prijaviti v Mariboru. Njegovi starši pa so preko italijanskega konzula v Zagrebu dosegli izpustitev iz zapore in Nemci so ga izgnali v ljubljansko pokrajino. Prišel je v Ljubljano in začel delovati za OF. V eni od množičnih racij po

Ljubljani so zajeli tudi njega in ga skupaj z ostalimi oficirji internirali v taborišče pri Gonarsu. Zoper njega niso imeli nobenih obtežilnih podatkov, pa so ga skupaj s skupino oficirjev prve dni maja 1943 izpustili v Ljubljano. Postavili pa so pogoj, da so na razpolago njihovim vojnim oblastem. Takoj se je povezal z organizacijo OF in že 8. maja 1943. leta po partizanskih zvezah ilegalno odšel v partizane na Dolenjsko.

Vstopil je v enote 1. SNOUB »T. Tomšiča«. Kot zaveden in dober bореc z oficirskim znanjem je hitro napredoval in kmalu je postal načelnik štaba bataljona, pozneje pa tudi načelnik štaba Tomšičeve brigade. Na tem položaju je bil tudi ranjen.

Po kapitulaciji Italije ga je bojna pot nanese v 3. SNOUB »I. Gradnika« na dolžnost načelnika štaba brigade. S to brigado je prišel na Primorsko, s tem se mu je izpolnila želja, da se bori na tleh svobode željne Primorske, blizu rojstnega mesta Trsta.

Bil je zelo priljubljen med borci in med starešinami. Napredoval je v odgovornih dolžnostih. Bil je

načelnik operativnega oddelka 31. divizije, načelnik štaba 30. divizije, v začetku 1945. leta pa je sprejel dolžnost načelnika operativnega oddelka štaba 9. korpusa.

Na tej dolžnosti je deloval v zadnji sovražni ofenzivi in v operacijah 9. korpusa skupaj z enotami 4. armade JA za osvoboditev Primorske. Osvobodili so tudi Trst, Tržič, Gorico in Beneško Slovenijo. Želja za osvoboditev Primorske in Trsta se mu je izpolnila, toda druga, da bi bilo rojstno mesto v okviru SR Slovenije ne. Takoj po osvoboditvi je opravljal dolžnost načelnika štaba Tržaškega vojnega področja in kasneje komandanta Vipavskega vojnega področja, ki je bilo tedaj zaledno vojno območje za vso Primorsko v coni »B«.

Tudi vojna mornarica je potrebovala oficirje, ki so se izkazali v NOB, Rustjo so tako določili za službo v vojni mornarici. Poslali so ga na višje šolanje v Leningrad, v ZSSR. Ni uspel dokončati to šolanje, saj je tedaj izbruhnil spor z informbirojem in je kot zaveden Titov oficir moral zapustiti ZSSR.

Nastopil je službo v GŠ JNA kot inšpektor vojne mornarice. Nato je bil 1950. leta imenovan za prvega komandanta divizionarstva v JNM. V mornarici je kasneje opravljal odgovorne dolžnosti, med drugim pa je bil načelnik šolskega centra VJM v Pulju. V 1955. letu je odšel v Višjo pomorsko akademijo (VVPA) in jo uspešno dokončal. Zopet so ga sledile visoke odgovorne dolžnosti; komandantura pomorske zone za srednjo Dalmacijo, ter flotile vojnih ladij, nato pa še načelnštvo razvojnega oddelka vojne mornarice v inštitutu mornarice v Zagrebu. Kot zadnjo je še opravljal službo v mornariški upravi pri generalnem štabu JNA v Beogradu, kjer se je 1974. leta upokojil.

Dosegel je visok čin viceadmirala JNM, odlikovan je z večjim številom vojnih in mirnodobnih odličij. Ves čas njegovega službovanja pa Čanči ni nikoli pozabil svoje Primorske in Slovenije, posebno

ne svojih soborcev. Ohranjal je stike in zasledoval dogajanja v domačih krajih. Po upokojitvi pa se je z družino preselil v Ljubljano, kjer sedaj živi in nadaljuje delovanje med borci in borcevskimi organizacijami. Posebno aktivno se je vključil v delovanje enot 30. in 31. divizije 9. korpusa NOVJ. Aktivno deluje v odborih za vprašanja problemov zamejskih Slovencev, še posebej nekdanjih borcev. Trudi se in po svojih močeh prispeva, da bi partizanske vasice na odročnih krajih kot so Otlaka, Predmeja in mnoge druge dobile kakšen delovni obrat in omogočile s tem delo mladim. Uspešno deluje kot predsednik odbora skupnosti borcev 30. divizije z namenom, da se na terenu dostojno obeležijo zgodovinske epopeje bojne poti enot 30. divizije za naše prihodnje rodove. Tako je o tem priča spominska plošča o obletnici ustanovitve divizije v Kobaridu, mogočen pomnik pri Kanalu v spomin na 40. letnico prodora enot 30. divizije v Beneško Slovenijo in Furlanijo. To je le del slave poti 30. divizije, ki je bila ustanovljena in se borila na Primorskem ves čas obstojanja, njeni borci pa so bili v glavnem Primorci. Bojno pot je končala v poličnih bojih za osvoboditev Trsta. Vse to je tesno povezano z delovanjem Čančija v oživiljanju in ohranjanju tradicij NOB med mladimi in za zgodovino NOB na Primorskem.

Uspešno sodeluje v razvijanju tradicij NOB med mladimi starešinami in vojaki v enotah, ki nosijo imena enot partizanske 30. divizije. Za svoje aktivno delovanje med vojno in po njej je izvoljen tudi za člana v Svet republike SR Slovenije. Čanči pa kljub visokemu življenjskemu jubileju nadaljuje s svojim delovanjem v borcevskih organizacijah. Prizadeva se tudi, da 30. divizija dobi še monografijo, kar je sedaj tudi glavna naloga tega odbora.

Zatorej mu vsi borci in borke enot, kjer se je boril, in tudi mlade starešine ter ostala mladina, želimo še mnoga leta v skupnem boju za boljši jutri in ohranjanju tradicij NOB ter dolgo in srečno življenje.

V imenu borcev in bork

Franjo-Branko Bavec

V spomin Mariji Naglič

21. novembra 1986 so družinski člani pospremili k zadnjemu počitku Marijo Ravbar, rojeno Naglič, soprogo narodnega heroja Franca Ravbarja-Viteza.

Nisem je poznala do tistega dne leta 1982., ko je ob neki priložnosti prišla k meni na dom in mi izročila svoje ročno delo v dar. Ne bom pozabila njenega krčevitega joka pri mizi, ko sva se pogovarjali o njenem preteklem življenju ter o njenem aktivističnem oz. organiziranem delu terenske kurirke in obveščevalke na območju Ljubljane in Črnuče.

Pripovedovala mi je o svojem težkem življenju. Pri tem je večkrat poudarila, da še po štiridesetih letih ne razume, zakaj je morala prestatiti toliko ponižanja in nerazumevanja v domačem kraju.

Bila je preprosto, nešolano dekle, ko so jo v svojo »šolo« sprejeli črnuški komunisti. Med njimi je bilo pet poznejših narodnih herojev. Prve »lekcije« je dobivala na Ježici pri Kumarjevih in pri Stanetu Bizjaku-Kosti. Maks Pečar, Janko Bizjak, Rezka Dragar in Franc Ravbar, štirje narodni heroji iz Dobrave in Črnuče, so ji bili dobri učitelji in še boljši tovariši.

Jeseni leta 1939. ko je bil ponovno ustanovljen aktiv SKOJ za Ježico in Črnuče, je bila sprejeta v skojevsko organizacijo. Ustanovni sestanek je bil pri Bizjakovih na Dobravi pri Črnučah, vodil pa ga je Stane Bizjak-Kosta.

Nagličeva Mici je tedaj z mladostjo zagnanostjo (stara šele 17 let) prevzela ilegalna dela in naloge. Postala je članica Vzajemnosti in se povezala z mladino Ježice in Črnuče v protireakcionarni fronti. Leto 1941 je bilo za Nagličevo Mici zelo naporno in tudi nevarno, saj je morala biti kot kurirka in obveščevalka stalno na vezi med črnuškimi in ljubljanskimi komunisti. Na tajni sestanek je varno pripeljala tudi Slavka Šlandra in neke tovariše iz Štajerske, ki jih ni poznala. Njene kurirske in obveščevalne poti so vodile od Dravelj v Šiški do Polja in Zdobrove v Mostah. Premagovati je morala dve meji: italijansko-nemško in reko Savo, kasneje pa še žične ovire.

Pred menoj leži njen rokopis, v katerem poimensko navaja tedanje sodelavce in zaupnike OF. Med njimi so imena velikih osebnosti revolucije. Morda se bo kateri tovariš ali tovarišica še spomnila preprostega dekleta na kolesu, ki je prineslo pomembno sporočilo. 24. junija 1941 je zaskrbljena tekala po Črnučah in obveščala črnuške komuniste, prvoborce Rašiške čete, da jim grozi aretacija. Spomladi 1942. leta pa je prepoznala prišla v Šmartno ob Savi, kjer so Italijani med blokado aretirali Borisa Kraigherja in Franca Ravbarja ter ju odpeljali v taborišče Gonars v Italijo.

Se in še bi lahko naštevale njene kurirske javke, opisovala težave, ki jih je premagovala in ljudi, ki so ji bili tedaj blizu, saj so bili vsi enako ubogi in revni in predani idejam za boljši jutri. Omenila bi le Angelco Ocepko, kateri je pomagala, ko je le-ta rodila. Večkrat ji je rekla, da se bo po vojni zavzela za njo, Micko, da bo lepo in srečno živela. Žal je Angelca umrla, za Micko pa se je vse obrnilo narobe.

23. februarja 1942 je rodila sina Francu Ravbarju-Vitezu. Porod je bil prečuden, pri tujih ljudeh. Bila je zelo bolna, otrok je tehtal le 1600 gramov. Zdravnik, naš človek, ji je nudil veliko zdravniške pomoči, da sta se z otrokom izvele iz najhujšega. Po dveh mesecih je, ne glede na zdravniške nasvete, še vsa slabotna z otrokom v vozičku nadaljevala svoje kurirsko delo.

Pred rojstvom otroka je prevažala pošto in partizansko literaturo pod sedežem na kolesu, potem pa v vozičku pod ležečim otrokom.

Po vojni je bil čas udarniških akcij. Ni se jih udeleževala, ker je morala trdo delati, da je preživela sebe in otroka. Spoznala je dobrega človeka, ki se je želel poročiti z njo. Dobila pa je tako slabo karakteristiko o njej, da jo je nesečo zapustil. Ostala je samohranilka z dvema otrokoma, brez ustreznega stanovanja. Zaposlila se je v črnuški Elmi, kjer je dočakala tudi upokojitev. Delala je od jutra do večera, polnih 20 let, da je lahko preživela tričlansko družino in izšolala svoja dva sinova. Dejala mi je, da so to bila najhujša leta v njenem življenju. Prenašati je morala razna nasprotovanja in podcenjevanja ljudi. Ni se znala boriti za svoje pravice. Šele pozneje, po letu 1960. se ji je življenje uredilo. Od Zveze borcev je dobila stanovanje v Šiški in tudi pravno je postala vdova heroja Franca Ravbarja s pravicami, ki so ji pripadale.

Spomenice aktivistke od leta 1941 pa ni dobila, prav tako tudi ne njen brat Rudi, prvoborec Rašiške čete, ki je 1942. leta padel. V knjigi iz leta 1982 Na levem bregu Save, ki jo je na podlagi rokopisa Jožeta Ravbarja-Jošta, borca Rašiške čete in brata Franca Ravbarja-Viteza napisal Franc Šušteršič, je navedeno, da sta z bratom Rudijem bila v partizanih od poletja 1941. leta.

Nagličeva Micka je umrla, tiho in neopazno, tako, kot je živela. Kdo ve, koliko je še takih borcev, ki žive v senci, poleg njih pa se sončijo posamezniki, ki si sonca niso pošteno prislužili.

Emma Bizjak

Bojne igrače – da ali ne

V TV-15 Naš tovariš sem 26. decembra 1985. bral članek pod naslovom »Zopet bojne igrače«.

Staršem priporočam, da bi svojim otrokom kupovali bojne igrače. Priporočam, priporočam, da bi se v vrtcih otroci igrali z bojnimi igračami. Starši in vzgojitelji naj otrokom obrazložijo, da se z orožjem tudi brani mir, da je naše orožje v službi miru in da so otroci vojaki miru. Otrok bo v tem prepričanju rasel in dozorel, služil miru in pri tem tudi znal uporabiti orožje. Mladenič, ki bo vžljubil orožje že kot otrok, bo dober vojak, dober strelec, v boju za mir bo znal v vsakem trenutku preceniti položaj in ima večje možnosti, da preživi vojno, kot pa strahopetec, ki dvigne glavo ravno takrat, ko je ne bi smel. Mladenič, ki je preprosen s sovraštvom do orožja, ga tudi v boju za mir ne bo sposoben uporabiti in ima manjše možnosti, da preživi vojno. Zato, dragi starši, ne pehajte svojih otrok v smrt s parolo Bojna igrača – stop. Če bi bila kraljeva vojska stare Jugoslavije zdrava vojska v službi miru, kot je bila partizanska vojska in kasneje JLA, bi Hitlerja in Musolinija zadržala na mejah Jugoslavije in bi se otroci v notranjosti Jugoslavije brezskrbno igrali. Ker pa je bila gnala vojska, so sovražniki naše otroke pobijali. (Beri TV-15 z dne 23. in 30. oktobra 1986 nadaljevanje zapisa z naslovom »Preživel sem ustaško taborišče«.

Od 9. 5. 1945. dalje so naš mir ogrožali notranji in zunanji sovražniki (vpadi belogardistov, četnikov in ustašev v našo državo, napetosti na jugoslovansko-italijanski, madžarski, bolgarski in albanski meji). Uspeli smo obdržati mir zaradi naše zdrave in močne armade, zato, ker je imela v rokah orožje miru. Mirovniki in starši, pomislite, kaj bi bilo z nami in z našimi otroki, če bi v kritičnih trenutkih na naše meje poslali vojake z zlomljenimi puškami, kot je vaš znak. Primerjajmo naše otroke z otroki tistih držav, katerih orožje miru še ni premagalo orožja napadalca (Bližnji vzhod, deli Azije, Južna Afrika, Južna Amerika in drugod). Pred sabo imam TV-15 Naš tovariš št. 40. z dne 9. oktobra 1986. Strinjam se z vsem, kar je napisano pod naslovom Ob tednu otroka, Titove misli otrokom Jugoslavije. V deveti vrsti Titovih misli piše: »Vi veste, da je starejša generacija v narodnoosvobodilnem boju izbojevala svobodo«. Od tu dalje razlagam; to svobodo ni izbojevala z zlomljenimi puškami in če jo hočemo imeti, jo tudi čuvati ne smemo z zlomljenimi puškami, ampak z zdravo in močno vojsko miru. Tito je v svojih govorih pogosto poudarjal, da je NOB uspel zato, ker se je bojeval za mir in svobodo in zato, ker je imel dobre borce. Iz vsega je razvidno, da so vsi naši vojaki mirovniki, namišljeni mirovniki v Jugoslaviji niso potrebni, ker s svojimi nezdravimi idejami slabijo moralno moč naše armade, zato se naj razidejo.

Zelel bi, da bi na to pismo v TV-15 svoje mnenje podali borci, kmetje, delavci z nižjo in višjo izobrazbo, vojaški strokovnjaki in vojaški psihologi.

Opisal bom še en primer, ki spada v to področje. Okoli leta 1979 sem obiskoval tečaj tujih jezikov v Ljubljani. V naši skupini je bil tudi slušatelj, ki je na visokem vodilnem položaju v znani slovenski ustanovi. Razlagal nam je, da je proti bojnim igračam zato, ker je orožje zlo za človeštvo in da nam vsem priporoča, da se otroci ne bi igrali z bojnimi igračami. Stara sva približno enako, jaz sem rojen 1933. leta. Rekel je, da je z Dolenjske in, da je med vojno na sebi čutil, kaj je orožje. Leta 1944 so partizani vse družine in njega, čeprav je bil še otrok, postavili pred zid in pred njih postavili strojnice z namenom, da jih postrelijo; ustrelili niso nikogar, zakaj so jih partizani zastrašili, ni povedal.

Odgovoril sem mu, da se je meni leta 1944, ko sem bil star 11 let, zgodilo podobno. Jaz sem iz Ljubljane in vsa naša družina je sodelovala z NOV in tudi jaz. Nekega dne so domobranci iz bloka na Dolenjski cesti vdrl v našo hišo, jo preiskali in ko niso našli nič sumljivega, je domobranec, ki se je pisal Rant ali Rand, naperil puško proti mami. Ostro je rekel, da ve, da sodelujemo z NOV in, da mora povedati imena ostalih sodelavcev; če ne povemo, bo takoj ustrelil. Mati se za njegovo orožje ni menila, vedla se je, kakor, da se nič ne dogaja. Ko je domobranec ugotovil, da je mati za njega pretrd oreh, da ne bo nič izvedel, je zgrabil mene. Tisti trenutek sva se z mamo spogledala, naredila je zelo oster obraz in stisnila pesti. Razumel sem, kaj to pomeni. »Ne vdaj se!« Jaz sem poznal nekaj sodelavcev NOV, s katerimi smo sodelovali. Bili so z Rudnika, Hauptmanc, Črne vasi in Iške vasi. Rant me je odpeljal približno 100 m od hiše in me postavil pred jamo, globoko približno 1 m. Mati je vse to njegovo početje gledala z dvorišča in tudi domobranci so se preiskovali hišo. Rant je napel pištolo proti meni in zahteval, da mu povem sodelavce NOV, s katerimi sodelujemo. Hotel je zvedeti, če prideta brat in sestra kdaj domov s

partizanov. Jaz sem Rantu verjel, da misli resno in sem se prestrašil. Začel sem od strahu jokati. Neprestano sem ponavljal, da ne vem nič, da sem še otrok in če mati sodeluje z NOV, meni tega ne bi zaupala, ker bi se bala, če bi to kje povedal. Rant mi je primazal še dve klofuti in še dalje vztrajal pri svojem. Še naprej sem mu govoril, da ne vem nič. Verjel mi je in me izpusil. Sotovaršu na tečaju iz Dolenjske sem rekel, da sva bila med vojno na različnih straneh, on očitno na domobranski, jaz pa na partizanski in, da sva si takrat bila sovražnika. Ker je zmagovalo orožje miru, sva postala prijatelja. V miru sva se izsolala, on je zasedel visok vodilni položaj v znani slovenski ustanovi. Ima lepo plačo, stanovanje avto. Pozimi preživi dopust na smučanju, poleti pa na morju... Brezskrbno uživa sonce in nikoli ne pomisli, da bi izgubil življenje, razen v prometni nesreči; varuje ga namreč orožje miru. Jaz visokega vodilnega položaja nimam, z OD sem zadovoljen, imam lepo novo hišo, avto, do 25 delovnih dni dopusta preživim na morju, od 9. maja 1945 dalje pa tudi jaz še nikoli nisem pomislil, da bi lahko izgubil življenje, razen v prometni nesreči. Tudi mene varuje orožje miru. Tovariši, borci, odpišite, kako bi se počutili, če bi Jugoslavijo čuvali vojaki z zlomljenimi puškami. Kaj vse pade naši mladini na misel, preveč so siti, predobro živijo in ne vedo, kaj bi!

Tisto, kar me je napotilo, da sem napisal ta članek, sem pa skoraj pozabil napisati. V omenjenem članku v TV-15 Naš tovariš sem prebral, da bi tistim mladeničem, ki zaradi pripadnosti mirovnikom ne bi hoteli biti vojaki, dali neko dobrodelno nadomestno delo. Po moje pa bi s tem le oslabili obrambno moč naše domovine.

JANEZ KROŠEL
Ljubljana

Še o »pokojninah« naših privilegirancev

Že dalj časa tečejo pri nas, v Sloveniji in v drugih socialističnih republikah, posebej v Hrvatski, dokaj ostre razprave o izrednih pokojninah, ki jih s posebnimi odločbami dodeljujejo republiški izvršni organi oblasti za posebne oziroma, kot bi dejal za kar nekako izredne zasluge med našo revolucijo in seveda tudi še po njej. Pravimo namreč, da pri nas revolucija še vedno ni povsem izbojevana. Nekje sem zasledil, da bi naj bilo samo v SR Sloveniji nekaj nad 1100 takšnih zaslužnih ljudi, ki so upravičeni izrednih pokojnin.

Več ali manj se torej vsi zavzemajo, med njimi tudi sami borci revolucije, da je pri nas potrebno ta privilegij nekakšnih nadljudi ukiniti. Resnica je, namreč, da imamo člani ZB NOV oziroma borci že itak precej drugih ugodnosti, ki jih res ni potrebno podrobneje naštevati. Resnica pa je tudi, da nihče izmed borcev revolucije, četudi prejema in bo prejemal pokojnino, kajti mnogi so še vedno aktivni, ne bo, oziroma ne prejema tako nizke pokojnine, ki mu ne bi omogočala dostojnega preživetja.

Morda naj pri tem povem, da je dolžnost naše družbe, da rešuje in omogoči dostojno preživetje ostarelim kmetom, ki so v času revolucije, četudi se niso borili s puško v roki, prispevali levji delež za obstoj borcev za svobodo. Niso bili redki, ki so za potrebe oziroma preživetje lačnih in neredko tudi sestradanih borcev, dali zadnji kos kruha, pa tudi zadnjo svinjo iz hleva, da so se borci lahko nahranili in odšli zopet na bojišča. Seveda pa se v vrste teh kmetov ne smejo vrniti takšni, ki so med revolucijo stali bolj ob strani.

Tu naj mimogrede zapišem nek primer, ki sicer po vsej verjetnosti še zdaleč ni edini. Danes, recimo, prejema že kar nekakšno borčevsko pokojnino človek, ki za partizane in za revolucijo ni niti pihnil. Pa je imel v vrstah borcev sorodnike, ki so mu tako do te pokojnine s svojimi izjavami pomagali. Da se lahko to dogaja, preprosto res ne moreš razumeti. No, resnica je, da se takšne stvari še tudi danes marsikje dogajajo, da nekdo pride do velikih koristi na škodo družbe, po poti pravice in poštenja pa do njih ne bi mogel priti.

Upati je torej, da tu ne bodo delovale nekakšne silnice kakšnih vsemogočnejšev, ki bi s svojo »avtoriteto« odločno posegli vmes ter s tem preprečili, da bi se tem privilegirancem v naši družbi naposled le odmerila pokojnina, ki jim kot državljani pripada po zakonih pokojninskega zavarovanja. S tem pa brez dvoma potrjeno eno izmed načel naše revolucije, da bomo po zmagi nad fašizmom in nacizmom enakovredni, da torej ne bo več izkoriščanja človeka po človeku; to drugače pomeni, da pri nas, v našem socialističnem in samouprav-

nem sistemu, res ne bi smelo biti vsemogočnih privilegirancev.

V čast in ponos pa bi si na primer lahko kdo izmed teh privilegirancev štel, ko bi po vesti poštenja prvi sam zavrnil odločbo, ki mu daje možnost prejemanja izredne pokojnine. Zahteval bi, da ga naj pač naša družba izenači z ostalimi državljani naše in Titove Jugoslavije. Prepričan sem, da bi mu sledili kmalu tudi še drugi.

FRANJO HOJNIK,
Ptuj

Obžalovanje, ne pa tudi opravičevanje

Ko sem pred dnevi prebiral članke iz časopisov, sem bil namesto vsak dan manj, vsak dan bolj ogorčen, zaradi incidenta v tržaškem zalivu. Popolnoma se strinjam, da obžalujemo smrt mladega ribiča in da so naši odgovorni predstavniki izrazili sožalje prizadetim in italijanskim oblastem, od občinske do državne. Nikakor pa se ne morem in se nikoli ne bom strinjal, da se ponižno in skoraj hlapčevsko ter vsi preplašeni opravičujemo in obljublamo, da se kaj takega ne bo zgodilo nikoli več. Tako nas misli večina ljudi in tudi pisec članka v 47-48 številki TV-15.

Čemu neki opravičevanje, če so naši obmejni miličniki ravnali popolnoma v skladu z zakonom in pooblastili? Mar se je druga stran Italije opravičila nam, ko je 7. novembra 1986. njihov ribičski čoln namerno poškodoval naš poveljni čoln, prav tako na krivolovu v istem zalivu in prav tako v naših vodah? Če bi se kršilec posrečila namera, bi potopili naš čoln s posadko vred in bi danes govorili o večji tragediji in izginotju ljudi, ki so vestno varovali naše meje. Kako, da italijanska stran samo protestira proti uporabi orožja, nič pa ne govorijo, v čigavih vodah so bili sproženi strelji. To je več kot dokaz, da niso bili doma. In naši sodni organi, zakaj so klonili branilcu obdolženca – povzročitelja incidenta 7. novembra letos? Mar se bojimo zameriti?

Kdo in v čigavem imenu lahko pri nas obljublja, da se kaj takega ne bo zgodilo več? Ali smo morda pripravljeni pustiti prekoračevanje naših mej kar tako, kakor in kadar se bo morškim gusarčkom zahotelo? Naša Ustava ne daje nikomur take pravice. Tudi pisma, ki jih pošiljajo nekateri naši predstavniki sodelujočim in prijateljskim organizacijam in podobno, so premo odločna in z malo ponosa. Vsi Jugoslavoani smo za dobre odnose, mi, ki živimo na meji, pa še posebno, vendar ne za vsako ceno. Sicer pa, če obžalujemo ali ne smrt mladega ribiča, so gospoda kot je predsednik deželnega sveta Biasutti in goriški župan Skarano odnose ne le ohladili, pač pa celo zamrzili. To ju sicer stane zelo ostre kritike in obsodbe vse napredne demokratične javnosti, predvsem in najbolj pa italijanskih partizanov ANPI vse dežele Furlanije Julijske krajine.

Zaradi sporazuma o ribolovu v Tržaškem zalivu in še prej zaradi incidenta je od Koprja do Beograda »vse pokonci«. Enako velja za italijansko stran. Prav je, da se ta kamen splošne čimprej odstrani, vendar ne v našo škodo.

Pri nas pa ne reagiramo vedno in za vsako stvar tako hitro. V mislih imam namreč posredovanje OO ZZB NOV iz Nove Gorice v januarju 1985. leta. Tedaj je predsedstvo te organizacije seznanilo pristojne organe

in organizacije – od občine do zveze, da namerava občinska uprava v italijanski Gorici – zgraditi spomenik tistim njenim občanom in drugim, ki jih je Jugoslovanska armada 1945. leta, ko je osvobodila Gorico, deportirala – odvedla na pot brez povratka. V resnici gre za fašiste, stare in tiste iz republike Salo, kvesturine, karabinjerje in kvistlinge, ki so v večini padli v bojih proti partizanom od 1941. leta do konca vojne. Vsi skupaj so bili morilska drhal, ki je celih 25 let trpinčila primorsko ljudstvo in mnogim dajala piti motorno olje z opilki. Borci, vse DPO in SO Nova Gorica z veliko pomočjo Pokrajinskega in Deželnega vodstva ANPI Gorica oz. Videm in RO ZZB Slovenije smo napravili vse, da do postavljanja tega spomenika ne bi prišlo. Popolnoma nič pa niso ukrenili vsi drugi organi in organizacije – od Ljubljane do Beograda, s Sekretariatom za zunanje zadeve vred.

In tako od 10. maja 1986. leta stoji, in bo večno stal spomenik, ki brez sramu in popolnoma neopravičeno blati jugoslovansko armado (JLA). Slavno ime armade osvoboditeljce je vpisano na istem kamnu in z enakimi črkami, ki jih je vklesala ista roka kot imena fašistov in barbarov.

Najbolj odgovorni za te stvari pri nas, če prav pravočasno in temeljito obveščeni, niso proti takemu obnašanju oblasti v sosesčini ukrenili ničesar. Naši predstavniki v Rimu se niso niti toliko potrudili, da bi se srečali z italijanskim zunanjim ministrom, ko jim je to srečanje pripravil sam predsednik Vsedržavnega združenja ANPI Boldrini.

Če bi vedel takrat to, kar vem danes, bi OO ZZB predlagal, naj s tem seznanijo raje Sekretariat za ljudsko obrambo, ker bi gotovo bolj branil JLA kot pa prej omenjeni sekretariat. Bodimo dosledni na vsakem, ne le na vsakem drugem koraku!

JOŽA PAHOR-SEVER
Nova Gorica

Pripis: Uredništvo želi opozoriti, da so bila uradna stališča Jugoslavije jasna in jasno izražena v obeh primerih, zato sodimo, da je nadaljna polemika o teh vprašanjih odveč.

Rad bi izvedel kaj več

Vedno pregledam in preberem vaš in naš list TV-15, a do sedaj še nisem zasledil pisanja o naslednjem:

Nekako v drugi polovici leta 1944 je odšel vod 65-tih mož, Ukrajincev, s polno bojno opremo k partizanom na Remšnik. Tedaj so taborili v telovadnem domu v Marenbergu, sedaj Radlje ob Savi. Do danes še nikjer nisem zasledil kakšnega članka o tem dogodku, a kdor jih je pripravil na to in jim omogočil dohod k partizanom, kateri so se tedaj zadrževali na Breznem vrhu. Javili so se pri kmetu spodnji Gerat, na Suhem vrhu in tam jih je pričakala partizanska patrolja in jih spremila do partizanov. Pozneje so mi partizanski terenci povedali, kako junaško so se s partizani borili proti Nemcem, kateri so jih iz avstrijske strani napadli in jih pogladi v beg.

Zelim, da bi to objavili. Morda bi se kdo našel še kateri od živčih partizanov, in podrobno opisal ta dogodek, ki pa je resničen.

FRANC GAŠPER st.
Radlje ob Dravi

Opravičilo in dopolnitev

V prejšnji številki TV-15 se je na strani 9, v članku Franja Maroška »Zločin pri Zilcu« zgodila huda in skrajno neljuba napaka.

Iz besedila je sredi zadnjega odstavka v drugem stolpcu izpadlo nadaljevanje stavka, ki opisuje razburjenje pri Zilčevih, ko je prišlo do streljanja.

Zilčevi niso vedeli, kaj se je bilo malo prej pripetilo.

Med tem časom so pripravljali večerjo. Pavel se spominja, da so jedli močnik. V hiši je bila v kotu za vrati mizarška miza, ob kateri je dedek v hladnih zimskih dneh mizaril in popravil razna kmečka orodja. To mizo so potegnili na sredo sobe, da so tudi okoli nje jedli štabni oficirji.

(Polkrepko natisnjene vrstice so se v stavnicah neznankam izgubile, zato jih objavljamo tokrat in se obenem opravičujemo avtorju, in bralcem).

Hkrati z izpuščenimi vrsticami je izpadla tudi priložnostna ilustracija, ki jo v tem popravku, da bi bil popoln, tudi objavljamo:

Ves pomotoma v ta članek vrnjeni »grški« pasus objavljamo znova v kontekstu nadaljevanja spominov na doživljanje med grškimi rodoljubi izpod peresa Alojza Zidarja. Za objavo v tem tednu je bil namreč v tiskarni že vnaprej pripravljen, le da je meterjem pomotoma »ušel« stolpec, kamor ni sodil.

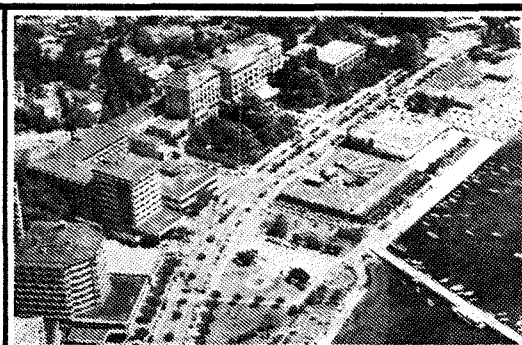
Obžalovanja vredno je, da nezmerno velikega tiskarskega »škrate« niso opazili korektorji.

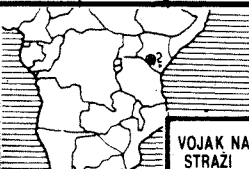
Uredništvo

**Dušan Puh, dipl. pravnik,
rez. podpolkovnik JLA**

Naše glasilo TV-15 Naš tovariš mu je na voljo. **Vaš Sime**

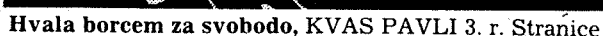
TOP
PORTOROŽ

STANKO POTISK	AMER. FILM. IGRALEC (WARREN)	JUŽNOAM. TRAVNATA RAVAN	PISATELJ FLEMING	NORTH CAROLINA	ARHITEKT SAARINEN	MITO TREFALT	▽	PRESTOL	PREHA- JANJE NOČI V DAN	SESTA- VINA SVE- TILNEGA PLINA	ZGORNJI DEL STOPALA	ERBIJ	ALJA TKAČEVA	▽	▽	IT. FILM. IGRALKA (GIO- VANNA)	
▷						KNJIŽNI JUNAK LUPINE							PEVSKI ZBOR				MADŽAR. POLITIK IZ 19. ST. (FERENC)
▷						HRIBOVEC STAR SLOVAN							ZNIŽANJE GLADINE PARADIŽ				
KIT. IN JAPON. UTEZNA ENOTA				MONAŠKI KNEZ AFR. SRČNI KIRURG								NEKD. NEMSKI ALPSKI SMUČARKI					
GLAVNI ŠTEVNIK			GL. MESTO ZRN MOST V BENETKAH				TRINITRO- TOLUOL SMOTER, NAMEN					DVOJNICA SPOJINA Z VODO					
PRITOK SAVE V MEDVODAH						▷				SARAJEVO	IBSEN ZAMAK- NJENOST						
IT. REKA (PAD)	EGIPČAN. SVETA PTICA	IRIDIJ ANGL. FILM. PRO- DUCENT				VRSTA PECIVA	NAGON LINGVIST ANDREAS AASEN										DEČEK, FANT
▷					KAVAR- NISKA NAMIZNA IGRA								KANON TRAČNICA			▷	
▷					ZIMSKI POJAV IVAN LEVAR					DIRIGENT TOSCA- NINI							IVAN RIBIC
SPLETKA												▷					
IZDE- LOVALEC KALANIC										VOJAK NA STRAŽI							

»Pomagajte otroku, vošči prijatelju – z voščilnico UNICEF«, se derem po šoli. »Nekaj tisočakov, to ni nič, saj gre za lačne!« Sošolci me obkrožijo. Kar naprej ponavljam: Ta kupček je po 900, oni po 700, tista voščilnica stane 100 dinarjev...» Čudno, nisem se še naveličal. No ja, sedemdeset zavojev smo že prodali, ostalih deset pa sploh ni več problem. Ah, preveč govorim. Gremo raje naprej: »Pomagaj otroku...«

TINE MAMIČ, 8. c
O. Š. Borisa Kidriča
Aidovščina

V pričakovanju treh praznikov

Tri krajevne skupnosti v ruski občini praznujejo v prihodnjih dneh svoj krajevni praznik. 22. decembra praznuje KS Bistrica in KS Smolnik-Fala, KS Ruše pa 8. januarja, v spomin poslednjega boja 1. pohorskega bataljona pri Treh žeblih 8. januarja 1943.

O posameznih junakih bataljona se zdaj spletajo legende in v središču pozornosti domišljjskih razsežnosti stoji zlasti veličastna postava starega pohorskega kmeta Sarha in njegovih treh mladoletnih sinov. Ljudska domišljija je nadela nekaterim dejanjem prav poseben sijaj in polagoma se zabrisujejo meje med resničnostjo in pravljicnostjo. Toda kljub vsem dodatkom domišljije ostaja nedotaknjena, neizmaljena vsa veličina poslednjega boja, ki so ga bili pohorski borci, padajoči v smrt in umirajoči z zavestjo, da gredo v smrt za staro pravdo svojega ljudstva, za svobodo vseh zatiranih ljudi, za lepši svet. Medtem ko v teku let nekatere drobne posameznosti iz zgodovine Pohorskega bataljona neusmiljen tonejo v pozabo, se nam v okviru pričevanj in dokumentov vedno jasneje oblikujejo najznačilnejše črte življenja, delovanja in zlasti poslednjega boja te najslavnejše pohorske partizanske enote. To je del povzetka uvoda Filipičeve knjige o Pohorskem bataljonu.

Rušani so s Pohorskim bataljonom tesno povezani, saj je v njem do zadnjega borca izkrcavala tudi Ruška četa. Predpraznične aktivnosti v tej KS že tečejo. Vrstijo se že razna športna tekmovanja, številne prireditve pa pripravljajo tudi na OS Janka Glazerja in Tehnični kemikni šoli Jožko Knifič-Iks. Za predvečer praznika priprav-

ljajo pester kulturni program.

KS Bistrica ob Dravi je svoj praznik posvetila dogodku, uspešni akciji Pohorske čete Lackovega odreda, ki je v noči na 27. december leta 1944 napadla in razorožila nemško vojaško posadko na železniški postaji v Bistrici.

Bistrica pri Rušah je manjša krajevna skupnost, vendar so tu doma zelo zagnani in prizadevni krajanje. Zato je sleherni njihov praznik doživetje tudi z novimi delovnimi zmagami na tem ali onem področju. Letos se jim uresničuje dolgoletna želja-nova samoposrežna trgovina. Svoj praznik slavijo na dan JLA - 22. decembra.

Na nekdanji Pogačnikovi elektrarni (danes Tovarna JEKLO Ruše) v krajevni skupnosti Smolnik-Fala je spominska plošča s podatki o ustanovitvi Ruške čete.

Po razformiranju Pohorske čete so decembra 1941 prišli na Smolnik, na Knifičovo partizansko postojanko - Miha Pintar-Toledo, Jakob Špenga in Franc Jezernik. Tu so se jim pridružili še borci Zdravko Terpin, Jože Knifič in Jože Mataušek.

Od tu so se umaknili na novo postojanko, v izpraznjeno stanovanje v takratni Pogačnikovi elektrarni. Tam je bila 22. decembra 1941 pod vodstvom Mihe Pintarje-Toleda ustanovljena Ruška četa. Pozneje so se Ruški četi pridružili še borci iz Ruš in drugih krajev. Med njimi narodna herja Milka Kerin in Alfonz Sarh-Izotk s tremi sinovi.

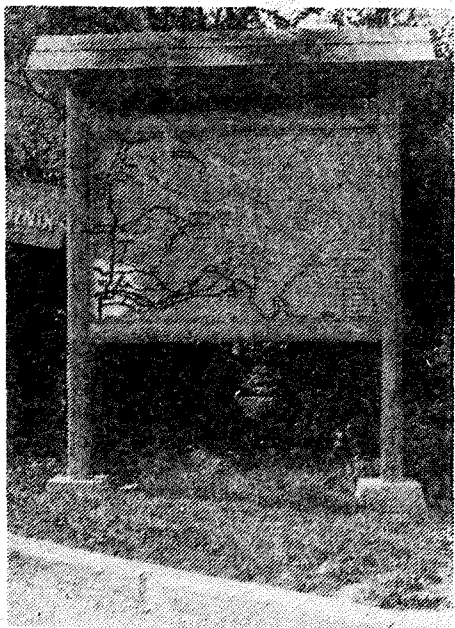
Komandir Ruške čete je po odhodu Mihe Pintarje-Toleda postal Jože Knifič-Iks.

Četa je vse do vključitve v 1. pohorski bataljon, 3. novembra 1942, delovala na

izredno izpostavljenem območju, v neposredni bližini Maribora.

KS Smolnik-Fala je sprejela datum ustanovitve Ruške čete za svoj krajevni praznik.

Tudi v tej KS tečejo že lep čas mnoge aktivnosti v počastitev praznika. Med drugim posebna žirija že ocenjuje literarno in likovna dela na temo NOB, katera so napisali učenci OS Janka Glazerja v Rušah in dijaki Tehnične ke-

V središču Ruš - ob cesti, ki vodi na Pohorje, je turistično društvo v sodelovanju z obč. odborom ZZB NOV Ruše postavilo lepo izdelan kazipot PO POTEH RUŠKE IN POHORSKE ČETE.

Tudi to je ena od letošnjih pridobitev v KS Ruše.

mične šole, ki je poimenovana po komandirju Ruške čete Jožku Knifiču-Iksu. Vsako leto se v dejavnost vključijo, lepo število učencev in dijakov, njihova najboljša dela pa nagradijo z lepimi knjižnimi nagradami. Tačas tečejo tudi razne športne prireditve, prav tako posvečene njihovem prazniku, krajevni odbor ZZB NOV iz te KS pa

bo pripravil posebno patroljo, ki bo v teh dneh obiskala številne partizanske pomnike in se ustavila na partizanskih domačijah na Pohorju, posebno tistih, ki so bili med vojno tesno povezani z delovanjem Ruške čete. Patroljo sestavljajo predstavniki mladine, SZDL, zveze rezervnih vojaških starešin in borci NOB.

Tako bodo v teh treh krajevnih skupnostih ruške občine, katere so si s časovnimi termini praznovanja zelo blizu, tudi letos dostojno proslavili svoje praznike, bodisi

z raznimi novimi pridobitvami v svojem kraju, bodisi s številnimi aktivnostmi na različnih družbenopolitičnih, kulturnih, športnih in drugih področjih. Tudi to je eden od načinov množičnega podružbljanja naših revolucionarnih izročil in NOB, ki se bo prenašal iz roda v rod.

IVAN BUČAK

8. zimski spominski pohod na Javornik

V nedeljo, 21. decembra, v spomin na padle borce Gradnikove brigade in v počastitev letošnjega dneva JLA

Ta mesec bo minilo 43 let, kar je 23. decembra 1943. leta, v ledenem zimskem jutru pri Škvarču na Javorniku nad Črnim vrhom nad Idrijo ugasnilo 47 mladih življenj - borcev 3. bataljona 3. SNOUB Ivana Gradnika. Le nekaj dni pozneje, to je 6. januarja 1944. leta, je v Trebčah pri Črnem vrhu padlo še 38 borcev 3. in 4. bataljona, pri Godovčevu pa so med tem časom ustrelili 18 ujetih borcev Gradnikove brigade.

Njim v spomin planinsko društvo Idrija in domicilni odbor Gradnikove brigade iz Nove Gorice v sodelovanju s člani radio kluba Idrija organizirata 8. zimski spominski pohod na Javornik (1240 m) nad Črnim vrhom nad Idrijo, ki bo v nedeljo, 21. decembra 1986 in bo posvečen tudi letošnjemu praznovanju dneva JLA.

Za letošnji 8. spominski pohod na Javornik so prizadevni organizatorji pripravili tudi spominske izkaznice, ki jih bodo tisti, ki se bodo pohoda udeležili prvič, lahko dobili pred odhodom na Javornik v gostilni »Pri Metki« v Črnem vrhu nad Idrijo in pri kmetiji »Košper« v Kanjem dolu od 8. do 10. ure ali v planinski koči na Javorniku in pri kmetu »Medvedu« od 8. do 16. ure, kjer bo tudi spominski oziroma kontrolni žig.

Na dan pohoda bodo vsem tistim pohodnikom, ki se bodo že šestič udeležili pohoda, podelili zlate, za štirikratno udeležbo srebrne in za dvakratno udeležbo bronzaste spominske značke. Spominska značka ponazarja spomenik 47 padlih borcev Gradnikove brigade na Javorniku, ki so ga pred Pirnatovo kočo na Javorniku odkrili septembra 1980. leta.

V nedeljo, 21. decembra bo ob 11. uri pred Pirnatovo kočo pri spomeniku padlih na Javorniku komemorativna svečanost s kulturnim programom. Sodelovali bodo učenci Osnovne šole Janka Premrla-Vojka in člani KUD Sloga iz Črnega vrha nad Idrijo ter pripadniki JLA iz Ajdovščine, ki nadaljujejo borbene tradicije borcev Gradnikove brigade.

Za vse udeležence spominskega pohoda na Javornik, ki bo ob vsakem vremenu, bodo organizatorji pripravili čaj za okrepčilo. Organizatorji priporočajo vsem udeležencem pohoda primerno planinsko opremo in hrano v nahrbtniku.

Lanskega spominskega pohoda na Javornik se je udeležilo več kot 1500 pohodnikov, zato organizatorji pričakujejo tudi v nedeljo, 21. decembra, številno udeležbo, saj se za pohod poleg Primorcev zanimajo tudi ljubitelji hoje iz Gorenjske, ostale Slovenije ter zamejski Slovenci v Italiji in na avstrijskem Koroškem.

SILVO KOVAČ

Pohod krajanov

25. 10. 1986 sta Planinsko društvo Zabukovica in KK SZDL organizirala pohod krajanov ob spomenikih NOB.

Pred osrednjim spomenikom v krajevni skupnosti je spregovoril predstavnik PD. Poudaril je, da je pohod organiziran OB DNEVU OZN, ob DNEVU MIRU, v LETU MIRU in je pravzaprav POHOD MIRU. Spregovoril je o predvojnem delavskem gibanju in o dejstvu, da je bila ravno na tem območju julija 1941 ustanovljena I. savinjska četa, da je bil tu drugi oboroženi napad na sovražnikovo postojanko v Sloveniji avgusta 1941 na Rudnik Zabukovico, da je od tu krenil na znani Brežiški pohod I. Štajerski bataljon, oktobra 1941. Poudaril je, da je dala ta KS med vojno 144 žrtev, od tega 72 borcev, 35 talcev in 37 taboriščnikov. Najstarejši Jože Poteko je bil rojen l. 1860, 82 star je moral v izgnanstvo in je v taborišču zaradi onemoglosti umrl takoj po osvoboditvi. Najmlajši so bili tisti, rojeni 1927, med njimi Ivan Blaznik, ki je bil kot 15-leten fant leta 1942 ustreljen kot talec. Konrad Tamše je bil obešen v Frankolovem, Konrad Golavšek je padel kot borec, Ivan Kajtna kurir pa je padel ob napadu na kurirsko postajo.

Spregovoril je o Jožetu Tovorniku, ki je 30. julija 1941 trosil lepake, ki so pozivali na odpor, bil izdan in skupaj s Slavkom Šlandrom ustreljen 24. ali 25. avgusta 1941. Poudaril je, da tudi te, na videz drobne akcije potrjujejo, da Slovenci nismo narod hlapcev, da se znamo upreti sovražniku, ki sega po slovenski zemlji.

Pri »Gustlovi« domačiji je spregovorila Drolc Angelca, preprosta kmečka žena, ki je kot mladinka vseskozi s celotno družino sodelovala v NOG in odšla od tu v partizane. Spregovorila je o hajki leta 1944, ko so jim požgali domačijo, in o tem, da so tedaj Nemci zasiljevali mlajšo sestro, ki 7-letnega brata, spraševali, kje so partizani. Kljub temu, da so bili partizani vsak dan v hiši, otroci niso ničesar povedali. Mama je učila 7-letnega sina, da naj kar joka. Vendar je on »možato« dejal: »Jokal ne bom, povedal pa tudi nič ne bom.« Povedala je, kako so takoj po osvoboditvi obnavljali hišo. Šolski otroci so napravili iz doline k njim visoko pod pobočje Homa verigo in si podajali opeko. Ravno srečanje s to preprosto ženo je zopet potrdilo dejstvo, da moramo omogočiti, da se bodo najmlajši srečali s temi ljudmi, kajti tako se vzpostavijo najtesnejše vezi. Pohod se je zaključil na planinski postojanki Hom. Tu je prejel vsak pohodnik spominsko skodelico, ki so jih izdelali in podarili delavci Kemične industrije Liboje. Krajevna skupnost Griže je kljub izredno težki finančni situaciji poskrbela za malico pohodnikom, planinsko društvo za spominski žig, za dnevnik, čaj in podobno. To povezano delo poudarja skupno delo pod okriljem SZDL, ko društva in DPO izvedejo akcijo, svobodaš pripravijo program, šolska mladina recitira pred spomeniki, planinci poskrbijo za izvedbo pohoda, člani ostalih društev pa poskrbijo za udeležbo. To je frontnost dela in to je tudi poudaril govornik pred osrednjim spomenikom.

FRANC JEŽOVNIK

Po poteh jurišnega bataljona 15. udarne divizije

Borci skupaj z mladino

Ob letošnjem prazniku republike, 29. novembra, so se jurišniki Petnajste divizije podali skupaj z mladimi iz ljubljanske osnovne šole Janeza Levca, ki nadaljujejo njihove tradicije, (njihov pionirski odred nosi ime po jurišnikih Petnajste), na pot v kraje, kjer je jurišni bataljon leta 1945 bil boje z Nemci in belogardisti.

Jurišni bataljon Petnajste divizije, ki ima domicile v ljubljanski občini Center, v občini Ljutomer in v krajevni skupnosti Žužemberk, je sklenil svoje domicilne občine in krajevne skupnosti po-

vanju vse osnovne šole teh krajev ter najboljše učence, skupaj z učitelji popelje v kraje nekdanjih bojev Petnajste v času druge svetovne vojne.

Letošnji pohod je bil organiziran že drugič, sodelovale pa so osnovne šole Janeza Levca iz Ljubljane, osnovne šole Ivana Cankarja iz Ljutomer, iz Križevca pri Ljutomeru, iz Veržaja in Stročje vasi. Otroke in učitelje z Ljutomerskega konca je do Žužemberka vodil Franjo Štebih, predsednik OO ZZB NOV Ljutomer, tam pa jih je pričakala s praporjem in

skupnosti omenjenih domicilnih krajev.

V Stavci vasi, kjer je na hiši, kjer je bil ustanovljen jurišni bataljon, postavljena spominska plošča, je zbranim o zgodovini te enote spregovoril Alojz Papič, potem pa je Bogdan Vrančič govoril o pomenu bojev enot v sestavi Petnajste divizije in še posebej o pomenu bojev Jurišnega bataljona na žužemberškem območju. Mladi iz ljubljanske in žužemberške šole so pripravili prijeten priložnostni kulturni program.

Kolona je potem krenila naprej proti Vinkovemu vrhu in se ustavila na kraju, od koder so jurišniki planili v juriš na sovražnika ter potem zavzeli Vinkov vrh. Na travniku pod vrhom so doželi

veli mladi zgodovinsko uro na prostem, v kateri so lahko slišali več o prijateljstvu, skrbi za ranjence, iznajdljivosti in junaštvu kot pa o golih bojnih veščinah in vojaškem pomenu tistih bojev. Priložnost je bila ravno prava, da so svoj kulturni program izvedli še ljutomerski otroci, potem pa so se vsi zbrani odpeljali na kosilo v žužemberško osnovno šolo. Tam so se dogovarjali že za pohod v prihodnjem letu in ocenili potek tokratne poti. Za Ljutomerčane je pomenil pohod novo področje dela, na katerem so se dobro izkazali. Zanesljivo se bodo tudi leta 1987 vključili v priprave na pohod po poteh Jurišnega bataljona Petnajste divizije.

Odbor jurišnikov Petnajste divizije izraža pohvalo in se zahvaljuje vsem sodelujočim, predvsem pa pohodnikom!

A. J.

Pirančani v tednu invalidov

V piranski občini je preko 1200 invalidov, vojnih vojaških, civilnih vojaških, invalidskih upokojencev in invalidov od rojstva. Vsi ti invalidi naj bi se vključili v društvo, dosedaj je vključenih kakih 300.

Društvo sodeluje z vemi društvu invalidov na Primorskem, pa tudi kam drugam se podajo v svojih športnih panogah. Zato je tudi med člani veliko zanimanje, ker so ob takih priložnostih lahko udeležujejo tudi drugi člani, ki ne morejo več sodelovati v teh panogah, niti ne kot trenutni športniki za svojo rekreacijo.

Nerodno pa je, da društvo nima svojih prostorov. V odboru društva invalidov so mnenja, da bi se življenje za invalide lahko povsem izboljšalo, če bi se posamezni invalid vedel kam zateči, pa tudi zato, da bi se našel med sebi enakimi. Sedaj imamo posamezni člani vse spise in tudi razno gradivo kar po svojih domovih. Težko je sodelovati med seboj izven sestankov. Mogoče bo bolje, če bodo na občini in na političnih organizacijah temu društvu priskočili na pomoč.

Društvo invalidov Piran se je odločilo, da bo zbralo nekaj denarja in spomladi prihodnjega leta razvilo svoj prapor.

Člani odbora društva hodijo od invalida do invalida, spotoma tudi do drugih občanov, da jih obvestijo, da ima to društvo resen namen delati za boljši položaj invalidov.

MILAN CIRK

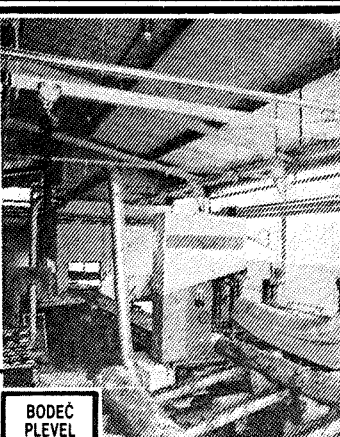
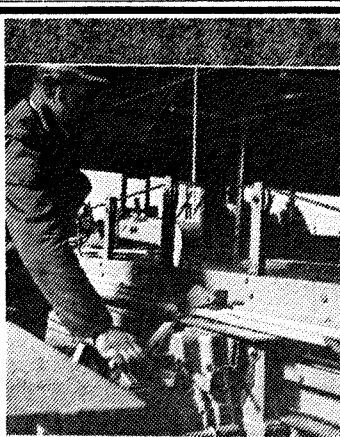
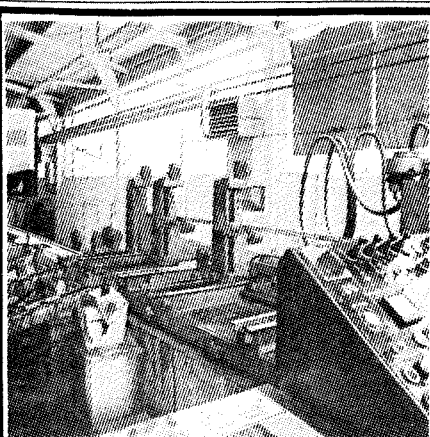
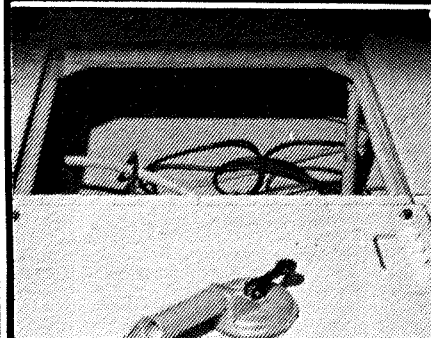
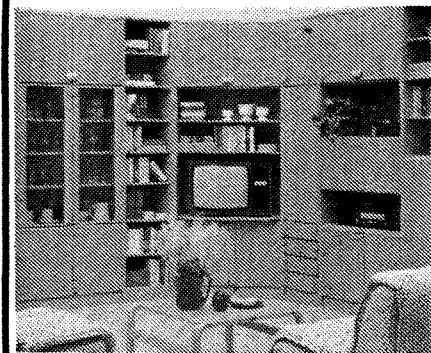
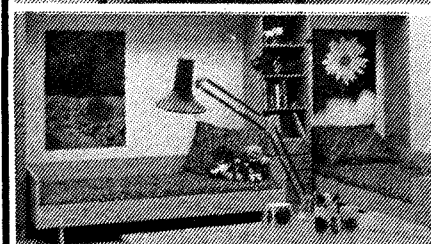
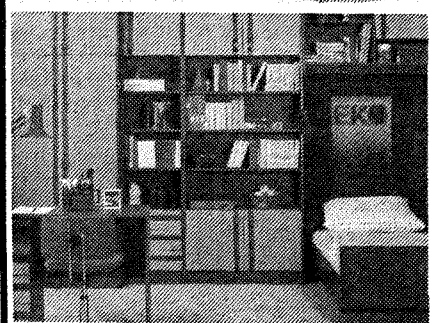
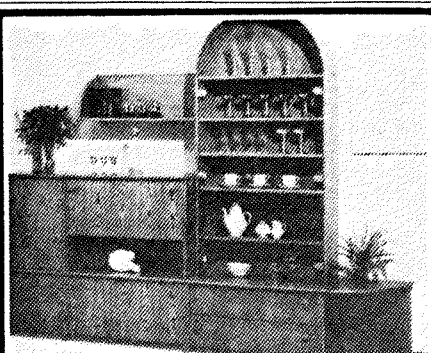
Otroci in ostali so zbrano poslušali pripoved o bojih

vezati ne le s spominjanjem na pot svoje enote, ampak tudi tako, da se bodo vezi med mladimi in drugimi občani v teh krajih začele še drugače spletati. Predsedstvo jurišnega bataljona si je za začetek zadalo nalogo, da poveže med seboj k sodelo-

šolsko delegacijo učitelja Majda Kosmina. Vsi zbrani so nato razvili partizanski prapor, se razvili v kolono in odkorakali proti Stavci vasi. V koloni približno 180-ih mladih so korakali tudi nekdanji jurišniki Petnajste divizije in delegacije krajevnih

KRIŽANKA ZA RAZVEDRILO

lesnina

BIVŠI HOKEJIST OLIMPIJE (MIRAN)	TROPSKA SKROBNA MOKA IZ MARANTE	SAMICA SKORCA	HUDA NA-LEZLJIVA BOLEZEN	PREDDEL PRSNEGA KOŠA		POŽE-LENJE	KOCKA	LJ. GLED. IGRALEC (MARKO)	VZOR-ČASTA TKANINA	SEVERNI JELEN	▽		▽	GL. MESTO KANAD. PO-KRAJINE ALBERTE	RENIJ
▷						▷				DERIVAT ALKOHOLA					
▷					OSTRIVEC	PRISTA-NISCE				ST. MESTO V M. AZIJI					
▷						NEPOMEMB-NOST				SLIKAR REPIN					
VRATI. OZARE NA KONCU NJIVE							VBRIZGO-VALNIK	ROLETA CHATEAU-BRIANDOV ROMAN				HRVAŠKI SLIKAR DEŽELA ALEMANOV			ARAB. STRANKA
TUJA IN NASA CRKA			PEVEC LENNON	OPTIČNA PRIPRAVA					TUJE Z. IME	POLINEZ. OTOČJE					
PONAV. LJALEC								ZDRAVILO MORSKA ZIVAL Z LOKVAMI							
SKAND. M. IME				PREBI-VALKA ASIRIJE	STARO IME JEZERA MALAVI					OTOK V KIKLADIH					
RUMENO RJAVA BARVA					BOLJŠI KOZAREC					LITERAT VIKTOR CAR					AVTOR VINKO KORENT
ROMAN ANATOLA FRANCEA					GOZDNA ZIRAFA	ANG. GLED. IGRALEC				INDUSTR. RASTLINA				PREBIV. ČATEZA	
		IME VEČ PAPEŽEV						ALJA TKAČEVA	SKAND. M. IME	SL. PESNIK (FRANCE)	KLETKA ZA ZVERI				
		BOMBAŽNA TKANINA	PEVEC GOBBI					ORODJE ZA ODVI-JANJE	ZIVLJENJE						▽
KLOAKA	▽					VZHOD-NJAŠKA JED				POVODCI. VOJKE	DRAG KAMEN				
EVROP. SLADKO-VODNA RIBA												STEVNIK VRSTA METULJA			
ASTATIJ			OVADBA	VODNO PREVOZNO SREDSTVO	APNEVEC (ZASTAR.)		AM. VIO-LINIST (ISAAC)					KONOPEC. VRV			
ZAKLEP. ZAPONKA								JEZERO V SEVERNI AMERIKI				PLES PAS PRI KIMONU			
STANE DOLANC	RELIEFNA OBLIKA NA KRASU	OBOROZ. TATVINA	PLATNENA STREHA			REKA NA JUGO-VZHODU ČSSR	FRANC. SLIKAR (CAMILLE)	KITAJSKO BRENKALO	MESTO V TURČIJI			REKA V NORMAN-DIJI	UTAJITEV		
▷										SLIKAR BABIC				IGRALKA MAGNANI	ŠKOTSKO JEZERO (LOCH)
▷										ŽUPAN POD FRAN-COZI PRI NAS	PREBIV. ATIKE KRAVICA				
OČE					IZDELKI IZ ZGANE GLINE									SLOV. PESNICA (MAJDA) ERBIJ	
PREGON ZIVALI												KABOJKE			
NADAV. NA-PLAČILO							TEŽA OVOJNINE					SREDIŠČE FR. DEP. PAS-DE-CALAIS			

Sestanek borcev-komunistov

Pred nekaj dnevi so se sešli komunisti-delegati RO ZZB NOV Slovenije in njegovih organov v sredstvih javnega obveščanja in v založniških organizacijah, katerih ustanovitelj je Republiški odbor. Pogovora sta se udeležila član Predsedstva CK ZKJ Franc Šetinc in izvršni sekretar Predsedstva CK ZKS Lenart Šetinc.

Beseda je tekla o uresničevanju usmeritev kongresov ZKJ in ZKS glede aktualnih družbenih vprašanj.

Franc Šetinc je v uvodni besedi med drugim ugotovil, da 13. kongres ZKJ ni šel v splošno kritiko naših razmer, temveč je izrazil veliko stopnjo enotnosti. Kongres je identificiral skrajnosti v stališčih komunistov in argumentirano odgovoril, kje so vzroki za zastoj samoupravljanja. Spodbudil je družbeno akcijo, odprl jasne poglede na vprašanja družbene lastnine, ovenednotil načrte za oblikovanje enotnega tržišča, zavrnil predlagane spremembe o temeljih našega političnega sistema in podobno.

Ko je Šetinc govoril o tako imenovanih alternativnih gibanjih, je poudaril, da Zveza komunistov pozdravlja ta gibanja, če delujejo v Kardeljevem smislu, torej, če skušajo uveljaviti napredno misel, če so proti birokratizmu in negujejo kulturo dialoga. Odločno pa komunisti nasprotujejo »alternativam«, kadar le-te skušajo uveljavljati našemu sistemu tuje ideje ter sejati med ljudi defetizem in

brezperspektivnost. Franc Šetinc je s tem v zvezi posebej poudaril, da je bil prav tak prosluli memorandum nekaterih srbskih akademikov. Listina je bila skrajno arogantna in preračunana na razbitje Jugoslavije.

Lenart Šetinc je govoril o nalogah in problemih našega javnega obveščanja, ki je zadnje čase zabeležilo napredek v informativnosti in ažurnem reagiranju na kvarne pojave ter postalo kritičnejše in aktivnejše v iskanju razvojnih perspektiv. Zavzel se je, naj ne bi zamenjevali, ko ocenjujemo tisk, njegove upravičene kritike s sovražnimi pojavi (ki pa so žal v tisku včasih tudi navzoči). Pred tiskom je naloga, da ne bo idealiziral družbenih dogajanj, marveč da bo vse odločneje deloval pri razreševanju političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanj.

V tehtni razpravi, ki je sledila, so sodelovali Bogo Gorjan, Franc Hočevar, Ivan Križnar, Lado Kocjan, Marjan Lah, Ciril Cvetko, Lado Pohar in Iztok Žagar. Odprli in razčlenili so vrsto vprašanj. Položaj na Kosovu, senzacionalistična udeležba meščanske desnice v zgodovini pisju ter njeno rovarjenje na drugih področjih, potreba ostrejšega idejnega boja pri ocenjevanju družbene stvarnosti, idejnost v glasbenih programih RTV, odpor proti »forumskemu« poročanju in pretirano črnem slikanju v novinarskih prispevkih – to so bile samo nekatere smeri in vsebinske razčlembе v razpravi. **Z. K.**

Vezisti NOV Slovenije o svojem delu

V prostorih Podjetja za ptt promet je bil v Ljubljani v soboto, 13. decembra že 3. zbor skupnosti vezistov NOV Slovenije, na katerem so ocenili dosedanje delo in se dogovorili o nalogah za prihodnje mandatno obdobje. Razrešili so dosednji in izvolili nov odbor skupnosti vezistov NOV, dolgoletni predsednik Ivan Pivk pa bo to nalogo opravljal še eno leto, do izvolitve novega.

Na zasedanje zbora so prišli delegati področnih sekcij vezistov (razen iz Novega mesta in Celja), delegati strokovnega aktiva radiotelegrafistov in šifrerjev ter delegati strokovnega aktiva partizanskih delavnic 99 d, predsedniki domicilnih odborov iz OZD, ki so podelili domicil

predstavnik ZO PTT Slovenije, SOZD Iskra, DO RTV Ljubljana, JLA, TO ZRVS, mladinskih pohodnih enot, ki so poimenovane po vezistov NOV Slovenije,

stih odbora za transversalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije, odbora skupnosti borcev 4. brigade VDV in mnogi drugi.

Zbora se je udeležil tudi

pomočnik komandanta LJAO generalmajor Vinko Šunjara, ki je tudi sodeloval v razpravi. Govoril je o sedanjem trenutku, o vzrokih težav, ki spremljajo neugodna gospodarska gibanja, o pojavih nacionalizma, spregovoril pa je tudi o predlogu slovenske mladine glede civilnega služenja vojaškega roka in o morebitnih posledicah, ki bi nastale ob sprejetju tega predloga.

Poleg programa za prihodnje so se razpravljali zavzeli za aktivnejše zbiranje gradiva pri pisanju monografije o partizanskih vezistih NOV Slovenije. Ob koncu zbora je Ivan Pivk najzaslužnejšim izročil priznanja za požrtvalno delo.

J. Č.

Spominska plošča Robertu Saražinu

Na pročelju rojstne hiše v Križu na Krasu so 28. novembra odkrili spominsko ploščo predvojnemu komunistu, španskemu borcu in revolucionarju Rajku Saražinu. Ploščo in finančno-tehnični delež so prispevale družbenopolitične organizacije ter Skupščina občine Sežana in KS Tomaj, slavnostni govornik je bil predsednik OK ZSMS Rajko Babuder, medtem ko je obudil spomin na Rajka Saražina njegov bojni tovariš Stane Bobnar. Ploščo je nato odkril še en Rajkov soborec – Leopold Zaharija, medtem ko so prisrčen program k proslavi prispevali osnovnošolci iz dutovske osnovne šole in moški pevski zbor iz Ponikev.

C. C.

Borci aktivni tudi v društvu upokojencev

Novembra smo imeli piranski upokojenci občni zbor KDU, ki je bil združen z 40. letnico DU. Razveseljivo je, da so v slavnostnem delu sodelovali s kratkim programom tudi učenci slovenske in italijanske OŠ ter učenci glasbene šole Piran.

Med člani društva je razumljivo tudi veliko nekdanjih borcev, ki so v društvu zelo aktivni. To potrjuje tudi podelitev republiških priznanj zaslužnejšim članom društva, ki so jih prejeli upokojeni borci člani DU: Maks Tomšič, Ivan Perenič in Slavko Pirnat.

Neverjetno, pa vendar resnično je dejstvo, da se je največ razpravljalo o nerešenih stanovanjskih vprašanjih upokojencev. Saj vendar gre za starejše ljudi z večletnim ali polnim delovnim stažem, ki pa se morajo še sedaj, kot upokojenci, ubadati z vprašanjem stanovanj.

Povsem mo držala ugotovitev, da nekateri OZD načrtno zapostavljajo starejše delavce, ko se dodeljujejo stanovanja, naj bi zanj poskrbelo Društvo upokojencev.

Žarko Žbogar

Športna tekmovanja ob koncu leta

Pokroviteljica ljubljanska Mestna zveza društva upokojencev je priredila že peto tradicionalno tekmovanje vseh pet občin našega glavnega mesta. Tekmovali so v kegljanju, balinanju, streljanju in šahu.

Srečanje je potekalo na športnem objektu ZB Rade Pehaček v Malanškovi 1 v Ljubljani. Pozdravil jih je tajnik MZU tovariš Ivan Levstik. S tem so upokojenci počastili dan republike in dan JLA.

Kegljanja se je udeležilo 6 ekip. Po šest mož je tekmovalo dve borbeni tekmi. Najboljši so bili Moščani s 467 podrtimi keglji. Sledijo Šiška (464), Center (413) in Bežigrad (384 podrtih kegljev). Nastopila je tudi skupina kegljavk. Podrle so 410 kegljev. Sodeloval je tudi Klub upokojencev mesta Ljubljana in dosegel rezultat 342 podrtih kegljev.

V balinanju je nastopilo pet ekip, v vsaki pa so bili po

štirje tekmovalci. Moste so zasedle prvo mesto, sledijo Vič, Center, Šiška in Bežigrad.

Tudi strelci so bili dobri. Od 800 možnih krogov so Moščani dosegli 620 krogov, sledijo Center 537 in Vič 382 krogov.

Štiri šahovske ekipe so se pomerile in zabeležile naslednji rezultat: Moste 17, Šiška 15, Center 12 in Vič 8 točk.

Na letošnjih srečanjih ob koncu leta so se najbolj izkazali tekmovalci iz Most, ki so v vseh štirih panogah zmagali. To nam kaže, da je športno rekreativno vodstvo v Mostah izredno dinamično in da zna prislulniti dobrim in perspektivnim športnikom.

Ekipe nastopajočih so prejele lepa priznanja.

Vinko Bavcon

Borci vselej z mladimi

To je moto, ki je v lendavski občini že dobro zakoreninjen. Gre predvsem za to, da preživeli borci 1. prekmurske čete, vsako leto nekajkrat obiščejo mlade, predvsem pionirje na osnovnih šolah v lendavski občini. Zadnje tako srečanje so borci preživeli v decembru 1985

med mladimi. Bilo je prisrčno in toplo poslušati nekdanje borce, ko so mlademu rodu živo pripovedovali o življenju med drugo svetovno vojno. Spregovorili pa so tudi o dogodkih v boju, oziroma odporu na območju, kjer je delovala prva prekmurska četa. Na osnovni šoli Miško

Kranjec v Veliki Polani, kjer so se borci dlje časa zadržali – med njimi je bila tudi prvoborka in častna občanka občine Lendava Ela Urih-Atena, so učenci polanske osnovne šole pripravili kulturni program. Sprejel pa jih je tudi predsednik skupščine občine Lendava Rudolf Leiner.

Jože Žerdin

Tradicionalno srečanje borcev 15. divizije

V soboto, 13. decembra, je bila velika dvorana ljubljanskega doma JLA premajhna za vse borce 15. udarne divizije NOV in POJ, ki so se želeli udeležiti že tradicionalnega srečanja. Poleg pomembnejših predstavnikov družbenopolitičnega življenja in borčevskih organizacij so se srečanja udeležili nekdanji borci Železničarske brigade, ki je bila ustanovljena ob kapitulaciji Italije leta 1943 in se je borila v sestavi 15. divizije, belokranjskega odreda. Srečanja sta se udeležila tudi borca Rafko Krošelj in Avgust Bokal iz 1. avstrijskega bataljona, ki je bil prav tako v sestavi 15. divizije.

Zbranim je spregovoril predsednik odbora skupnosti borcev Albin Štok, sekretar skupnosti borcev 15. udarne divizije NOV in POJ pa je najzaslužnejšim izročil plakete in priznanja. Plakete sta prejela Milan Tominc, komandant divizije, ki je osvobodila Ljubljano, posmrtno pa Ivan Slavnik-Blisk. V njegovem imenu je plaketo prevzel sin. S priložnostnim programom pa so se predstavile učenke 5. a in 6. b razreda Tijana Bursać in Renata Gracar iz OŠ 15. divizije Grm iz Novega mesta.

»Dovolite nam, da vas in vse borce 15. udarne divizije prisrčno pozdravimo v imenu pionirjev, mladincev in delavcev Osnovne šole 15. udarne divizije Grm iz Novega mesta. Sporočamo vam, da smo ponosni, ker nosimo ime po tako slavni diviziji, saj lahko sedaj še bolj čvrsto in zvesto razvijamo vaše bojne tradicije. Ob tej priložnosti se vam prisrčno zahvaljujemo za vso pozornost, ki ste nam jo izkazali, še posebej ob dnevu šole, 16. novembra, ko ste nas obiskali...« je med drugim zapisano v pozdravnem pismu, ki so ga prebrale obe učenki imenovane šole iz Novega mesta. Tudi šopek rož, ki ga je v imenu vseh borcev divizije sprejel iz rok učenk, potrjuje smisel pozdravnih besed v pismu.

Jože Čurin

Skupnosti borcev Tomšičeve brigade, sprejeli program dela za prihodnje leto

Kljub neugodnim razmeram za slovensko knjigo je bila knjiga Francija Strleta »Tomšičeva brigada 1942–1943« v kratkem času prodana (naklada 4.000 izvodov), so z zadovoljstvom ugotovili na seji sekretariata odbora skupnosti borcev 1. Slovenske proletarske udarne brigade »Tone Tomšič«.

Ker bi kazalo omenjeno knjigo ponatisniti, se bo treba čimprej pogovoriti z odborom 14. udarne divizije ter založbama (Založba Borec in Partizanska knjiga).

Na seji sekretariata so po pooblastilu brigadnega odbora sprejeli tudi program dela in finančni načrt za prihodnje leto. Iz programa povzemamo, da bosta osrednji nalogi v prihajajočem letu 1987 pomoč pri izdaji tretje knjige »Tomšičeva brigada 1943–1944« in jubilejna proslava ob 45-letnici ustanovitve I. Proletarskega udarnega bataljona in I. Slovenske proletarske udarne brigade »Tone Tomšič«.

Po besedah avtorja Francija Strleta bo rokopis knjige »Tomšičeva brigada 1943–1944« prihodnjo jesen predvidoma že pripravljen za branje članov komisije za zgodovino pri odboru brigade.

Jubilejna proslava ob 45-letnici pa bo sredi prihodnjega julija v vojašnici »Boris Kidrič« v Sentvidu pri Ljubljani. Za dobro udeležbo tomšičevcev na tej proslavi se bodo morali zavzeti prvenstveno brigadni pododbori v Celju, Mariboru, Kočevju, Mozirju, Titovem Velenju, Žalcu in v Metliki.

Komisija za evidenco borcev brigade bo nadaljevala zbiranje in urejanje nepopolnih in novih podatkov o borch brigade za kartoteko in mehanografsko obdelavo; pripravila mehanografski izpis celotnega korigiranega spiska borcev brigade, mehanografski izpis borcev – jubilarantov v letu 1987 ter opravila predvideni program za obdobje od 13. 7. 1943 do 31. 3. 1944 za knjigo Tomšičeva brigada 1943–1944.

V prihodnjem letu bodo ustanovili brigadni pododbor v Novem mestu in ob tej priložnosti podelili borcem prvo knjigo »Tomšičeva brigada«.

Na predlog pododbora v Metliki bodo za Belo krajino ustanovili enoten pododbor, ki bo združeval borce Tomšičeve brigade iz občin Metlika in Črnomelj.

Prihodnje leto bodo še pripravili plaketo I. SPUB »Tone Tomšič«. Naštete in še druge naloge pa bodo odvisne od finančnih sredstev, ki iz leta v leto padajo. Zato vabijo domicilne občine Ljubljana-mesto, Kočevje in Titovo Velenje, da ne krčijo, če že povečati ne morejo, vsakoletnih dotacij. **Jože Oblak**

naš
tv-15 TOVARIŠ

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978 – **Časopisni svet TV-15 naš tovariš**: MIRA SVETINA (predsednik); člani: DUŠAN BENKO, RASTKO BRADASKJA, MILAN FILIPIČIČ, TONE GOŠNIK, FRANC KONOBELJ, MARIJAN LAH, FRANJO MAROŠEK, IVO OREŠNIK, JOŽE OBLAK, ZORKA PERŠIČ, IVAN REPINC, JOŠT ROLC, VANDA SKODNIK in delegati: LOJZE ERBEŽNIK, RK ZRVS SLOVENIJE, VLADIMIR DEJAN, IS SKUPŠČINE SRS, MARINKA LEVIČNIK, SPIZ SRS
Glavni urednik: ZVONE KRŽIŠNIK; **Odgovorni urednik**: VIKTOR KONJAR; **Novinarji** – uredniki: ŽIVA DROLE – TV-15 za mladino; BOJAN KUNTARIČ – notranja politika; MILENKO STRAŠEK – reportaža; BOJANA ZOKALJ-JESIŠ – naša organizacija; **Lektorica-redaktorica**: MIRANDA MRČELA; **Tehnični urednik**: DRAGO SETNIČAR; **Tajnica uredništva**: MARA OKORN; **Vodja uprave**: BOJAN ZVONAR; **Telefon uredništva**: 327-780; **Telefon uprave**: 317-049 – **Uprava in naročniški oddelek**: Moše Pijade 24, p. p. 598, 61001 Ljubljana – Letna naročnina 2.200 din, posamezna številka v prosti prodaji 50 din – **Tekoči račun**: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 – TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 421-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov – **Korekture in tisk**: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35